

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

DIPLOMSKO DELO

MIHA KOS

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT
Specialna športna vzgoja
Elementarna športna vzgoja

**ZANESLJIVOST IN SKLADNOST SOJENJA V DISCIPLINI
SNEŽNEGA ŽLEBA PROSTEGA SLOGA DESKANJA NA
SNEGU**

DIPLOMSKO DELO

MENTOR
dr. Ivan Čuk
SOMENTORICA
dr. Maja Bučar – Pajek
RECENZENT
dr. Bojan Leskošek
KONZULTANT
dr. Blaž Lešnik

Avtor dela
MIHA KOS

Ljubljana, 2013

Zahvaljujem se prof. dr. Čuku in prof.dr. Leskošku za strokovno pomoč in nasvete.
Prav tako, hvala vam V, T, R, S, M.

Ključne besede: deskanje na snegu, prosti slog, snežni žleb, sojenje, zanesljivost, skladnost.

ZANESLJIVOST IN SKLADNOST SOJENJA V DISCIPLINI SNEŽNEGA ŽLEBA PROSTEGA SLOGA DESKANJA NA SNEGU

Miha Kos

IZVLEČEK

Problemатiko kakovosti sojenja, predvsem zanesljivost in skladnost, smo lahko zasledili že pri številnih športih, na primer pri športni gimnastiki. V diplomskem delu nas zanima, ali se s podobnim problemom sooča tudi deskanje na snegu. Osredotočili smo se na disciplino prostega sloga, in sicer snežni žleb.

Prvi začetki sojenja za prosti slog deskanja na snegu so bili prevzeti iz rolkanja in deskanja na valovih, sodniki pa so v središče ocenjevanja postavili osebno izraznost in slog tekmovalca. Kasneje so številna tekmovanja privabila množice deskarjev, ki so postajali med seboj vedno bolj konkurenčni. Hkrati je to zahtevalo potrebo po profesionalnem sojenju in temu primerno izobraženih in usposobljenih sodnikih. Vendar pa je v športno panogo, ki v osnovi zavrača pravila in improvizacijo, težko vpeljati pravila igre, ki določajo, kaj se sme in kaj ne.

Diplomsko delo pojasni osnovne oblike prvin deskanja na snegu, pravila in potek tekmovanj različnih deskarskih organizacij, pravila sojenja ter način usposabljanja in izbora sodnikov. Cilj je ugotoviti zanesljivost in skladnost sodniških odločitev, ki smo jih preverjali na podlagi tekm deskarjev na svetovnem prvenstvu v La Molini, Španija 2011. Za izračun in preverjanje zanesljivosti in skladnosti sodniških odločitev voženj v snežnem žlebu smo uporabili osnovne statistične kazalnike, Kolmogorov-Smirnov test, Paersonov korelacijski koeficient, Kendallov koeficient konkordance in Cronbach α koeficient. Problemатiko sojenja smo primerjali tudi z ostalimi estetskimi športi z daljšo tekmovalno tradicijo. Ugotovili smo, da je deskanje na snegu šport v razvoju, za katerega obstaja zelo malo raziskav na temo problemатike sojenja.

Tekmovalci so med seboj vedno bolj izenačeni pri sestavi in izvajanju prvin. S tem so tudi konkurenčni, kar pa sodnikom otežuje ocenjevanje prikazanih voženj tekmovalcev. Prav tako je deskanje na snegu dinamičen šport, zato ne moremo govoriti o standardiziranem ocenjevanju in določanju vrednosti posameznih prvin. Športna panoga še ni dosegla vrh svojega razvoja. Prav zato je izbor sodnikov za najvišji nivo tekmovanj deskanja na snegu skrbno in previdno izbran.

Keywords: Snowboarding, freestyle, half-pipe, judging, reliability, compliance.

RELIABILITY AND COMPLIANCE OF JUDGING IN FREESTYLE HALF-PIPE SNOWBOARDING

Miha Kos

ABSTRACT

Quality issues regarding judging, especially reliability and compliance, were already found in numerous sports, for example gymnastics. This thesis exposes the question of whether snowboarding faces similar issues or not. We have focused on freestyle half-pipe snowboarding.

The beginnings of freestyle snowboard judging were taken from skateboarding and surfing where the judges mainly focused on the contestant's style and expressiveness. Later on numerous contests attracted masses of snowboarders who became more and more competitive among each other. This also called for professional judging and judges with the appropriate knowledge and education. Rules which determine what is allowed and what not are difficult to integrate into a sports discipline which generally rejects rules and improvisation.

This thesis explains the basics of snowboarding, rules and training procedures of different snowboarding organizations, judging rules and the process of educating and selecting appropriate judges. The goal is to determine the reliability and compliance of judges' decisions which we have analyzed according to snowboarding contests at the La Molina world championship in Spain in 2011. To calculate and analyze the reliability and compliance of the judges' decisions regarding half-pipe runs we used the following basic statistical indicators: Kolmogorov-Smirnov test, Pearson correlation coefficient, Kendall and Cronbach α coefficient. We have also compared judging issues with other aesthetic sports with a longer competitive tradition. We found out that snowboarding is still a developing sport and not a lot of researches regarding judging issues exist to this day.

It is getting harder and harder to tell which contestant's skills are better than the other's. This also makes them competitive which makes the judges' work to evaluate the contestants' runs more difficult. Snowboarding is also considered a very dynamic sport, that is why we cannot talk about standardized judging and determining the value of individual skills. This sport has not yet reached the peak of its development. This is the main reason why a very careful and thoughtful selection of judges for highest-level competitions is needed.

KAZALO

1.	UVOD	8
1.1.	Discipline deskanja na snegu	8
1.1.1.	Zgodovina tekmovanj deskanja na snegu	10
1.1.2.	Deskanje na snegu kot športna panoga	12
1.2.	Organizacija tekmovanj (danes)	13
1.2.1.	Snežni žleb – zgodovina tekmovanj in konstrukcija žleba	16
1.2.2.	Prvine v snežnem žlebu	18
1.3.	Ovrednotenje rezultata	20
1.4.	Kriterij za sojenje snežnega žleba	21
1.5.	Način beleženja sodniških ocen	24
1.5.1.	Stenografija	24
1.5.2.	Način ocenjevanja (zapisa ocene)	30
1.6.	Sistem ocenjevanja	31
1.6.1.	Ločen sistem ocenjevanja	31
1.6.2.	Sistem ocenjevanja splošnega vtisa	33
1.7.	Tekmovanja in sodniške ocene	34
1.7.1.	Svetovna deskarska federacija / TTR	34
1.7.2.	Mednarodna smučarska zveza	35
1.7.3.	Razvrščanje tekmovalcev	37
1.7.4.	Oblika tekmovanja FIS	38
1.8.	Sodniki	40
1.8.1.	Lastnosti sodnika	41
1.8.2.	Pravice in dolžnosti sodnikov deskanja na snegu	43
1.9.	Usposabljanje sodnikov	44
1.9.1.	Sodniški seminar ali »sodniška klinika«	45
1.9.2.	Sodniška dovoljenja	46
1.9.3.	Izbor sodnikov pri FIS	48
1.10.	Problemi	49
1.10.1.	»Omejevanje na pravila«	49
1.10.2.	Krovna organizacija?	49
1.10.3.	Razdrobljenost tekmovanj	50
1.10.4.	Sodniški kriterij in uvajanje novosti	50
1.10.5.	Sistem ocenjevanja	52
1.10.6.	Uporaba sodobne tehnologije	53
1.11.	Cilji in hipoteze	54
2.	METODE DELA	56
2.1.	Preizkušanci	56
2.2.	Pripomočki	57
2.3.	Postopek	57
3.	REZULTATI	59
3.1.	Opisna statistika sodniških ocen	59
3.2.	Kolmogorov-Smirnov test normalne porazdelitve	63
3.3.	Povezanost med sodniki pri ocenjevanju tekmovalcev	64
3.4.	Usklajenost sodnikov pri ocenjevanju	66
3.5.	Zanesljivost sodniških odločitev	67
4.	RAZPRAVA	70
5.	SKLEP	77
6.	VIRI	80

6.1. Arhiv slik	82
6.2 Seznam Tabel	84
7. PRILOGE.....	85
Priloga 1: Stenografija	85
Priloga 2: Štartna lista.....	86

1. UVOD

Deskanje na snegu je relativno mlada športna panoga, vendar pa predstavlja tudi najhitreje rastoči t. i. akcijski–ekstremni šport¹. Šport se je razvil v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja v Združenih državah Amerike (ZDA) iz deskanja na valovih in rolkanja, z uporabo takratne smučarske opreme. Prvi poskusi deskanja na snegu so temeljili na posnemanju deskanja na vodi. Občutek lomljenja valov na vodi, ki predstavlja svobodo in svojevrstno izražanje, so deskarji prenesli tudi na sneg.

Namreč, deskanje na snegu spodbuja osebno izražanje in omogoča posameznikovo ustvarjalnost, saj se le-ta lahko z desko svobodno »igra« na snegu. Igranje v tem smislu pomeni skakanje, preskakovanje naravnih ali umetnih ovir, drsenje ali igranje z desko po trdih objektih (*jibbing*). Vožnja po slednjih pomeni bistvo deskanja na snegu, saj predstavlja izziv sposobnostim posameznikovega izvajanja prvin drsenja po trdih objektih in ravnici proge. Takšna vožnja pa hkrati pomeni tudi igrivost, domišljijo in ustvarjalnost, značilno za deskanje na snegu (Sommer, 2005).

1.1. Discipline deskanja na snegu

Deskanje na snegu vključuje alpske discipline (*alpine snowboarding*), deskarski kros (*snowboard cross*) in prosti slog (*freestyle snowboarding*)². Alpske discipline so podobne alpskim smučarskim disciplinam, pri katerih je pomemben čas vožnje skozi pravilno izpeljano progo mimo vratc (Slika 1). Tekmovanja se izvajajo v poddisciplinah veleslalom in slalom ter paralelni slalom in veleslalom. Pri paralelnih disciplinah se na progo podata po dva tekmovalca hkrati, vendar pa se vsak tekmovalec pelje po progi ob svoji barvi vratc (rdeča in modra proga). V kvalifikacijskih vožnjah šteje čas najboljših šestnajstih tekmovalcev na vsaki progi posebej, v nadaljnjem tekmovanju pa se tekmovalci pomerijo na obeh progah (tako na modri kot na rdeči). Za nadaljnjo uvrstitev v finale šteje razlika v medsebojnem času, pri katerem izpade slabši tekmovalec.

Slika 1. Alpske discipline deskanja na snegu
(vir: <http://wheretruthlies.com/drupal/node/5810>).

Deskarski kros je disciplina (Slika 2), pri kateri se po posebej pripravljeni progi spusti več tekmovalcev (od 4 do 6) hkrati, pri čemer je pomembno, kateri od tekmovalcev prvi prečka

¹ Med akcijske športe (v angleščini jih razumemo pod izrazi *extreme sport*, *freesport*, *action sport* in *adventure sport*) uvrščamo športe, ki vključujejo veliko hitrost, višino, akrobacijo, predvsem pa nevarno izvajanje prvin, na primer BMX kolesarjenje, rolkanje, plezanje, deskanje na valovih, gorsko kolesarjenje.

² Sem bi lahko prišteli tudi t. i. *freeride*, težavnostno ali alpinistično deskanje, ki je pravzaprav deskanje (spuščanje) po plezalnih smereh oziroma izven urejenih smučišč.

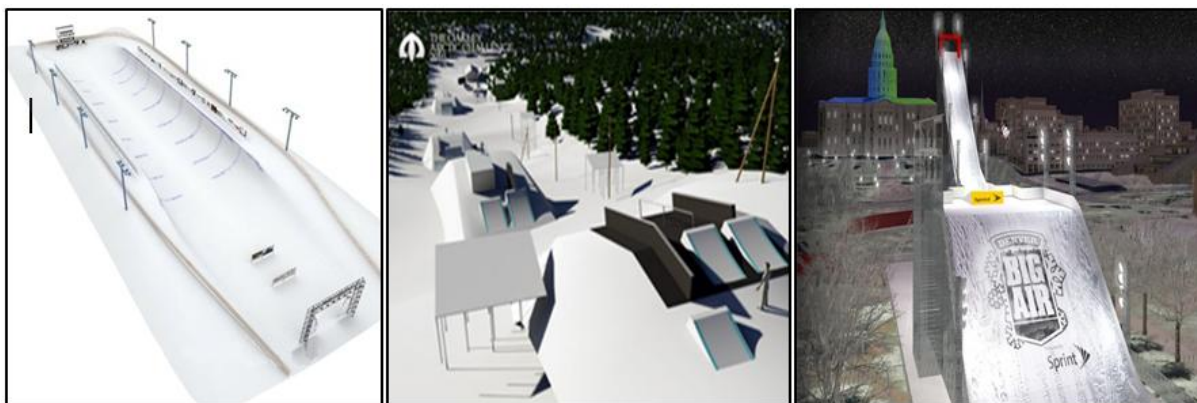
ciljno črto. Funkcija umerjenega časa v kvalifikacijskih vožnjah je pomembna le za razvrstitev tekmovalcev v tekmovalne skupine za nadaljnji potek tekmovanja.

Slika 2. Deskarski kros pri katerem se od 4 do 6 tekmovalcev hkrati spusti po progi (vir: <http://www.rosslandevents.ca/node/4325>).

Prosti slog se je razvil iz deskanja na valovih in rolkanja, pri katerem tekmovalci (deskarji) z uporabo posebej zgrajenih in urejenih naprav svobodno izvajajo prvine skokov ali drsenja po posebej prirejenih objektih (Slika 3). Med tekmovalne discipline prostega sloga vključujemo akrobatske skoke na veliki skakalnici (*Big Air*), kombinacijo skokov in vožnje po drsnih objektih (*slopestyle*) ter snežni žleb (*halfpipe*).

Če se pri alpskih disciplinah (paralelni slalom in veleslalom) upošteva čas vožnje, pri deskarskem krosu pa je pomembnejše, kateri izmed tekmovalcev prvi preide ciljno črto, se pri sojenju prostega sloga upošteva tekmovalčeva ustvarjalnost in obvladovanje športa, rezultat pa je odvisen od sodniške ocene.

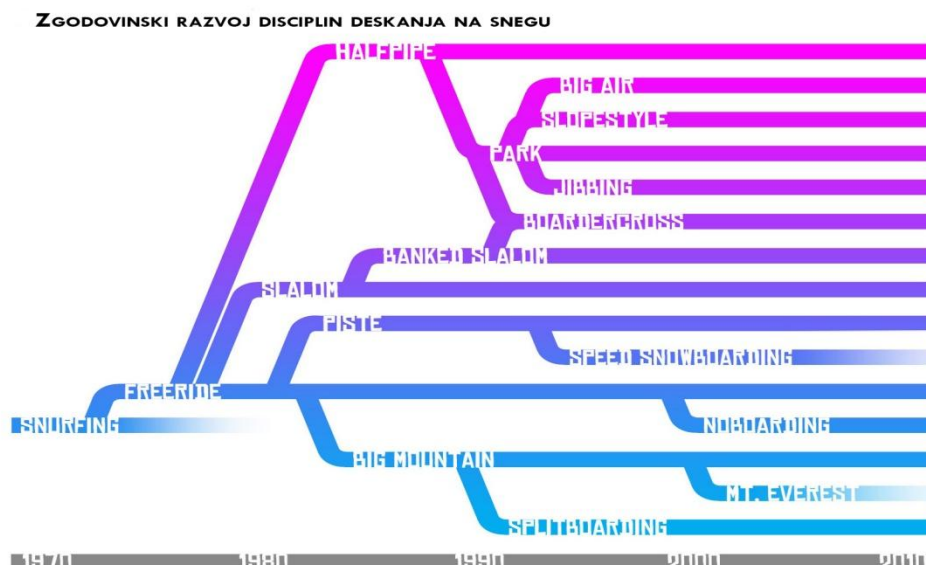

Slika 3. Prizorišča prostega sloga. Levo snežni žleb v sredini *slopestyle* poligon z drsnimi objekti, tj. skakalnici in akrobatski skoki na veliki skakalnici (vir: <http://www.mountainwatch.com/twentyten/features/7341704>).

»Nov šport« na snegu je zaradi omogočanja posameznikove ustvarjalnosti in svobodomiselnosti privabil veliko mladih v ukvarjanje z deskanjem na snegu. Deskarji so zaradi prepovedi vožnje po smučiščih iskali zadovoljstvo in užitek izven urejenih smučišč, s tem pa zbujali tudi veliko pozornosti, velikokrat pa tudi neodobravanje družbe.

1.1.1. Zgodovina tekmovanj deskanja na snegu

Prva tekmovanja deskanja na snegu so se pojavila tik pred letom 1980, sistem ocenjevanja pa so priredili po sistemu tekmovanj iz rolkanja in ga kasneje dopolnjevali ter spreminjali. Izvajanje prvin pri posameznih disciplinah še ni doseglo končne težavnosti, zato je delo sodnikov na tekmovanjih toliko bolj zahtevno. Prav tako je veliko nesoglasij pri sodniških odločitvah, saj se pravilniki o sojenju v posameznih panogah deskanja na snegu nenehno spreminjajo. Ne nazadnje pa deskanje na snegu, v primerjavi z drugimi estetskimi športi (na primer športna gimnastika, umetnostno drsanje, skoki v vodo), nima dolge tekmovalne tradicije in s tem posledično tudi ne sodniške.

Slika 4. Zgodovinski razvoj disciplin deskanja na snegu
(vir: <http://www.illicitsnowboarding.com/2009/10/illicits-fully-interactive-snowboarding.html>).

Slika 4 prikazuje različne (ne)tekmovalne discipline oziroma različice deskanja na snegu od razvoja t. i. »snurfanja« iz sedemdesetih let prejšnjega stoletja do danes, kar bo v nadaljevanju tudi na kratko predstavljeno. Svetlo modro obarvane veje so predvsem pod-discipline deskanja na snegu izven urejenih smučišč, modro obarvane na urejenih progah in vožnja med vratci, medtem ko so vijolično obarvane veje predvsem pod-discipline prostega sloga na posebej prirejenih prizoriščih.

Na začetku, tj. v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, so bila tekmovanja deskanja na snegu bolj podobna preprostemu spustu po klancu, kot rezultat pa je štel prečkanje ciljne črte, pri čemer je obveljal tekmovalčev parameter hitrosti. Šele ko so progi dodali vratca (Slika 5), skozi katere se je bilo potrebno zapeljati, se je deskanje na snegu približalo smučarskim tekmovanjem. Tako bi lahko opisali začetek razvoja alpskih disciplin deskanja na snegu. Vendar pa so se vzporedno z alpskimi disciplinami razvijale tudi discipline prostega sloga deskanja na snegu. Pri slednjih parameter hitrosti ni imel vloge komponente časa. Hitrost je tekmovalcu omogočala preskakovanje ovir, kar se je vrednotilo kot rezultat. Posledično se je zaradi načina vrednotenja rezultatov v prostem slogu pričelo izpostavljanje predvsem svobodno in lastno izražanje, ki ga lahko primerjamo s sorodnimi deskarskimi športi, kot sta rolkanje in deskanje na valovih.

Slika 5. Dodana vratca približajo deskanje na snegu alpskim smučarskim tekmovanjem (vir: http://farm5.static.flickr.com/4052/4404219531_62927169d8_o.jpg).

Leto 1979 lahko označimo kot prelomno za začetek tekmovanj deskanja na snegu. V ameriškem Michiganu je potekalo letno tekmovanje v »surfanju na snegu«, t. i. snurfanju³. Paul Graves je namreč v svojem spustu pokazal tedaj še neznane prvine kot so salto, drsenje s 360-stopinjskimi obrati v vse smeri. Njegov spust po klancu je bil v medijih zelo odmeven⁴, kar je vplivalo na popularizacijo športa po vsej Severni Ameriki. Njegov nastop pa prav tako pomeni prelomnico začetka tekmovanj deskanja na snegu.

Leta 1981 je potekalo prvo tekmovanje v deskanju na snegu (Slika 6), medtem ko je naslednje leto Paul Graves v Sucide Sixu (ameriška zvezna država Vermont) organiziral prvo državno prvenstvo v surfanju na snegu, ki je bilo prvič deležno veliko medijske pozornosti. Tekmovanje je potekalo v spustu, pri katerem so tekmovalci dosegali hitrosti do devetdeset kilometrov na uro in to na deskah različnih proizvajalcev (Burton, Sims, Snurfers), tako na snurfih kot tudi na snežnih deskah⁵.

Slika 6. Prvo tekmovanje v snurfanju leta 1981 v Sucide Sixu (vir: http://farm3.static.flickr.com/2769/4404982570_4bf2fa1934_o.jpg).

³ Snurfanje (*snow surf*) je deskanje na snegu brez vpetih vezi, ki je bilo precej popularno do sredine osemdesetih let prejšnjega stoletja. »Snurf« je pravzaprav za na sneg prirejena oziroma skrajšana deska na vodi, pripeta na povodec in ima zakrivljeno sprednjo krivino.

⁴ Graves je s spustom po klancu opozoril nase, kar mu je kasneje omogočilo nastopanje v reklamnem sporočilu za enega od proizvajalcev alkoholnih pijač. Postal je eden prvih deskarjev, ki so bili medijsko izpostavljeni in s tem vplivali na popularizacijo deskanja na snegu.

⁵ Po letu 1982 snurferji in deskarji na snegu ne tekmujejo več na skupnih tekmovanjih.

Jake Burton in Tom Sims, tekmece v deskarski industriji, sta leta 1983 organizirala vsak svoje tekmovanje v deskanju na snegu. Burton je v Vermontu organiziral prvo državno prvenstvo, Sims pa v Soda Springs (Lake Tahoe) prvo svetovno prvenstvo⁶ v deskanju na snegu, pri čemer je Sims »prekosil«⁶ Burtona, saj je v tekmovanje vključil še disciplino snežni žleb. Nova disciplina je pri tekmovalcih vzbudila veliko nasprotovanj, tudi »grožnje«⁶ odpovedi udeležbe tekmovanja, saj so številni tekmovalci menili, da snežni žleb ne more biti vključen v sistem tekmovanja deskanja na snegu. Ironično, saj danes pomeni eno najprestižnejših in najzahtevnejših disciplin prostega sloga deskanja na snegu.

Veliko medijsko odmevnost so povzročila tekmovanja deskanja na snegu v Breckeridgu leta 1986 (tekmovanje svetovnega prvenstva so preselili iz Kalifornije v Kolorado), predvsem zaradi množične obiskanosti tekmovanja. Prav tako je večina velikih ameriških smučarskih središč, ki so prej deskanje prepovedala, deskarjem na snegu »odprla vrata«⁶ na smučišča.

Leta 1988 je Chuck Allen ustanovil *United States Amateur Snowboard Asociation* (USASA), ki še danes deluje kot ameriška amaterska zveza deskanja na snegu. Od svoje ustanovitve naprej, USASA vsako leto prireja državno tekmovanje v deskanju na snegu. Istega leta je tudi Jake Burton priredil tekmovanje v snežnem žlebu v Straton Mountain. Kot prvo tekmovanje Odprtega prvenstva ZDA (*US Open*) še danes velja za eno najpomembnejših tekmovanj v deskarskem svetu.

S tem ko se je razvijalo deskanje na snegu, se je pojavila tudi težnja po vzpostavitvi globalnega organizacijsko-upravnega organa z namenom ohranjanja in spodbujanja načina življenja deskarske skupnosti, razvijanja športne discipline in spremljanja mednarodnih tekmovanj deskanja na snegu. Leta 1989 je bila tako ustanovljena Mednarodna deskarska zveza – *International Snowboard Association* (ISA), ki se je leta 1990 preimenovala v Mednarodno deskarsko federacijo – *International Snowboard Federation* (ISF). V devetdesetih letih prejšnjega stoletja je veliko pripomogla k prepoznavnosti in uveljavljenosti deskanja na snegu.

1.1.2. Deskanje na snegu kot športna panoga

Deskanje na snegu v devetdesetih letih prejšnjega stoletja postane zanimivo tudi za Svetovno smučarsko zvezo (*International Ski Federation – Fédération Internationale de Ski*, FIS). FIS je bila ustanovljena leta 1924 v času prvih zimskih olimpijskih iger, ki so potekale v Chamonixu (Francija)⁷. Deskanje na snegu kot športno panogo predstavi v smučarski sezoni 1994/95 s serijo tekmovanj v svetovnem pokalu, medtem ko prvo svetovno prvenstvo organizira leta 1996 v Lienzu (Avstrija). V večini držav je deskanje na snegu vključeno v nacionalne smučarske zveze, le-te pa so vključene v FIS.

Mnenja deskarske skupnosti o vključitvi deskanja na snegu v FIS in izvedbi FIS tekmovanj so bila deljena. Čeprav je ISF je predlagala sodelovanje s FIS, slednja to ni bila pripravljena, saj je deskanje na snegu imela bolj za »modno muho«⁶ kot pa »resno«⁶ športno panogo. Razkol med obema krovnama organizacijama je dodatno sprožila odločitev Mednarodnega

⁶ Omenjeno tekmovanje je tudi razdelilo tekmovalce na dve različni skupini, tj. na »zahodno obalo«⁶ rolkarjev (razvoj prostega sloga) in »vzhodno obalo snurferjev«⁶ (razvoj alpskih disciplin).

⁷ Danes FIS vključuje 107 nacionalnih smučarskih zvez. Smučarska zveza Slovenije (SZS) je bila ustanovljena leta 1948, njen prvi predsednik pa je bil dr. Danilo Dougan. Po osamosvojitvi Slovenije leta 1991, je FIS priznala in sprejela SZS, naslednje leto pa je na ZOI v Albertvillu slovenska reprezentanca že nastopila pod zastavo samostojne Slovenije (Smučarska zveza Slovenije).

olimpijskega komiteja – MOK (*International Olympic Committee*, IOC), ki je organizacijske pravice za izvedbo tekmovanj v deskanju na snegu na zimskih olimpijskih igrah (ZOI) dodelil FIS kot »najprimernejši« mednarodni organizaciji.

Deskanje na snegu je tako kot športna panoga na ZOI bila prvič vključena leta 1998 v Naganu, predvsem z namenom približati ZOI tudi mlajši generaciji športnih navdušencev. Na Japonskem sta bili premierno predstavljeni dve disciplini deskanja na snegu, tj. veleslalom (alpski slog) in snežni žleb (prosti slog), s čimer je šport pridobil mednarodno prepoznavnost in se uveljavil kot vrhunski (olimpijski) tekmovalni šport in ne več samo kot »ekstremni«.

Dokaz konstantnega napredka deskanja na snegu je tudi uvrščanje novih disciplin na tekmovanja FIS in tudi ZOI. FIS je namreč leta 2002 na ZOI v Salt Lake Cityu (ZDA) v alpskih disciplinah zamenjala disciplino veleslalom s paralelnim veleslalomom, v disciplini prostega sloga pa je povečala velikost snežnega žleba. MOK je odobril tudi disciplino deskarski kros, ki je bila na ZOI prvič predstavljena v Torinu leta 2006⁸. Leta 2011 je FIS kot zimsko olimpijsko panogo odobril tudi kombinacijo skokov in vožnje po drsnih objektih (*slopestyle*), ki bo prvič predstavljena na ZOI leta 2014 v Sočiju (Rusija).

FIS je pri mednarodni organizaciji tekmovanj deskanja na snegu kljub številnim kritikam in nasprotovanjem postal glavni akter. ISF pa zaradi zmanjšanja vpliva in izgube sponzorjev ni bila več sposobna izvajati nalog krovne deskarske organizacije in je leta 2002 prenehala delovati. Kljub temu so »praznino« krovne organizacije istega leta zapolnili z ustanovitvijo Svetovne deskarske federacije – *World Snowboard Federation* (WSF).

WSF je neprofitna organizacija, ki spodbuja razvoj športa tako na državni kot tudi na mednarodni ravni, prav tako pa skrbi za organizacijo tekmovanj in izobraževanje tekmovalcev in sodnikov. WSF organizira mednarodna tekmovanja in serije tekmovanj tudi za neveljavljene deskarje pod osemnajstim letom starosti. Trenutno deluje s TTR (*TTR Pro Snowboarding*), s katerim si deli enotni točkovni sistem v tekmovanjih prostega sloga.

Po ZOI na Japonskem je bila ustanovljena Mednarodna sodniška komisija (*International Judges Commission*, IJC) z namenom usposobiti profesionalne sodnike, osnovati primerno organizacijo izvedbe tekmovanja in kriterije uvrstitve tekmovalcev na tekmovanja. Novo ustanovljena deskarska organizacija naj bi tudi sledila trendu razvoja športa, pri čemer je glavni cilj IJC spodbujati osnovne vrednote (svoboda izražanja in poudarjanje osebnosti) deskanja na snegu, ki jim (naj) sledijo tekmovalci.

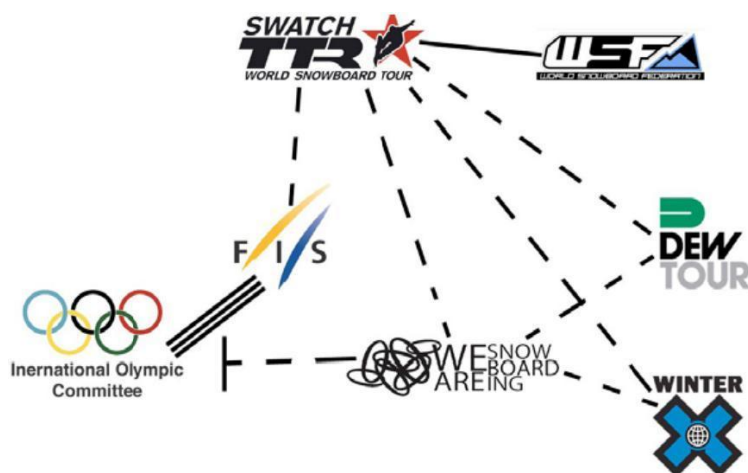
1.2. Organizacija tekmovanj (danes)

Uprizoritve mednarodnih tekmovanj v deskanju na snegu so organizirajo različni organizatorji, na primer FIS, WSF, *TTR Pro Snowboarding*, *Alliance of Action Sports* (Slika 7). Največje prireditve deskanja na snegu predstavljajo TTR, *DEW Tour*, *X-Games*, svetovni pokal v organizaciji FIS in ZOI. Tako FIS kot tudi WSF/TTR prirejata tekmovanja v prostem slogu v disciplinah:

- velika skakalnica – *Big Air*,
- kombinacija skokov in vožnje po drsnih objektih – *slopestyle*, in
- snežni žleb – *halfpipe*.

⁸ Zanimanje za deskanje na snegu narašča tudi pri gledalcih, saj je na primer moško tekmovalstvo v snežnem žlebu v Salt Lake Cityu bilo prvo tekmovalstvo na ZOI, za katerega so bile vstopnice razprodane, medtem ko je bil deskarski kros v Torinu (Italija) leta 2006 eden najbolj obiskanih dogodkov na teh igrah. V Vancouvru leta 2010, pa je finale snežnega žleba imelo najvišjo gledanost v zgodovini olimpijskih iger.

DEW Tour in X-Games, na primer, sta komercialno naravnana dogodka.

Slika 7. Medsebojno delovanje organizacij deskanja na snegu (vir: Bergem, idr. 2011).

FIS organizira tekmovanja v deskanju na snegu z ostalimi zimsko-športnimi disciplinami, kot so na primer alpsko smučanje, tek na smučeh, smučarski skoki. Organizira svojo serijo svetovnih pokalov deskanja na snegu in ima svoj sistem točkovanja. FIS ima vlogo krovne organizacije za organizacijo in izvedbo ZOI, svetovnih, celinskih in državnih prvenstev. Namen FIS-a je pravzaprav tekmovalcem omogočiti enake možnosti udeležbe na pomembnejših tekmovanjih.

TTR Pro Snowboarding je neprofitna organizacija s sedežem v Švici, ki je bila ustanovljena leta 2002 in od istega leta naprej organizira serijo tekmovanj t. i. *Ticket To Ride (TTR) World Snowboard Tour*. Predstavlja popolno nasprotje FIS, saj s svojim načinom delovanja omogoča dostopnost deskanja večjemu številu tekmovalcev. Prav tako je svoja vrata na široko odprla številnim proizvajalcem deskarske opreme, ki jih je FIS omejevala.

Tekmovanja so organizirana po prilagojenem seštevku točk tekmovanj TTR in so razvrščena na podlagi od 1 do 6 zvezdic⁹, pri čemer 6 zvezdic pomeni najvišji nivo kakovosti deskarjev na snegu, število le-teh pa je »omejeno«.

Vizija TTR temelji na združevanju in poenotenju deskarske skupnosti, ki ima svojevrstno kulturo in vrednote, TTR pa jih s svojim delovanjem tudi spodbuja. Ustvarjalnost, zabava, napredek, svoboda izražanja, inovativnost, svojevrstnost in prijateljstvo so tiste vrednote, ki jih TTR spodbuja prek vzdrževanja in skrbi za napredka razvoja deskanja na snegu. Pri tem skuša omogočiti pošteno in odprto tekmovalno okolje, in sicer tekmovalcem omogoča dobre pogoje za sodelovanje na tekmi, sodnikom pa način inovativnega ocenjevanja¹⁰ in rangirnih sistemov. Ne nazadnje pa povezuje in združuje interese tekmovalcev, organizatorjev tekmovanj in deskarsko industrijo (*Ticket to Ride (TTR) World Snowboarding Tour*).

TTR se lahko pohvali s svojevrstnostjo in raznolikostjo svojih tekmovalnih formatov, ki so vzpostavljeni na tekmovanjih po vsem svetu. Na primer, pri formatu *2 out of 3* mora

⁹ Tekmovanja od 1 do 3 zvezdice organizira WSF, od 4 do 6 zvezdic pa TTR. Tekmovanj od 1 do 3 zvezdice se lahko udeležijo tekmovalci z različnim nivojem znanja, medtem ko se tekmovanj z oznako od 4 do 6 zvezdic lahko udeležijo le tekmovalci z določenim številom točk skupnega seštevka TTR tekem oziroma na povabilo organizatorja.

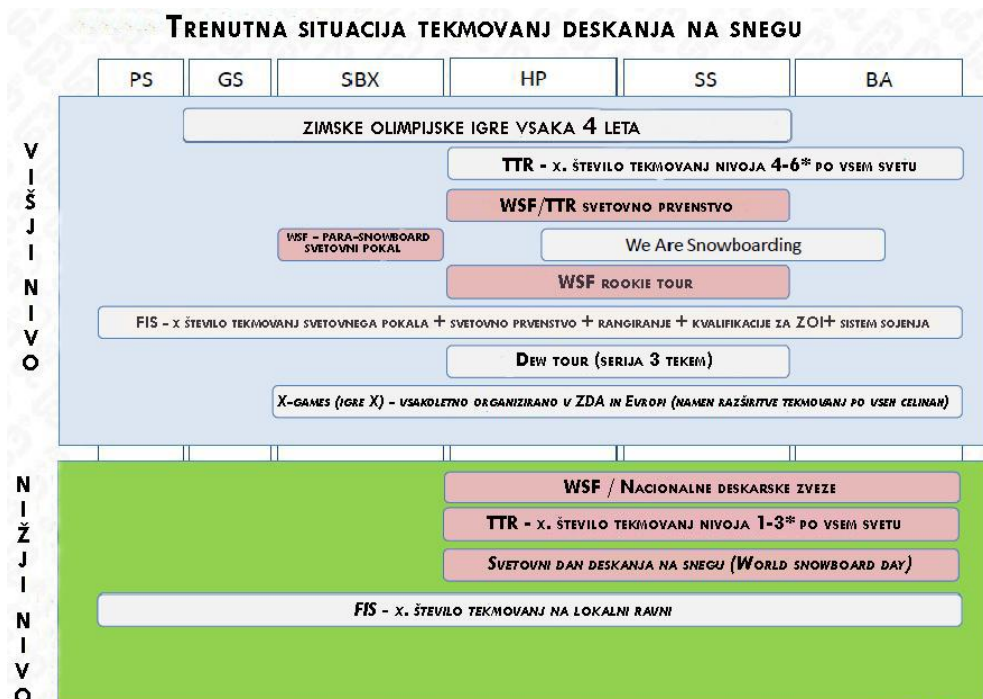
¹⁰ Od leta 2011 se na določenih tekmovanjih višjega nivoja uporablja t. i. SLS (*Snowboard Live Scoring system*), pri katerem se v snežnem žlebu štejejo najboljši štirje skoki tekmovalca. Vožnje tekmovalca prav tako ocenjuje sodnik za *flow* (potek vožnje). Način ocenjevanja tekmovalcu omogoča preglednost ocene za posamezno izvedeno prvino.

tekmovalci prikazati eno tehnično zahtevno vožnjo, pri drugi vožnji pa je pomemben slog (estetika vožnje), pri čemer je s seštevkom obeh voženj tudi končno uvrščen¹¹.

X–Games oziroma »igre X« so samostojno in eno najprestižnejših tekmovanj v akcijskih športih, ki jih organizira ameriška medijska televizijska hiša ESPN. Prvič jih je predstavila leta 1995 pod imenom *Extreme games* (Booth in Thorpe, 2007, str. 378). Tovrstno tekmovanje je v deskarski skupnosti zelo cenjeno in tudi privlačno, predvsem zaradi visokih denarnih nagrad.

Prvotni namen iger X je bilo organizirati olimpijske igre v akcijskih športih. Prvo tekmovanje je bilo organizirano že leta 1995 (Rhode Island, ZDA), vključevalo pa je deset akcijskih športov¹², vključujoč deskanje na snegu. Leta 1997 je bilo v Big Bear Lake (Kalifornija, ZDA) prvič organizirano tekmovanje zimskih iger X (*Winter X–Games*). Tekmovanja zimskih iger so postala tako prepoznavna in priljubljena, da se danes različica teh iger enkrat letno odvije tudi v Evropi in Aziji¹³.

DEW tour je serija treh tekmovanj Združenja akcijskih športov ZDA, tj. *Alliance of Action Sports*. Prvo tekmovanje v zimskih športih je bilo organizirano leta 2008, tj. v deskanju na snegu v disciplinah snežni žleb in *slopestyle*.

Slika 8. Tekmovanje različnih disciplin deskanja na snegu. Legenda: PS – paralelni slalom; GS – paralelni veleslalom; SBX – deskarski kros; HP – snežni žleb; SS – *slope style*; BA – velika skakalnica (prirejeno po WSF Report from general assembly, Stockholm, 2011; vir: <http://www.worldsnowboardfederation.org/article816-wsf-general-assembly-minutes.html>).

¹¹ Pri veliki skakalnici (*Big Air*) je finalna vožnja tekmovalca lahko omejena samo s časom, tj. šteje samo najboljši rezultat ne glede na število izvedenih skokov.

¹² Akrobatsko rolanje (*agressive in-line skating*), kolesarski kros (BMX), skok z elastiko (*bungee jumping*), ekstremno pustolovstvo (*extreme adventure racing*), rolkanje (*skateboarding*), deskanje v zraku (*skysurfing*), deskanje na snegu (*snowboarding*), športno plezanje (*sport climbing*), sankanje po cesti (*street luge racing*) in deskanje na vodi (*wakeboarding*).

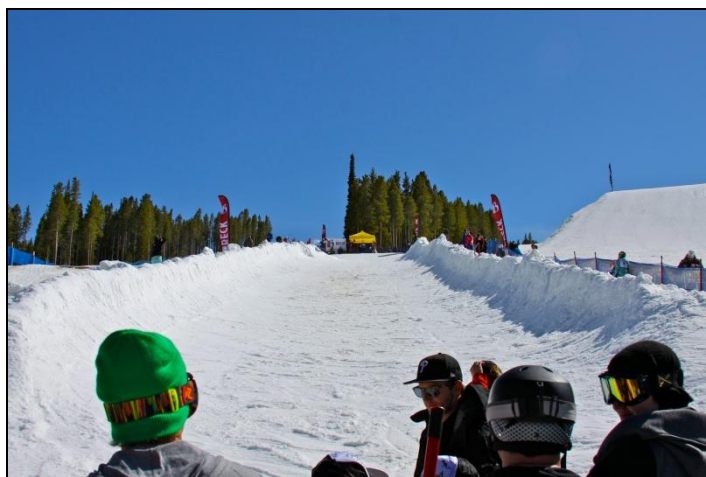
¹³ Zimske igre X od leta 2002 potekajo v Aspnu (Kolorado, ZDA). V Evropi jih od leta 2010 gosti Tignes (Francija). V Aziji pa zadnja leta, in sicer od leta 2007, igre X ekshibicijsko potekajo v Šanghaju na Kitajskem.

Mednarodna tekmovanja v deskanju na snegu so torej razdrobljena, raznolika, predvsem pa med seboj slabo koordinirana (Slika 8). Tako FIS kot WSF/TTR organizirata tekmovanja deskarjev s popolnoma drugačno vsebino in organizacijsko zasnovo, pri čemer deskarjem nastop na ZOI omogoča le udeležba na tekmovanjih FIS. WSF/TTR sicer organizira svojo različico (letnih in zimskih) olimpijskih iger, tj. igre X, ki predstavljajo »olimpijske igre v akcijskih–ekstremnih športih«¹⁴.

Razlike med FIS in WSF/TTR pa niso samo vsebinsko-organizacijske narave, temveč tudi pri izbiranju sodnikov in sodniških odločitvah. Slednjih predvsem zaradi nenehnega spreminjanja pravilnikov o sojenju v posameznih panogah deskanja na snegu.

1.2.1. Snežni žleb – zgodovina tekmovanj in konstrukcija žleba

Tekmovanje v snežnem žlebu se izvaja na posebej pripravljenem tekmovališču, ki ima obliko žleba, vrezanega v pobočje. Kot smo že zgoraj zapisali, je bilo prvo tekmovanje v snežnem žlebu organizirano leta 1983 v Soda Springsu (ZDA). Nova disciplina prostega sloga deskanja na snegu pa je bila v tistem času deležna veliko kritik in negodovanja tekmovalcev.

Slika 9. Snežni žleb pred sprejetjem v olimpijsko družino
(vir: <http://jasonsacrephoto.blogspot.com/>).

Prvi snežni žleb je bil zgrajen iz dveh kupov snega, ki sta bila visoka komaj 4 čevlje (1,2 metra). Postavljen je bil na prestrmem terenu, tekmovalci pa so posledično imeli težave z nadzorovanjem hitrosti.

Svetovno prvenstvo deskanja na snegu v Breckeridgu (ZDA) leta 1986 je vključevalo tudi tekme v snežnem žlebu. Snežni žleb je bil dolg 50 in širok 20 metrov, s stranicami 1,5 metra visoko, brez vertikale ter z boljšo konstrukcijo od tistega v Soda Springsu. Istega leta sta bila v Koloradu (Pass Berthoud in Wolf Creek, ZDA) izključno za potrebe tekmovanja zgrajena še dva snežna žleba.

Leta 1987 snežni žleb prestavijo na nižjo lokacijo z blažjim naklonom in je v tistem obdobju najboljše zgrajen snežni žleb v zgodovini deskarskih tekmovanj. Dolg je bil 65 in širok 12 metrov in s stranicami 2 metra, ki so bile skoraj navpične. Gre za prvi snežni žleb, ki ga po tekmovanju niso razstavili in je bil za uporabo namenjen tudi širši javnosti.

¹⁴ Na primer kolesarski kros (BMX), spust v gorskem kolesarstvu (MTB downhill), rolkanje in rolanje.

Leta 1988 je Jake Burton priredil tekmovanje v snežnem žlebu v Straton Mountain. Kot prvo tekmovanje Odprtega prvenstva ZDA (*US Open*) še danes velja za eno najpomembnejših tekmovanj v deskarskem svetu.

Leta 1989 v Breckenridgu z uporabo teptalnega stroja (prvič!) zgradijo snežni žleb, ki je dolg 100 in širok 12 metrov; *Transworld Magazine*¹⁵ pa ga razglasi za najlepše izdelanega.

Leta 1990 kar štiri smučarska središča, tri v ZDA in eno na Japonskem¹⁶, postavijo snežni žleb, ki ustreza predpisanim kriterijem IFS.

Slika 10. Rezkalnik za urejanje snežnega žleba
(vir: <http://planetsnowdesign.com/gallery-ussa-grand-prix.html>).

Naslednje leto (1991) je Doug Waugh¹⁷ izdelal poseben rezalnik (Slika 10) za oblikovanje snežnega žleba (*pipe dragon*), kar je mnogim smučarskim središčem omogočilo možnost izgradnje in predvsem stalne postavitve snežnega žleba.

Slika 11. Snežni žleb danes (višina stranic visoka do 7 metrov)
(vir: http://snowboarding.transworld.net/files/2010/02/olympicspracticeone_29.jpg).

¹⁵ *Transworld Snowboarding* (<http://snowboarding.transworld.net/>).

¹⁶ V ZDA Straton (Vermont), Tyrol Basyn (Wisconsin) in Breckenridge (Kolorado), na Japonskem pa Rusutsu (Hokkaido).

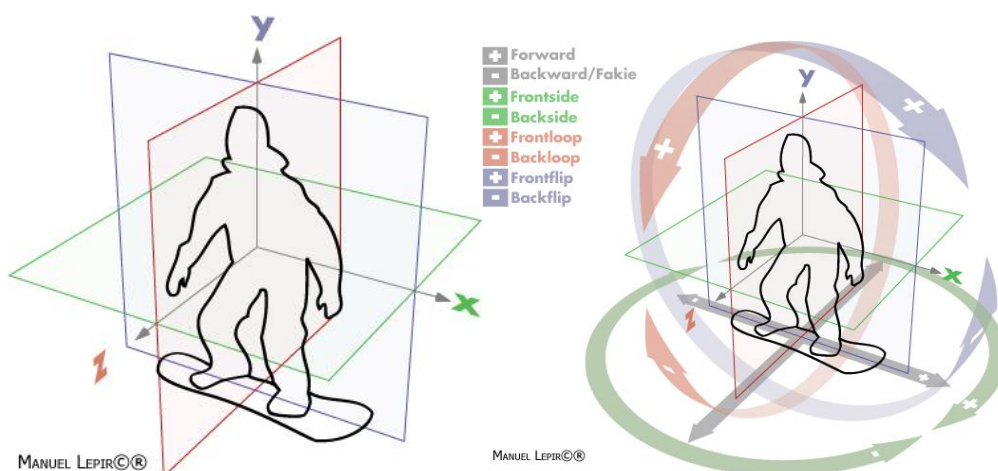
¹⁷ Doug Waugh je bil podjetnik in inženir, predvsem pa pionir na področju mehanizirane izgradnje snežnega žleba, glej na primer <http://pipedragoninventor.com/>.

Od leta 2006 je snežni žleb (*superpipe*) zgrajen iz dveh stranic (sten), visokih od 5 do 7 metrov, in z naklonom 85°. Dolžina snežnega žleba meri od 100 do 120 metrov (*Snowboard Judges Manual*, 2011, poglavje 14). Na Sliki 11 vidimo konstrukcijo snežnega žleba danes.

Z napredkom tehnologije je v tem obdobju napredoval tudi razvoj deskanja na snegu. Vzpostavi se nov način vožnje po smučišču, t. i. »nova šola« (*New school*), kot posledica nedoslednosti sojenja tekmovanj in predvsem zaradi slabo urejenih žlebov v ameriški seriji tekmovanj (Crane, 1996).

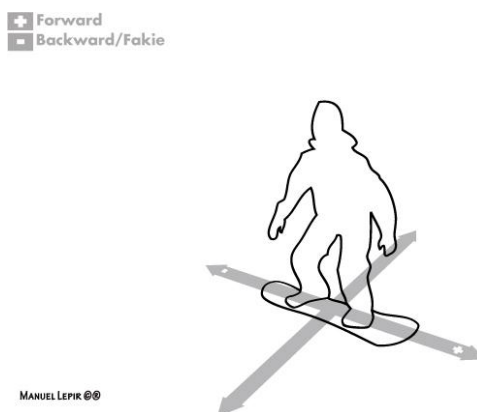
1.2.2. Prvine v snežnem žlebu

Za lažje razumevanje nadaljnjega besedila diplomskega dela, bomo na kratko predstavili osnovne ali (nekateri) pogoste prvine, ki jih izvajajo tekmovalci pri vožnjah v snežnem žlebu deskanja na snegu (glej tudi Prilogo).

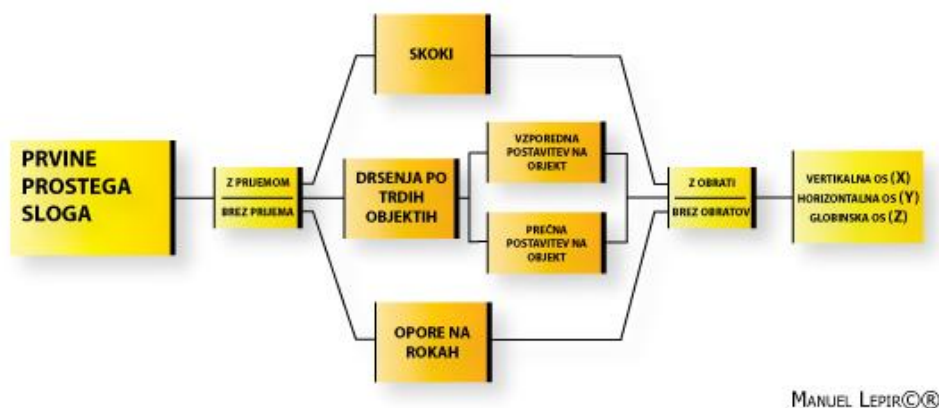
Slika 12. Osi gibanja deskarja na snegu z desno stojno nogo (*regular*) (Lepir, 2012).

»Čeprav nimamo prednjih in zadnjih okončin, temveč levo in desno stran telesa, se v deskarskem besednjaku večkrat pojavljajo izrazi, kot so prednja noga, zadnja noga, prednja roka in zadnja roka. Na deski stojimo bočno in se v tej smeri tudi premikamo. Prednja noga je noga, ki vodi gibanje (Slika 12). Zadnja noga je noga, ki pri drsenju sledi prednji nogi. Poimenovanje rok je enako kot pri položaju nog. Roka, ki je nad prednjo nogo, je prednja roka, roka, ki je nad zadnjo nogo, je zadnja roka« (Ažman idr., 2002).

Slika 13. Drsenje z desno stojno nogo v smeri (+) pomeni *regular* (*switch goofy*), v smeri (–) pa *goofy* (*switch regular*) (Lepir, 2012).

Osnovni položaj na deski določa smer vožnje z boljšo (naravno, vodilno) stojno nogo oziroma prednjo nogo, kar vidimo na Sliki 13. Če je drsenje po vpadnici na deski bočno, tekmovalec pa ima pri vožnji na deski spredaj desno nogo, tak položaj imenujemo »regular«. Če pa ima tekmovalec spredaj levo nogo pa »goofy«. Če tekmovalec ohrani enako smer vožnje, pri tem pa zamenja položaj na slabšo stojno nogo, tak položaj imenujemo »fakie-switch« (in ne *regular–goofy*). Slednje je namreč pomembno pri izvajanju prvin, saj je zahtevnost izvedbe le-teh odvisna prav od izvedbe tekmovalca s slabšo ali boljšo stojno nogo.

MANUEL LEPIR©

Slika 14. Osnovna opredelitev prvin prostega sloga deskanja na snegu (Lepir, 2012).

Med osnovne prvine (Slika 14), ki jih izvajajo deskarji na snegu, uvrščamo skoke, drsenja po trdih objektih, opore na rokah, katerih nadgradnja so s prijemi deske, vrtenji ter kombinacije le-teh. Običajne prvine so vse prvine brez vrtenj, ki so običajno skoki, izvedeni višje od zgornjega roba stranic snežnega žleba, z ali brez prijema deske v zraku. Skoki naravnost so skoki brez rotacij (Slika 15), pri katerih je možna raznolikost prijema deske z eno roko, obema rokama ali večkratnih prijemov. Rotacije pa so vsi zasuki in obrati (Slika 12) okrog t. i. horizontalne (X), vertikalne (Y) in globinske (Z) osi telesa (deske) v zraku.

Slika 15. Primer skoka naravnost s pet (*backside*) ali prstov (*frontside*)
(vir: http://extremesportchallenge.blogspot.com/2011_08_01_archive.html).

Pomembno je tudi, kako tekmovalec izvede prvino, in sicer z odzivom s prstov (*frontside wall*) ali s pet (*backside wall*). Skoki s pet so navadno težji zaradi odriva od stene snežnega žleba (Slika 15).

1.3. Ovrednotenje rezultata

Športe (ali športne panoge) med seboj razlikujemo tudi glede na cilj njihove izvedbe (McFee, 2004). David Best (1979) jih je klasificiral na t. i. namenske in estetske športe, pri čemer ima vsak svoj način vrednotenja rezultatov.

Namenski športi (oziroma športi z določenim ciljem) so opredeljeni glede na njihov »namen«. Na primer, cilj tekmovalca je čim hitreje prečkati ciljno črto ali pa je pomemben zadetek gola ali koša, ki je lahko izveden zelo prefinjeno, ali pa povsem neprofesionalno. Sredstva za doseg cilja so sicer v skladu z omejitvami, ki jih določajo pravila in/ali norme športa, vendar pa je v pravilih določen širok nabor načinov za doseganje cilja. Sodnik pri namenskih športih rezultate v skladu s pravili športa pravzaprav samo potrjuje¹⁸.

Pri estetskih športih pa cilja ni mogoče doseči brez »načina« izvedbe prvine. Pri športni gimnastici, na primer, cilj izvedbe preskoka na konju ni »samo« preskočiti orodno prvino. Ključnega pomena je »način«, tj. kako preskočiti orodno prvino, ki se odraža prav v estetskem videzu izvedbe prvine. Sodnik pa bo prav to ocenjeval. Torej, cilj tekmovalca je estetski videz oziroma način izvedbe prvine, ki ga sodnik potrjuje s svojo oceno. Rezultat izvedbe prvine tekmovalca je torej odvisen od »videne predstave« in je določen s strani »očividca«, tj. sodnika.

Sojenje snežnega žleba deskanja na snegu¹⁹ lahko primerjamo z estetskimi športi. Pomembna je izvedba vožnje tekmovalca v snežnem žlebu, tj. njegov slog, ustvarjalnost in inovativnost pri izvedbi prvin. Sodniške odločitve pomenijo zahtevno in odgovorno delo, predvsem ker, za razliko od drugih estetskih športov, deskanje na snegu nima vzpostavljenega standardiziranega sistema težavnosti oziroma ovrednotenja prvin. Prav tako tekmovalci pred svojim nastopom (izvedbo vožnje) sodnikom ne sporočijo sestave prvin. Posledično morajo biti sodniki popolnoma osredotočeni na izvedbo tako posameznih prvin kot tudi celotno vožnjo tekmovalca in jo tudi primerno zabeležiti in oceniti, ne glede na kakovostni razred tekmovalcev²⁰. Sodniki si zato pomagajo z ocenjevalnimi listi, na katere beležijo izvedene sestave tekmovalcev, pri čemer seveda pazijo, da ne napravijo napak.

Pri alpskih disciplinah deskanja na snegu je cilj tekmovalca v najkrajšem času »prideskati« po progi označeni z vratci. Na začetku tekmovalci po progi vozijo posamično (kot na primer pri alpskem smučanju), kar pa so organizatorji tekem skupaj s krovnimi organizacijami (FIS, ISF oziroma WSF) kasneje zaradi večje atraktivnosti spremenili v paralelne discipline. To pomeni, da se hkrati, vsak po svoji progi²¹, paralelno (vzporedno) spustita po dva tekmovalca, pri čemer se tekmuje po načelu medsebojnega izločanja. Čas torej ni pomemben, temveč kateri izmed dveh tekmovalcev bo prvi prešel čez ciljno črto (seveda ob predpostavki, da pravilno izpelje vožnjo med vratci).

Med najhitrejške discipline deskanja na snegu uvrščamo tekmovalce v krosu. Tekmovalce poteka na za to disciplino prirejeni progi, po kateri se sočasno spusti več deskarjev hkrati

¹⁸ Pri nogometu na primer, tekmovalci zadene gol, ki ga sodnik potrjuje, pri košarki koš, rokometu gol.

¹⁹ Bistvo sojenja v disciplinah prostega sloga deskanja na snegu je pravzaprav razvrščanje tekmovalcev s pomočjo ovrednotenja izvedbe vožnje tekmovalca. Vsak sodnik mora razumeti oziroma poznati prvine in orodja za prepoznavanje prvin, format sojenja posameznega tekmovalca: sisteme sojenja (splošni vtis, *jam* format, ločen sistem ocenjevanja), orodja (pravilnik sojenja) in metode (sidranje in primerjava, vrednotenje in odbitki) ter format tekmovalca (FIS, TTR/WSF, *DEW tour*, *X-Games*).

²⁰ Popolnoma enak postopek ovrednotenja izvedbe voženj tekmovalcev je pri mlajših kategorijah, amaterjih in profesionalnih deskarjih.

²¹ Progi sta označeni z barvami, večinoma kot rdeča in modra proga.

(večinoma od 4 do 6 tekmovalcev). Proga za kros je sestavljena iz raznih ovir, skokov in zavojev. Od tekmovalca se predvsem zahteva vrhunsko znanje zavojev, kot tudi obvladovanje različnih tehnik skokov.

1.4. Kriterij za sojenje snežnega žleba

Ne glede na format tekmovanja (ZOI, svetovni pokal FIS, serija tekem TTR, igre X) sodniki pri ocenjevanju posamezne vožnje tekmovalca v snežnem žlebu upoštevajo:

- izvedbo vožnje (odriv, let in doskok),
- tehnično zahtevnost prvine,
- amplitudo,
- raznolikost (izvedbe prvin)
- kombinacije prvin,
- tveganje,
- nadgrajevanje sestave vožnje,
- tehnično naravo izvedbe prvin.

Izvedba vožnje predstavlja najpomembnejši kriterij pri sojenju tekem snežnega žleba. Vožnjo²², katero v kontekstu predstavljajo vsi skoki in povezovanje le-teh, razdelimo v tri faze, tj. odriv, nadzor prvine in doskok. Pri tem parametru je pomembna izvedba posamezne prvine, kot tudi celotne sestave vožnje.

Pri odzivu sodnik bolj upošteva primerno in nadzorovano hitrost vožnje tekmovalca, kot pa samo pripravo tekmovalca na določeno prvino. V fazi izvedbe skoka mora tekmovalec prvino izvesti nadzorovano, pri čemer upošteva primerno dolg prijem deske vključno s slogom (kot primerno pripravo na doskok). Pri doskoku mora tekmovalec paziti, »kam in kako« pristane, tj. doskok je brezhiben in na primerni višini doskočišča. Odbitki ocene sojenja se pri doskoku upoštevajo glede na položaj telesa tekmovalca s površino doskočišča; bolj je tekmovalec s telesom sključen na tla, višji je odbitek.

Tehnično zahtevnost prvine sodnik ocenjuje glede na število rotacij (vrtljajev), prijemov deske, estetski slog skokov in sorodnost izvedenih prvin, ki jih tekmovalec prikaže med vožnjo. Težavnost se ne nanaša samo na težavnost izvedbe posamične prvine, temveč tudi na postavitev in kombinacijo prvin pri sestavi in izvedbi vožnje. Sodnik pri izvedbi prvin tekmovalca upošteva naslednje kriterije težavnosti:

- odzivi²³: kako se tekmovalec pripelje do štartne črte, tj. s sprednjo ali slabšo (zadnjo) stojno nogo; ali je skok izveden z obratom nazaj (*backside*) ali naprej (*frontside*), pri čemer je na hrbtno stran težje, ker tekmovalec izgubi pregled nad doskokom;
- doskoki so težji v smeri vožnje (tudi odziva in doskoka) slabše stojne noge (*switch*);
- usmerjenost pogleda tekmovalca pri odzivu in doskoku (ali med rotacijo), saj tekmovalec določene skoke zaradi zahtevnih rotacij izvaja »na slepo« in s tem tudi nima pregleda nad

²² V snežnem žlebu se vožnja začne, ko tekmovalec prečka startno črto ali ko zapusti območje starta, če le-to ni označeno s startno črto. Sodniki prenehajo soditi, ko/če tekmovalec odstrani desko z obeh nog, ali zapusti tekmovalno območje, ali prekine svojo vožnjo za več kot 30 sekund, ali prečka ciljno črto. Ciljna črta določa končno točko. Odziv, ki je opravljen še pred ali na ciljnih črti mora biti upoštevan. Tudi če tekmovalec pade, morajo sodniki oceniti sestavo vožnje tekmovalca. Sodniki so dolžni morebitna vmešavanja (tekmovalcev, trenerjev, sodnikov) v potek tekmovanja ali sojenja prijaviti glavnemu sodniku (*head judge*, HJ).

²³ V snežnem žlebu je težje odskočiti in doskočiti s/na péte kot prste. Posledično je izvedba prvine, pri kateri tekmovalec odskoči s péte s hrbtno rotacijo tehnično zahtevnejša, kot tista z odzivom s prstov.

doskočiščem. Prvina z nižjim številom obratov je lahko tudi tehnično zahtevnejša od tistega z večjim številom obratov²⁴.

- prijemi deske med skokom povečajo težavnost izvedbe prvine. Prijemi deske med nogami so lažji kot prijemi bližje konici (*nose*) in repu (*tail*) deske. Pri rotaciji sodnik upošteva tudi, kako tekmovalec pritegne konico ali rep deske k sebi z namenom povečanja števila obratov.
- Različen estetski slog izvedbe posamezne prvine spreminja vztrajnostni moment, tj. rotacija²⁵ se lahko upočasni ali poveča, pri čemer se spremeni tudi os rotacije. Bolj ko tekmovalec s telesom menja osi, težji je skok, saj se izgublja pregled na doskočiščem. Če tekmovalec spremeni os vrtenja, lahko sodnik pripiše dodano vrednost prvini, v kolikor tekmovalec seveda pravilno doskoči.

Pri tehnični zahtevnosti ne moremo govoriti o razvrstitvi glede na težavnost izvajanja prvin, ker sam šport še ni dosegel končnega nivoja razvoja. Ker je deskanje na snegu mlada tekmovalna športna panoga, bi z razvrstitvijo prvin pregrobo opredelili oziroma omejili športno panogo, posledično pa bi v deskanju omejili (določili) izvedbe prvin. S tem pa bi tekmovalci začeli izvajati podobne prvine in bi s tem »izbrisali« pomen, tj. prosti slog (*freestyle*), iz deskanja na snegu. Kot smo že omenili, deskanje na snegu izvira iz akcijskih športov in ne tradicionalnih športov z daljšo tekmovalno tradicijo (športna gimnastika, skoki v vodo). Institucionalizacija in uvedba pravil ne sovпада z načinom vrednot, ki jim deskarski šport sledi, zato je prevzemanje vrednot iz tradicionalnih športov previdno in premišljeno.

Amplituda pomeni višino izvedenih skokov in je ključni dejavnik vsake uspešno izvedene prvine tekmovalca, saj sodnik upošteva tako višino izvedenega skoka tekmovalca, kot tudi dolžino skoka. Višina izvedenega skoka se meri v točki težišča telesa tekmovalca, tj. kako visoko skoči tekmovalec na ali nad steno snežnega žleba. Sodnik si pri tem največkrat pomaga tako, da višino skoka tekmovalca primerja z višino reklamnih panojev ali gledalci, ki stojijo ob snežnem žlebu (Slika 16).

Slika 16. Sodniki si s pomočjo transparentov pomagajo določiti amplitudo skokov tekmovalcev (prirejeno po vir: <http://snowbroader.eu/2011/03/02/sprint-us-snowboarding-grand-prix/>).

²⁴ Pogled tekmovalca pri odrih, med skokom (letom) in doskokih je pomemben, saj je veliko težje na slepo odskočiti in doskočiti. Pri tem tekmovalec med zadnjo polovico obrata namreč ne vidi doskočišča.

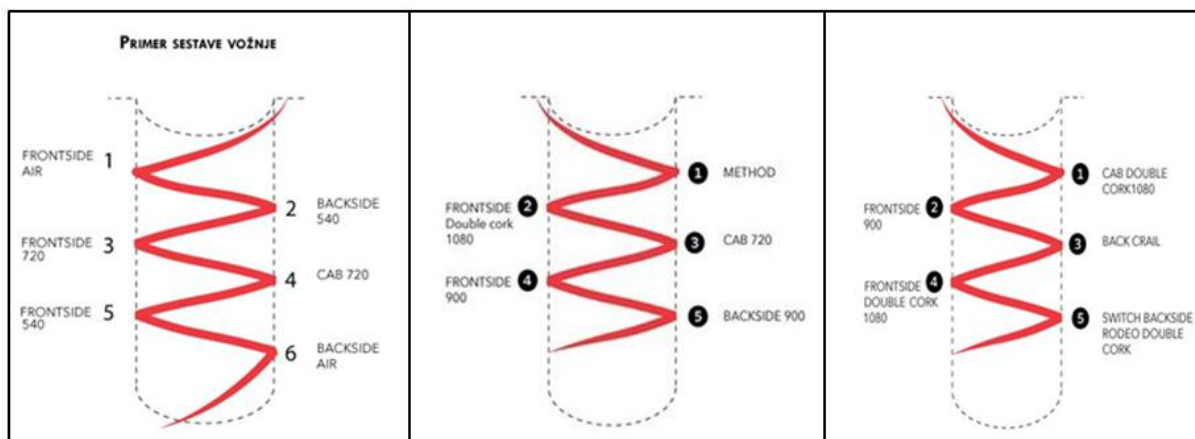
²⁵ Rotacija (lat. *rotare*, vrteti) pomeni sukanje, vrtenje, kroženje telesa okrog svoje osi (Kristan, 2012).

Sodnik lahko ocenjuje tudi dolžino doskoka tekmovalca, tj. kako daleč po doskočišču je skočil deskar. V snežnem žlebu sodnik celotno vožnjo vrednoti z višjo oceno, če tekmovalec med vožnjo (»iz skoka v skok«) povečuje amplitudo skokov (izvedbe prvin).

Raznolikost pomeni deskarjeva sposobnost izvesti več različnih prvin pri eni vožnji. Tekmovalec sicer prvine lahko ponovi, vendar se podvojene prvine slabše točkujejo. Sodnik tako upošteva število raznolikih prvin pri izvedbi vožnje ter sposobnost prilagajanja deskarja spremeniti sestavo svoje vožnje v času tekmovanja. Nadalje sodnik vožnjo vrednoti z višjo oceno, če tekmovalec izvede prvine:

- v vse osi (transverzalna, lateralna, longitudinalna) in smeri (*frontside*, *backside*) rotacije,
- jih izvaja z boljšo (*normal*) in slabšo (*switch*) stojno nogo, ter
- vključuje različne prijeme deske.

Kombinacije prvin sodnik ocenjuje glede na zaporedje izvedbe tehnično zahtevnih prvin. Tekmovalec namreč zaporedoma težje izvede dve tehnično zahtevni prvin, kot pa da med kombinacijo dveh zahtevnih prvin vključi izvedbo manj zahtevne prvine. Na Sliki 17 (sredina) tekmovalec na primer drugo in četrto prvino poveže z izvedbo manj zahtevne prvine.

Slika 17. Primer raznolikosti izvajanja sestave vožnje tekmovalca v snežnem žlebu (vir: <http://snowboarding.transworld.net/1000110522/featuresobf/shaun-and-kelly-win-first-grand-prix/>).

Tveganje pri izvajanju prvin v vožnji mora biti prav tako primerno ocenjeno. Tekmovalec prejme višjo oceno (dodana vrednost) za izvedene prvine glede na izvedbo težjih prvin na začetku, v sredini ali na koncu vožnje. Tveganje je največje na začetku vožnje (Slika 17, desno). Namreč, tekmovalec tvega pred neuspešno izvedbo prvine, ki vpliva na nadaljnjo izvedbo vožnje, kot tudi na končni rezultat. Pri neuspelem poskusu izvedbe prvine lahko tekmovalec izgubi hitrost, kar lahko vpliva na brežibno izpeljavo sestave vožnje ali je celo ne uspe dokončati.

Nadgrajevanje sestave vožnje pomeni izvedbo novih oziroma nenavadnih (»še ne videnih«) prvin in zahtevnejših rotacij, ki jih sodnik upošteva pri ocenjevanju celotne vožnje. Pri tem kriteriju ocenjevanja je pomembno bolje ovrednotiti nove in nenavadne prvine, nove in težje rotacije, kot pa spreminjanje sestave iz vožnje v vožnjo.

Tehnično naravo izvedbe prvine razumemo kot celostno sestavo in izvedbo prikazane vožnje. Sodnik namreč upošteva izkoristek površine snežnega žleba tekmovalca pri izvedbi vožnje (prvin), in sicer ali je bila vožnja tekoča (brezhibna) in kako je tekmovalec prilagajal oziroma spreminjal hitrost vožnje.

1.5. Način beleženja sodniških ocen

Discipline prostega sloga štejemo med polistrukturne konvencionalne športne panoge, vendar tekmovalcu pred startom ni potrebno oddati sestave prvin. Tekmovalec je ocenjen na podlagi tega, kar izvede pri sami vožnji, tj. skoke, rotacije, prijeme deske. Sodniki na posameznem tekmovanju, zaradi raznolikosti in ustvarjalnosti prvin, ki jih izvedejo tekmovalci pri svoji vožnji, ne želijo in ne morejo poenotiti kriterijev ocenjevanja posameznih prvin. Pri ocenjevanju sodniki uporabljajo t. i. stenografijo (poglavje 1.5.1) z namenom beleženja sestave oziroma prikazane izvedbe vožnje tekmovalca. Sodniška ocena vožnje tekmovalca temelji na oceni splošnega vtisa petih sodnikov, pri čemer le-ti ocenjujejo amplitudo skokov, rotacije, izvedbo trikov, izkoristek površine snežnega žleba, kombinacijo prvin in brezhibnost izvedbe vožnje tekmovalca.

Pri sojenju v snežnem žlebu je pomemben natančen zapis (ocena) vožnje tekmovalca, saj si posamezni sodnik težko zapomni vožnje vseh tekmovalcev. Namreč, s pomočjo zapisa lahko sodnik primerja vožnje tekmovalcev med seboj. Prav tako se lahko s pomočjo zapisa sodniške ocene, v primeru morebitnega protesta tekmovalca ali trenerja zoper sodniško odločitev, rekonstruira vožnjo tekmovalca. Prav zato sodniki na tekmovanju v snežnem žlebu deskanja na snegu uporabljajo stenografijo, vožnjo tekmovalca pa ocenjujejo na dva načina (poglavje 1.5.2): »sidro in primerjava« ali »ocena in odbitek«.

1.5.1. Stenografija

Stenografija ali steno sistem je beleženje prvin in sestave vožnje oziroma vaje, ki jo sodniki uporabljajo kot metodo/orodje za ocenjevanje tekmovalcev. Z namenom preglednega zapisa posamezne vožnje tekmovalca v snežnem žlebu sodnik pri stenografiji upošteva naslednje elemente ocenjevanja (parametre):

- opis prvine,
- izvedbo vožnje in napake (»nestabilnosti«) pri vožnji,
- amplitudo,
- doskok.

Način beleženja (ocenjevanja) vožnje je odvisen od vsakega posameznega sodnika, saj ima vsak pravico do zapisa lastne stenografije. Vendar pa mora sodnik s svoje stenografije razbrati celoten potek vožnje tekmovalca, z vsemi storjenimi napakami.

Če sodnik spregleda izvedeno prvino, mora ostati »umirjen« in nadaljevati z ocenjevanjem tekmovalca. V zapisniku pusti prazen prostor, zgrešeno prvino pa zabeleži po končani vožnji. To lahko stori s pomočjo glavnega sodnika ali pa sledi svojemu zapisniku in iz njega razbere, katero prvino je izvedel tekmovalec. Če sodnik zgreši na primer odziv, lahko prvino rekonstruira na podlagi intenzivnosti in smeri rotacije tekmovalca. To stori tako, da v svojem zapisniku preveri položaj deskarja pri odzivu in doskoku (na prstih ali petah), smer rotacije in linije skoka (leta).

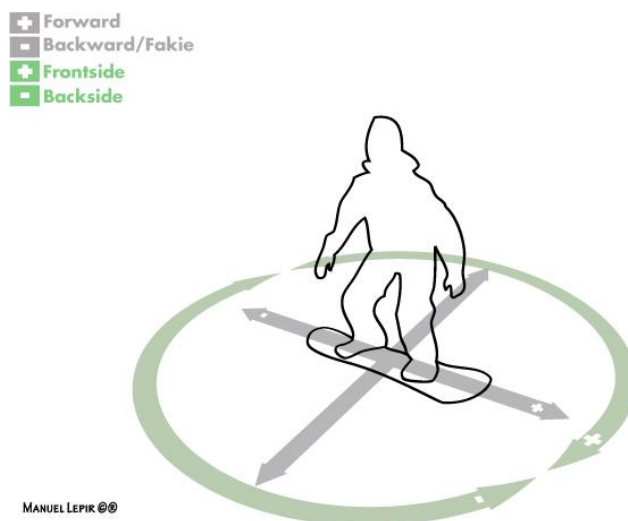
Mednarodna sodniška komisija (IJC) deskanja na snegu je podala svoj predlog stenografije. Sodniki ga lahko uporabljajo pri ocenjevanju tekmovalcev v snežnem žlebu (Priloga 1),

predvsem z namenom poenotenja zapisa ocen ter lažjega preverjanja zanesljivosti in skladnosti ocenjevanja.

Predlog vključuje:

- opis prvin,
- amplitudo,
- napake (»nestabilnosti«), in
- orodja za lažje prepoznavanje prvin.

Opis prvine²⁶ vključuje smer, način in število rotacij, prijeme deske in slog tekmovalca pri izvedbi vožnje v snežnem žlebu.

Slika 18. Rotacije v vertikalni osi nazaj (+) in naprej (-) (Lepir, 2012).

Na Sliki 18 vidimo možne rotacije v vertikalni osi nazaj in naprej, pri čemer sodniki ocenjujejo posamezno rotacijo in smer le-te (nazaj in naprej; boljša in slabša stojna noga).

Rotacija se označuje kot:

- f (*frontside*) – z obratom naprej,
- b (*backside*) – z obratom nazaj,
- sw (*switch*) – nazaj s slabšo stojno nogo,
- Cab = C (*Caballerial*) –naprej s slabšo stojno nogo.

Smer rotacije se označuje kot:

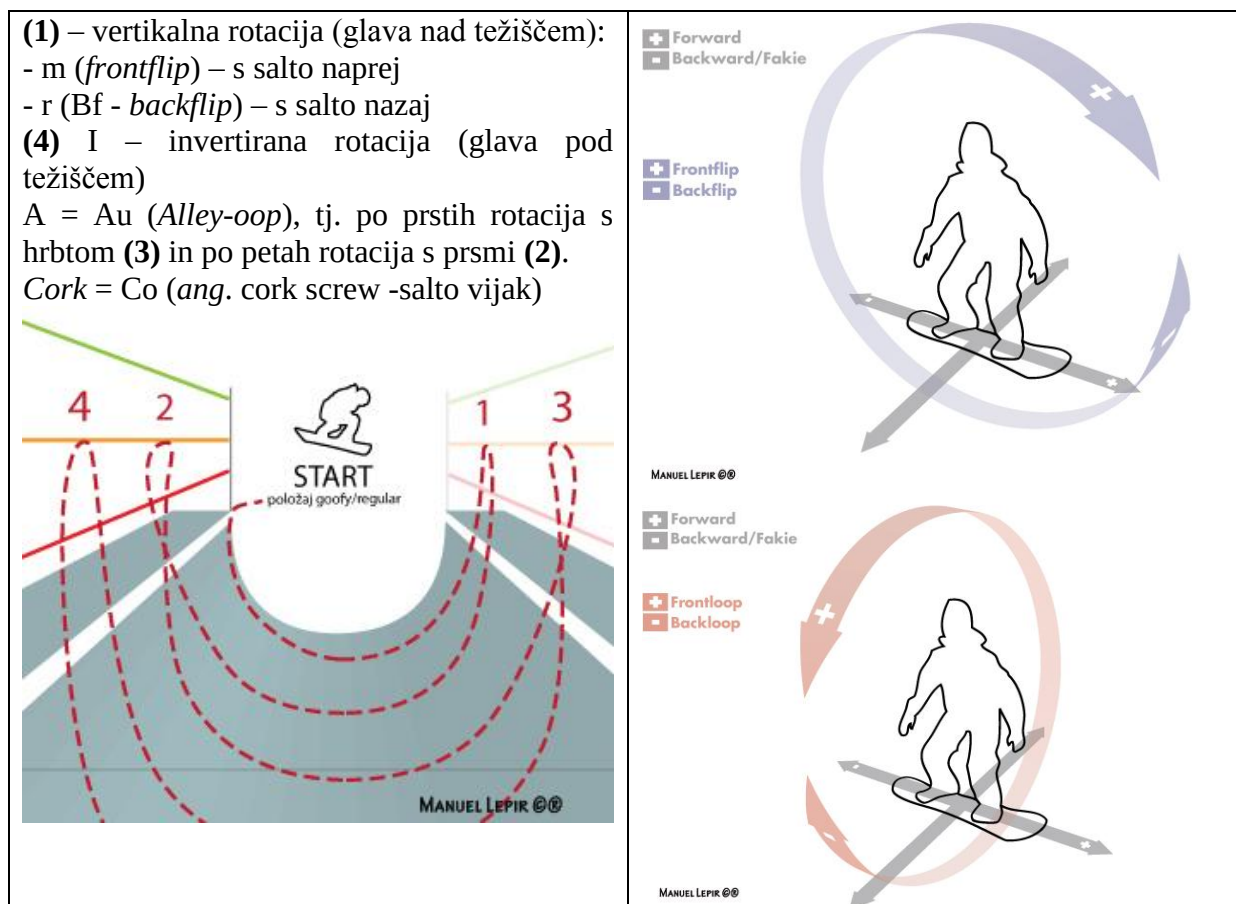
- natural (*forward*) – z boljšo stojno nogo,
- fk (*fakie backward*) – s slabšo stojno nogo.

Tabela 1 Označevanje rotacij (število obratov) pri izvedbi prvin.

Polovični obrati		Celi obrati	
oznaka	kot rotacije	oznaka	kot rotacije
1	180° – pol obrata	3	360° – 1 obrat
5	540° – obrat in pol	7	720° – 2 obrata
9	900° – 2 in pol obrata	10	1080° – 3 obrati
12	1260° – 3 in pol obrati	14	1440° – 4 obrati
16	1660° – 4 in pol obrati		

²⁶ Glej tudi slovar osnovnih prvin deskanja na snegu v Judges manual snowboard, 2011, poglavje 9.

V Tabeli 1 vidimo zapis rotacije pri izvedbi prvin (skokov), ki se označuje s polovičnimi in/ali celimi obrati. Če tekmovalec po skoku s prstov doskoči na pete, izvede polovično rotacijo za 180, 540, 900 ali 1260 stopinj. V kolikor pa tekmovalec prečka ravnino snežnega žleba dvakrat po prstih ali po petah, izvede skok s polno rotacijo, in sicer za 360, 720, 1080 ali 1440 stopinj. Skok brez obrata se označi s tf (*ang. To Fakie*).

Slika 19. Rotacije v sagitalni (medialni) osi naprej (*frontflip*) (+) in nazaj (*backflip*) (-); tranzverzalni (horizontalni) naprej (*frontloop*) (+) in nazaj (*backloop*) (-) (Lepir, 2012).

Na Sliki 19 vidimo primer označevanja načina izvedbe rotacij. Prikazane so rotacije v globinski osi naprej (*frontflip*) (+) in nazaj (*backflip*) (-) ter horizontalni naprej (*frontloop*) (+) in nazaj (*backloop*) (-).

Oznake prijemov deske, ki jih sodniki zapišejo na svoje ocenjevalne liste.			
Zadnja roka	Sprednja roka	Obe roki	Med nogami
I (<i>Indy</i>) – prstna stran med nogami. C (<i>Crail</i>) – prstna stran med sprednjo nogo in nosom deske. S (<i>Stalefish</i>) – petna stran med nogami. Tf (<i>Tailfish</i>) – petna stran med zadnjo	Mu (<i>Mute</i>) – prstna stran med nogami. Sl (<i>Slob</i>) – prstna stran med sprednjo nogo in nosom deske. St (<i>Seatbelt</i>) – prstna stran med zadnjo nogo in	Cnb (<i>Cannonball</i> oz. <i>Lemon, Lime</i>) – nos in rep deske. RA (<i>Rocket Air</i>) – nos deske. CR (<i>Cross Rocket</i>) – če sta roki prekržani. My (<i>Mindy</i>) – med stopali prstov.	TP (<i>Tai Pan</i>) – sprednja roka med nogami pri prstih sprednje noge. CS (<i>Chicken Salad</i>) – sprednja roka med nogami pri peti sprednje noge. RB (<i>Roastbeef</i>) – zadnja roka med nogami pri

nogo in repom deske. T (<i>Tail</i>) – rep deske. Ty (<i>Tindy</i>) – prstna stran med zadnjo nogo in repom deske.	repom deske. N (<i>Nose</i>) – nos deske. L (<i>Lien</i>) – petna stran med nosom deske in stopalom. Me (<i>Melon</i>) – petna stran med nogami.	SMy (<i>Super Mindy</i>) – na zunanji strani stopal prstov. Sq (<i>Squirrel</i>) – na zunanji strani stopal pet.	peti zadnje noge. CB (<i>Canadian Bacon</i>) – zadnja roka med nogami pri prstih zadnje noge.
--	--	---	---

Slika 20. Različice prijemov deske z eno ali obema rokama (prirejeno po vir: http://www.maverix.org/product_images/uploaded_images/snowboard-illustrated-grabs.jpg).

Na Sliki 20 vidimo imena najpogostejših prijemov deske (*grabs*), ki jih tekmovalec lahko opravi med izvedbo vožnje. Sodniki namreč pri izvedbi vožnje tekmovalcev na ocenjevalne liste s kraticami označijo tudi tekmovalčeve prijeme deske. Tekmovalec lahko prime desko z eno ali obema rokama, tako pri skokih brez rotacij kot tudi pri skokih v kombinaciji z rotacijami. Prvinam (skokom), izvedenim s prijemi, sodniki pripišejo višjo oceno oziroma jim dodelijo višjo vrednost.

Pri opisu prvine sodniki ocenjujejo tudi slog tekmovalca pri izvedbi vožnje, ki se ocenjuje kot:

- povprečna =
- slaba = –
- dobra = +
- zelo dobra = + +

Po določeni izvedbi prvine, tj. po doskoku, lahko tekmovalec pri nadaljnji izvedbi svoje vožnje zaporedoma opravi omejeno število prvin. Pri skokih naravnost, na primer, lahko tekmovalec izvede samo polovico prvin razdeljenih v *switch* ali *normal*, saj uporabi samo eno stranico žleba (*backside wall* – po petah ali *fronsidewall* – po prstih). Na primer, po skoku s polno rotacijo (360°, 720°, ipd.) s sprednjo stojno nogo (*normal*) lahko sledi skok z zadnjo stojno nogo (*switch*) v smeri nazaj (s hrbtom – *Ally oop*) ali naprej (s prsmi – *frontside*).

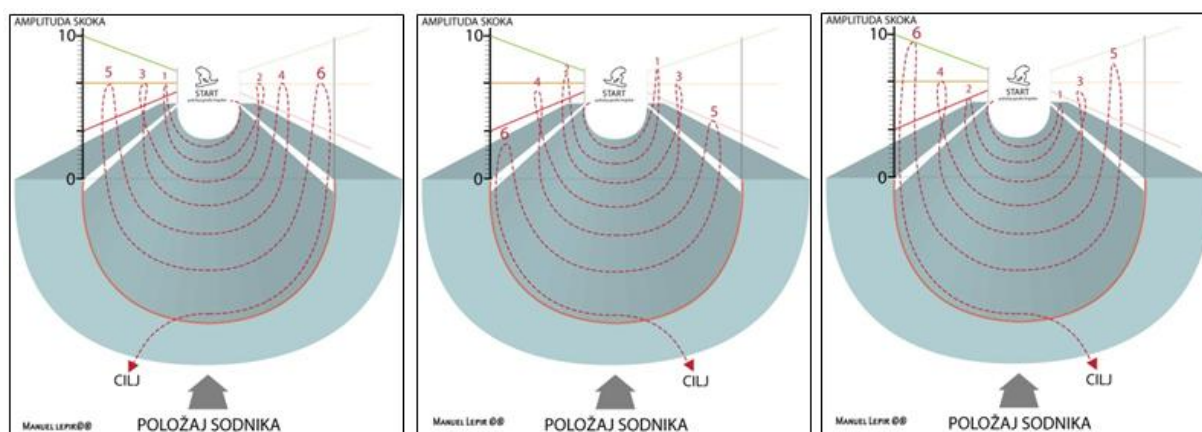
Tabela 2 - Označevanje amplitude pri sojenju.

Amplituda	Oznaka s puščico
zelo visoka	↑
visoka	↗
povprečna (redko uporablja)	→
nizka	↘
zelo nizka	↓

Pri beleženju (ocenjevanju) **amplitude** si sodniki pomagajo z uporabo puščic, pri čemer se višina meri na sredini težišča telesa tekmovalca²⁷ (Tabela 2).

Kriterij za ocenjevanje amplitude:

- vsi sodniki se pred začetkom tekmovanja z glavnim sodnikom dogovorijo o vrednosti zgornjega roba snežnega žleba (tj. rob ima vrednost 2 za moške in 4 za ženske). Te vrednosti so odvisne od razreda kakovosti tekmovalcev.
- Amplitude se vrednotijo po 1 točko za vsakih 30 centimetrov od zgornjega roba snežnega žleba²⁸.
- Sodniki si pri določanju in ocenjevanju višine skokov pomagajo z reklamnimi napisi in/ali gledalci ob snežnem žlebu (Slika 16).
- Sodniki amplitudo izračunajo tako, da seštejejo povprečje vseh skokov, tj. seštejejo vse rezultate posamičnih skokov in jih delijo s številom vseh skokov, ki jih tekmovalec izvede pri svoji vožnji.
- Sodnik ne oceni odbitka za toge doskoke.
- Sodniki ne ocenjujejo prvin na zgornjem robu (*lip trick*) in *handplante*²⁹.

Slika 21. Primer ohranjanja, padanja in naraščanja amplitude (Lepir, 2012).

²⁷ Obstajata dva sistema za presojo višine, tj. pri ločenem sistemu ocenjevanja samo en sodnik ocenjuje amplitudo, pri sistemu ocenjevanja vsesplošnega vtisa pa amplitudo ocenjujejo vsi sodniki. Več o obeh sistemih ocenjevanja v poglavju 1.6.

²⁸ Na primer, če se vrednost od zgornjega roba snežnega žleba določi na 2 točki (vrednost) in je tekmovalec 30 centimetrov nad njim, bo prejel 3 točke za tak skok.

²⁹ *Disaster* je *Lip* prvina pri doskoku in ni neuspeli pristanek na zgornji rob snežnega žleba. *Handplant*-i so oblike prvin, pri katerih deskar preide v oporo na rokah.

Izraz »**nestabilnosti**« pomeni nepopolno izvedbo prvine oziroma napako pri izvedbi prvine, tj. tekmovalec pri vožnji v snežnem žlebu nepravilno izvede prvino. Napake so lahko tehnične (velike) ali estetske (male).

Tabela 3 - Označevanje odbitkov izvedbe prvin pri sodniški stenografiji.

Napaka	Oznaka	Obrazložitev	Odbitek
<i>Hand Touch</i> – dotik tal z roko	ht	Tekmovalec na dnu snežnega žleba podrsa z eno ali obema rokama in ponovno vzpostavi nadzor nad svojo vožnjo.	
<i>Light Bail</i> – blažji padci, podrsi z roko	lb	Tekmovalec uporablja eno ali obe roki za podporo pri vožnji in skokih.	
<i>Bail / butt check</i> – padci, podrsi	b	Tekmovalec se dotika snega z drugimi deli telesa (roka, noga); večinoma z zadnjico, vendar ne izgubi veliko hitrosti.	
<i>Hard Bail</i> – težji padci	Hb ali X	Tekmovalec pade in prekine vožnjo.	
<i>Flat Landing</i> – pristanek na ravno	fl	Tekmovalec pristane na ravnino ali v spodnji del tranzicije (krivine). Pri izvedbi prvin <i>frontside rodeos</i> ³⁰ tekmovalec navadno pristane na ravninski del snežnega žleba.	
<i>Lip</i> – pristanek na zgornji rob ali <i>Deck</i> – na zgornjo ravnino	d	Tekmovalec pristane izven snežnega žleba, tj. na zgornji rob odskočišča.	
<i>Slide In</i> – podrsan pristanek	sl	Zaradi nepopolne rotacije tekmovalec zadnji del za dokončanje prvine izvede s podrsom po tleh.	
<i>Sketchy</i> – neobičajen skok	sk	Tekmovalčev skok je dvomljiv, tj. skok je neuravnotežen pri izvedbi prvine.	
<i>Touch Grab</i> – neuspeli prijem deske	tg	Prijem deske je prehiter (prekratek), tekmovalec pa ne more držati deske.	
<i>Edge Change</i> – menjava robnika	ec	Tekmovalec doskoči na napačen robnik, kar povzroči »nestabilnost« pri vožnji in spremembo smeri po doskoku.	
<i>Revert</i> – menjava stojne noge	rev	Tekmovalec spremeni smer, običajno v času med dvema skokoma v snežnem žlebu ³¹ .	

V Tabeli 3 je navedenih nekaj primerov nepopolno izvedenih prvin. Sodnik naj bi poznal predstavljene oznake in jih tudi znal uporabljati pri ocenjevanju za opis (beleženje) napake. Odbitke na grobo ločimo na male (1–10 točk), srednje (10–20) in velike (20–25) napake pri izvedbah. Bližje je telo tekmovalca tlom (snežni podlagi), višja je vrednost napake oziroma višji je odbitek. Kot največje napake razumemo tiste, pri katerih se telo tekmovalca dotakne tal pred desko.

Sodnik mora pri vožnji tekmovalca pozorno opazovati različne faze izvedene prvine, nepravilno izvedene prvine pa ocenjuje z odbitki. Odbitek točk ocene je večji, če tekmovalec naredi napako pri odskočni fazi in doskoči, kot pa če sodnik opazi (ugotovi) napako pri doskoku. Tehnične napake so namreč ocenjene z večjim odbitkom pri odzivu, kot pa doskoku, ker odskočne »bolj rušijo« tehnično izvedbo. Če tekmovalec izvede zahtevnejšo prvino, je odbitek točk pri oceni lahko nižji.

Dober primer vrednosti odbitka je izvedba prvin *invert rotacij (inverted frontside)*³², pri katerem tekmovalec skoraj vedno doskoči na ravni del snežnega žleba. Sodniki namreč

³⁰ *Frontside rodeo* je skok salto naprej s pol ali več obrata nazaj (*front loop* z *backside* rotacijo).

³¹ Pri *slopestyle* med dvema ovirama.

³² Tekmovalec je obrnjen z glavo navzdol, težišče je pod desko.

»dopuščajo« napake oziroma določene napake ocenjujejo neenakovredno, prav zaradi posebnosti tehnične narave nekaterih prvin. Takšna posebnost se kaže na primer pri izvedbi prvine, ko tekmovalec izvede odziv s prstov ali pete (težje).

Orodja za lažje prepoznavanje prvin razumemo kot osnovni stojni položaj (*regular/goofy*) in smer gibanja tekmovalca (*normal/switch*) ter skoke (naravnost), ki jih tekmovalec izvaja med vožnjo. Sodnik prepozna vožnjo tekmovalca po snežnem žlebu, tj. s sprednjo oziroma zadnjo nogo, in kako tekmovalec drsi med posameznimi skoki.

V snežnem žlebu (v primerjavi s *slopestyle*) sodnik lažje prepozna, ali se tekmovalec pri skoku vrti proti hribu navzgor (*Alley-oop*) ali navzdol in tudi, ali se tekmovalec na deski pelje po petah ali po prstih. Če sodnik prepozna v katero smer se tekmovalec vrti (v ali proti smeri urinega kazalca) in smer s katero nogo se je pripeljal, lahko vedno rekonstruira smer rotacije tekmovalca.

V snežnem žlebu (v primerjavi s *slope style*) sodnik lažje prepozna prvine. Sodnik prepozna rotacijo glede na smer vrtenja tekmovalca, in sicer ali se le-ta vrti proti hribu (snežnega žleba) navzgor ali navzdol, in ali se tekmovalec pelje/vozi po prsti ali po petah. Navadno tekmovalec izvede rotacije s prstov v smeri naprej s prsmi (*frontside*) in s pet v smeri nazaj s hrbtom (*backside*). Če tekmovalec na primer izvede po prstih rotacijo s hrbtom in po petah rotacijo s prsmi, le-to imenujemo *Alley oop*.

Pomembno je, da sodniki ocene (vrednosti) voženj tekmovalcev zapisujejo strukturirano (upoštevajo in zapisujejo zgoraj omenjene kriterije ocenjevanja), predvsem z namenom preglednosti zapisanih ocen. V nasprotnem primeru, tj. v kolikor bi sodnik zapisal samo končni rezultat (oceno) vožnje tekmovalca, sodnik izgubi pregled nad celotno vožnjo tekmovalca. Posledično lahko pride do nihanj ocene znotraj posamičnih voženj.

1.5.2. Način ocenjevanja (zapisa ocene)

Sodniki vožnje tekmovalcev v snežnem žlebu deskanja na snegu ocenjujejo oziroma razvrščajo tekmovalca s pomočjo dveh načinov (IJC), tj. uporabijo t. i.:

- »sidro in primerjava«: glede na prvo vožnjo prvega tekmovalca sodnik postavi sidro. Vse naslednje vožnje tekmovalcev se nato ocenjujejo po sidrani vožnji prvega tekmovalca. To pomeni, da v kolikor so sestave voženj tekmovalcev podobne, lahko sodnik vsako naslednjo vožnjo tekmovalcev primerja z izhodiščnim sidrom³³. Le-to je v pomoč sodniku, da oceni, ali je naslednja izvedena vožnja tekmovalca (veliko) boljša ali (precej) slabša od sidrane vožnje.
- »ocena in odbitek«: izvedbo vožnje posameznega tekmovalca se oceni z izhodiščno oceno, tj. z najvišjo oceno, ki bi jo tekmovalec prejel, v kolikor bi bila njegova vožnja izvedena popolno. Sodnik določi, kakšni bodo odbitki ocene pri nepopolni izvedbi vožnje oziroma posameznih prvin, ki jih nato odšteje od osnovne (izhodiščne) ocene. Navadno sodniki uporabijo omenjen način ocenjevanja, ko tekmovalci izvajajo iste prvine, še posebej takrat, ko je pomembna brezhibna izvedba vožnje in odbitki za napake. Ne nazadnje pa ta način ocenjevanja uporabljajo sodniki na FIS in IJC / TTR tekmovanjih.

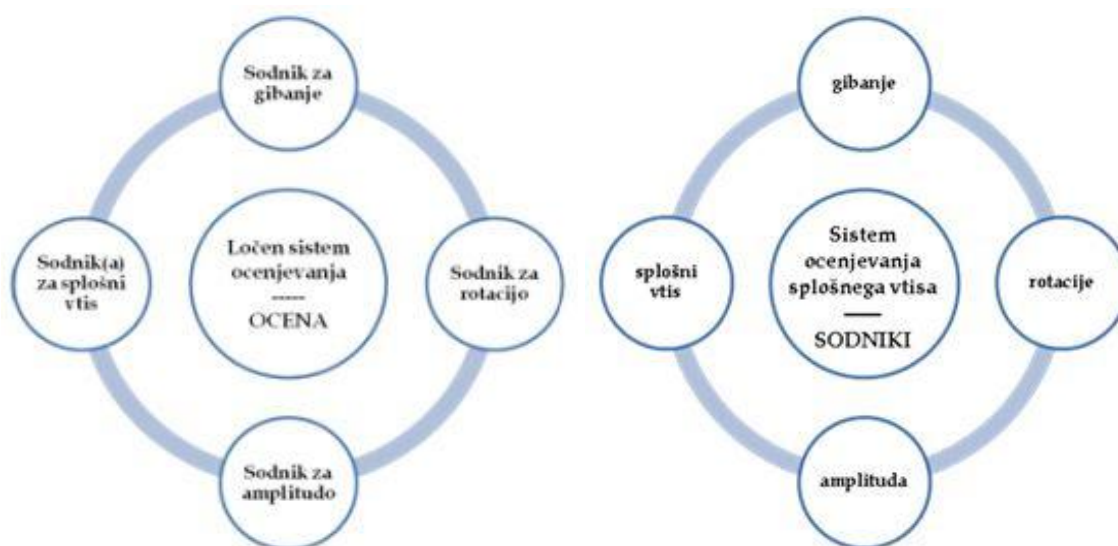
Pri ocenjevanju sodnik uporabi oba načina ocenjevanja. Z enim načinom si sodnik pomaga zabeležiti oceno, drugi način sodniku služi kot opora za preverjanje ocene. Vsak sodnik se sam odloči, kateri od načinov sojenja bo uporabil najprej. Na primer, sodnik najprej postavi sidro za izveden skok prvega tekmovalca, s katerim primerja in ocenjuje skoke drugih

³³ Pri veliki skakalnici na primer sodniki postavijo sidra za določene prvine, s katerimi lahko nato primerjajo tekmovalce, ki izvajajo iste prvine.

tekmovalcev in jih na podlagi tega razvršča glede na izvedbo. Šele nato sodnik skok(e) preveri z načinom »ocena in odbitek«. V kolikor pa tekmovalec izvede vožnjo z veliko nestabilnostmi, sodnik za oceno vožnje najprej uporabi način »ocena in odbitek« in nato preverja razvrstitev z ostalimi tekmovalci. Prav zato sta pomembni prva in druga ocena tekmovalcev, ker določata vrednost kriterija!

1.6. Sistem ocenjevanja

Poznamo dva sistema ocenjevanja vožnje pri sojenju tekem v snežnem žlebu deskanja na snegu, t. i. (1) ločen sistem ocenjevanja³⁴ in (2) splošni vtis.

Slika 22. Primerjava sistemov ocenjevanja, tj. ločen sistem in splošni vtis (prirejeno po FIS sodniškem priročniku).

Na Sliki 22 vidimo razliko med obema sistemoma ocenjevanja, ki bosta v nadaljevanju podrobneje predstavljena.

1.6.1. Ločen sistem ocenjevanja

Ločen sistem ocenjevanja je način ocenjevanja voženj tekmovalcev v snežnem žlebu, pri katerem vsak sodnik, ki sodi na tekmovanju, opravlja svojo vlogo. Vsak od najmanj štirih sodnikov ločeno sodi posamezne prvine celotne vožnje tekmovalca, tj. gibanje, rotacijo, amplitudo in vesplošni vtis.

Sodnik za gibanje ocenjuje vse prvine, pri katerih tekmovalec ne izvaja rotacij, tj. skoke naravnost oziroma skoke brez rotacij, ki jih tekmovalec izvaja s ali brez prijema deske, na ali blizu zgornjega roba snežnega žleba (*Lip* prvine) in prvine z oporo na rokah – *Handplants* (Slika 23), ki so pod 360-stopinjskim zasukom³⁵.

³⁴ Uporabljal se je do leta 2002 (FIS).

³⁵ Prvine, ki jih ocenjuje sodnik za gibanje razdelimo na:

- skoke s prstov (*frontside airs*), skoke s pêt (*backside airs*), skoke naravnost vzvratno (*airs-to-Fakie / Fakie-to-Forward, Alley-oop airs, Raven Switch Stance airs, 180° Handplants*),
- prvine na zgornjem robu stene snežnega žleba (*Lip*) z manj kot 360-stopinjsko rotacijo.

Slika 23. Primer prvine opore na rokah (*Handplant*)
(vir: <http://lumsdenlive.com/legacy/snowboarding/>).

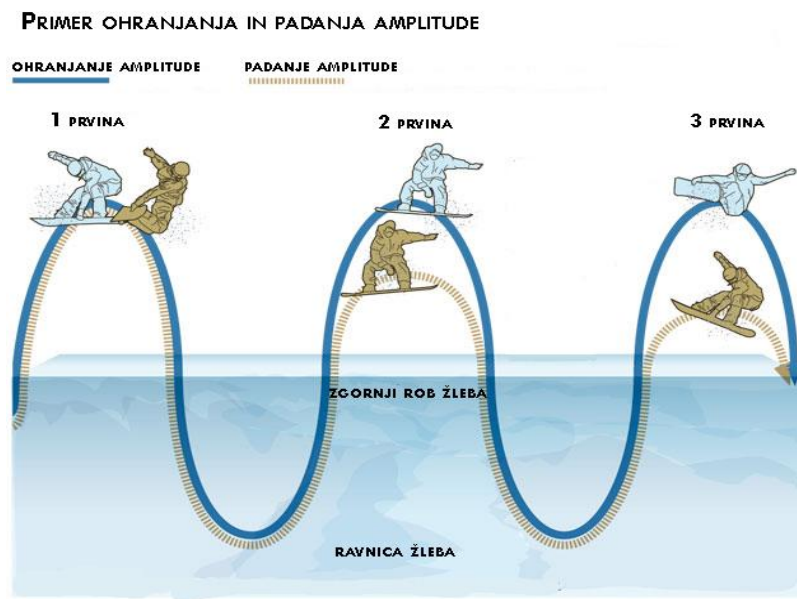
Tekmovalec bo prejel višjo oceno, če bo pri svoji vožnji (pravilno) izvedel čim več zgoraj naštetih prvin. Sodnik za gibanje pri vrednotenju vožnje tekmovalca upošteva izvedbo odzivov, doskoke, zahtevnost prvin, amplitudo, raznolikost in kombinacijo izvedenih prvin. Neuspeli poskusi, tj. nepopolna vožnja ali napake pri izvedbi prvin, so dejavnik ocene vsesplošnega vtisa, ki negativno vplivajo na tekmovalčev skupni rezultat.

Sodnik za rotacijo ocenjuje vse prvine z rotacijo, ki so večje od 360 stopinj, vključno z invertiranimi skoki, ki jih tekmovalec izvaja s ali brez prijema deske, na ali blizu zgornjega roba snežnega žleba (*Lip*) in prvine opore na rokah (*Handplants*) s 360-stopinjskimi (ali več) rotacijami³⁶.

Tekmovalec bo prejel višjo oceno, če bo pri svoji vožnji (pravilno) izvedel čim več zgoraj naštetih prvin. Sodnik za rotacijo pri vrednotenju vožnje tekmovalca upošteva izvedbo odzivov, doskoke, zahtevnost prvin, amplitudo, raznolikost in kombinacije izvedenih prvin. Neuspešne izvedbe prvin (*bails*) tekmovalca vplivajo na sodniško oceno, tj. na skupen seštevek točk ocenjene vožnje.

Sodnik za amplitudo ocenjuje višino vsakega posameznega skoka, ki ga tekmovalec izvede pri svoji vožnji. Amplituda se namreč meri z višino vsakega skoka in odraža »energijo« tekmovalčeve vožnje. Sodnik pri posameznem skoku ocenjuje razdaljo med centralnim težiščem telesa (CTT) tekmovalca in zgornjim robom (stene) snežnega žleba. Sodnik nato sešteje ocene višin posameznih skokov, skupen rezultat teh ocen pa deli s številom vseh skokov, ki jih tekmovalec izvede pri vožnji v snežnem žlebu. Slednje odraža rezultat amplitude tekmovalčeve vožnje.

³⁶ Prvine, ki jih ocenjuje sodnik za gibanje razdelimo na rotacije oziroma invertne skoke (*frontside*, *backside*, *Switch* in *Fakie Stance*, *Alley-oop* in *Handplants*) ter prvine na zgornjem robu snežnega žleba z rotacijami za 360 stopinj ali več.

Slika 24. Primer ohranjanja in padanja amplitude
(prirejeno po Raoul Ranoa <http://www.latimes.com/sports/olympics/graphics/la-sp-oly-kelly-clark-4feb2010-gr,0,6705500.graphic>).

Če tekmovalcu pri skoku spodleti (*bails*), se amplituda naslednje prvine kljub temu izmeri. Posledično tekmovalec zaradi napake prejme nižjo oceno. Bolje je, da pri zmanjšani hitrosti za končni skok tekmovalec konča svojo vožnjo, brez da bi izvedel prvino z nižjo amplitudo. Prav to bi mu namreč prineslo nižjo oceno v skupnem seštevku ocenjene vožnje. Na Sliki 24 vidimo primer ohranjanja in padanja amplitude.

Sodnik(a) za splošni vtis (*overall impression*) poda oceno na podlagi vrednotenja vsesplošne natančnosti izvedbe prvin pri vožnji tekmovalca. Vožnjo ocenjuje kot celoto, vendar pa ne ocenjuje sloga tekmovalca. Sodnik oceni zaporedje izvajanja prvin, zahtevnost izvajanja posamezne prvine (tveganje pri izvedbi), stopnjevanje (nadgradnjo) prvin oziroma raznolikost izvedbe prvin in izkoristek površine snežnega žleba. Prav tako ocenjuje spodletele poizkuse (*bails*).

1.6.2. Sistem ocenjevanja splošnega vtisa

Splošni vtis je sistem ocenjevanja, pri katerem vsi sodniki ocenjujejo vse prvine, tj. celotno vožnjo tekmovalca v snežnem žlebu. Namen takšnega ocenjevanja je, prvič, da sodniki vrednotijo spontanost vožnje tekmovalca, in drugič, da učinkovito (objektivno) sodijo.

Sodnik natančno oceni potek celotne vožnje tekmovalca z vsemi elementi kombiniranih kriterijev ocenjevanja (gibanje, rotacije, amplituda in splošni vtis). Osredotočen je predvsem na tiste prvine, s katerimi tekmovalec pokaže dinamiko pri vožnji, na primer zaporedje prvin, tveganje (oziroma zahtevnost) pri izvedbi prvin in izvedbo novih prvin. Sodnik daje primarni poudarek intenzivnosti oziroma stopnjevanju (*progress*) izvedbe prvin, sekundarni poudarek zaporedju izvajanja prvin in terciarni poudarek tveganju (zahtevnosti) izvajanja prvin.

Sodnik torej oceni posamezne prvine in tudi celotno vožnjo tekmovalca. Ocenjuje linijo vožnje tekmovalca (način izkoristka žleba), izkoristek površine snežnega žleba, amplitudo in izvedbo celotne vožnje. Pomembno je, da sodnik prepozna lahkotnost (okretnost, domiselnost) izvajanja prvin tekmovalca in hkrati prepozna izvajanje zahtevnih prvin. Prav tako sodnik skuša prepoznati stopnjevanje vožnje tekmovalca, ne glede na prikazano izvedbo vožnje³⁷.

Sodniki pri vrednotenju ocene upoštevajo tudi padce.

Sodnik je pri ocenjevanju splošnega vtisa osredotočen na vse prvine, ki jih pri vožnji izvede tekmovalec, in tudi celotno vožnjo tekmovalca (uporaba površine snežnega žleba, linija vožnje, amplituda). Sodnik daje glavni poudarek intenzivnosti (*progress*) izvedbe prvin, drugoten poudarek zaporedju izvajanja prvin in tretji poudarek tveganju/zahtevnosti izvajanja prvin.

Ne glede na sistem sojenja je cilj vsake tekme enak, in sicer objektivno oceniti vožnje tekmovalcev ter jih pravilno razvrstiti. Pomembno je, da so sodniki na tekmovanju dovolj usposobljeni za opravljanje svojega dela. To pomeni, da so sposobni prepoznati prvine, jih umestiti in opredeliti v skupno oceno celotne vožnje posameznega tekmovalca ter vožnje različnih tekmovalcev med seboj primerjati in nepristransko ocenjevati.

1.7. Tekmovanja in sodniške ocene

Sodniki deskanja na snegu bi morali biti dobro usposobljeni, izkušeni in popolnoma predani športu. Večina sodnikov je bivših tekmovalcev, ki po končani karieri opravljajo delo sodnikov. Spodbujajo razvoj športa, pri čemer se zavzemajo za svobodo izražanja tekmovalcev v vseh disciplinah deskanja na snegu, tudi prostega sloga (snežni žleb, *slopestyle*, velika skakalnica). Število sodnikov na tekmovanjih je odvisno od formata tekmovanja. Na FIS tekmah tekme ocenjuje od tri do pet sodnikov, na ZOI pet sodnikov (najboljša in najslabša ocena se ne upoštevata), na TTR tekmah pa vsaj trije sodniki.

Trenutno na mednarodni deskarski sceni kot krovni organizaciji, ki skrbita za razvoj športa, določanje pravil in organizacijo (mednarodnih) tekmovanj, delujeta samo WSF/TTR in FIS, ki pa ne sodelujeta usklajeno. Nimamo enoznačnega odgovora, katera izmed obeh je boljša. Vsaka namreč deluje v skladu s svojimi pravili in določa svoj sistem organiziranja tekmovanj, ki imajo svoje prednosti in slabosti.

1.7.1. Svetovna deskarska federacija / TTR

Sodniki na vseh tekmovanjih TTR pri sojenju uporabljajo kriterij IJC deskanja na snegu. Poznati morajo značilnosti različnih formatov³⁸ tekmovanja in biti sposobni prepoznati ustvarjalno in vrhunsko izvedbo vožnje tekmovalca. Pri vožnji tekmovalca ocenjujejo izvedbo in raznolikost prvin, pri čemer le-te tako posamezno, kot pri zaporedju celotne sestave vožnje. Prav tako upoštevajo izkoristek površine vožnje tekmovalca v snežnem žlebu, njegov svojstven slog in brezhibnost izvedbe celotne vožnje. Najpomembnejši kriterij ocenjevanja pa

³⁷ Na primer, ali je tekmovalec pri vožnji izvedel samo en skok naravnost in različne rotacije v vseh oseh, ali je izvedel vse prvine *switch/normal*, ki so pri izvedbi tehnično zahtevnejši.

³⁸ Na primer t. i. *jam*, pri katerem se ocenjuje najboljša prvina od petih prikazanih oziroma določenega časa za izvedbo (na primer 10 minut); *best of 2* – boljša vožnja od prikazanih dveh, *2 best of 3* – boljši dve vožnji od prikazanih treh.

je stopnjevanje, tj. tekmovalci pri vožnji postopoma nadgrajujejo zahtevnost izvedbe prvin in pri tem izkazuje svoje tehnično znanje.

Sodniki na TTR tekmovanjih namreč sodijo po sistemu sojenja splošnega vtisa³⁹, pri katerem se vožnja tekmovalca v snežnem žlebu ocenjuje kot »celota«, kar navsezadnje tekmovalce spodbuja k ustvarjalnosti. Omenjeni sistem prav tako omogoča doslednost pri uporabi različnih tekmovalnih formatov. Odprtost in progresivnost ocenjevalnega kriterija sistema splošnega vtisa ocenjevanja pa sodniku omogoča, da tekmovalca ocenjuje na podlagi izvedbe vožnje, pri tem pa nagraduje tekmovalčevo ustvarjalnost.

Sodniki pri izvedbi vožnje tekmovalca v snežnem žlebu ocenjujejo celotno vožnjo tekmovalca, tj. izvedbo prvin, amplitudo, brezhibnost vožnje, pri čemer je poudarek:

- na stopnjevanju (nadgrajevanju) vožnje,
- na izvedbi prvin in izboru zaporedja le-teh,
- na slogu vožnje in tveganju izvajanja prvin.

Tabela 4 - Kriterij za ocenjevanje vožnje tekmovalca v snežnem žlebu (lasten prikaz).

Število točk	0–20	20–40	40–60	60–80	80–100
Ocena splošnega vtisa	zelo slabo	slabo	srednje	dobro	zelo dobro

Sodniki po sistemu splošnega vtisa ocenjevanja vožnje tekmovalcev v snežnem žlebu ocenjujejo s številom točk od 0 do 100, število točk pa vrednotijo s splošno opisno oceno, in sicer od zelo slabe do zelo dobre, kar vidimo tudi v Tabeli 4.

1.7.2. Mednarodna smučarska zveza

Sodniki na vseh tekmovanjih FIS pri sojenju uporabljajo kriterij FIS deskanja na snegu, pri čemer sodijo neodvisno. Na svetovnih prvenstvih deskanja na snegu in ZOI sodi pet sodnikov iz različnih držav, vključujoč pomočnika glavnega sodnika in potrjevalca rezultatov. Posebna skrb je namenjena rezervnemu sodniku, ki je odgovoren za seštevanje rezultatov. Od sezone 2011/12 sodi kot dodaten sodnik pri ocenjevanju z namenom povečanja zanesljivosti in skladnosti ter objektivnosti.

Na tekmovanjih svetovnega pokala in mladinskem svetovnem prvenstvu vožnje tekmovalcev sodi vedno šest sodnikov, vključujoč z glavnim sodnikom. Enako število sodnikov je priporočljivo tudi na celinskih pokalih in tekmovanjih nižjega razreda.

Vsako vožnjo tekmovalca na tekmovanju v snežnem žlebu ocenjuje šest sodnikov, pri čemer je glavni sodnik (kot šesti sodnik) zadolžen za pravilno izvedbo sojenja, preverjanje in potrjevanje sodniških ocen. Najvišja in najnižja ocena, ki jo tekmovalec prejme za svojo vožnjo, se izločita, tj. upoštevajo se samo tri povprečne ocene sodnikov.

Sodniki so dolžni glavnemu sodniku sproti oddajati svoje ocene za vožnje tekmovalcev, pri čemer morajo biti ocene skladne s pravili FIS za ocenjevanje voženj tekmovalcev v snežnem žlebu.

Sodniki morajo uporabljati ocenjevalne kartone s štartnimi listami (Priloga 2) in morajo imeti zapisnike za opisovanje prvin, padcev in ostalih posebnosti⁴⁰. Vsak sodnik mora vedno imeti trajni zapis svojih rezultatov (ocen voženj za vsakega posameznega tekmovalca), da ga lahko

³⁹ Od leta 2002 tudi na vseh tekmovanjih FIS.

⁴⁰ Na primer stojni položaj (*goofy*, *regular*).

glavni in ostali sodniki v primeru pritožbe preverijo in se med seboj posvetujejo. Rezultati (ocene) voženj tekmovalcev so lahko uradno objavljeni, potem ko jih glavni sodnik preveri in odobri. V primeru odprtega ocenjevanja se rezultati pokažejo občinstvu, takoj ko jih odobri glavni sodnik. Na tekmovanjih nižjega kakovostnega razreda se rezultati razglasijo na koncu tekmovanja oziroma po končani vožnji. Na svetovnih pokalih in prvenstvih poteka ocenjevanje v živo, kar pomeni, da je direktno po končani vožnji objavljen tudi rezultat vsakega tekmovalca.

Razprave o ocenjevanju tekmovalcev med tekmovanjem niso dovoljene, razen če glavni sodnik le-to odobri. Prav tako tekmovalcem, predstavnikom ekip ali gledalcem v času tekmovanja ni dovoljen pristop ali pogovor s sodniki. Vsak protest ali nastali problem v zvezi s sojenjem je obravnavan s strani glavnega sodnika ali tekmovalno žirijo⁴¹.

Sodniki vožnje tekmovalcev v snežnem žlebu ocenjujejo po sistemu ocenjevanja splošnega vtisa. Ocenjujejo torej izvedbo celotne vožnje in jo vrednotijo na podlagi izvedbe posameznih prvin ter natančnosti in spretnosti izvedbe prvin, pri čemer je najpomembnejše zaporedje izvedenih prvin, tveganje izvedbe prvin in izkoristek vožnje po površini snežnega žleba. Pri padcih in ustavljanju vožnje lahko sodnik odbije do 20 % točk skupne ocene, tj. za vsak padec ali postanek.

Sodnik pri ocenjevanju vožnje tekmovalca kot kriterij upošteva amplitudo, zahtevnost, raznolikost⁴², izkoristek vožnje po površini snežnega žleba in izvedbo vseh prvin, pri čemer mora tekmovalec v izvedbo vožnje vključiti najmanj en skok naravnost⁴³. Če skok naravnost ni izveden, vsak sodnik tekmovalcu prisodi poln odbitek, in sicer 2,0 točke oziroma vsi sodniki skupaj 10 točk (!)⁴⁴ od skupne ocene.

Sodnik ocenjuje kako tekmovalec izvaja (sestavlja in prikazuje) raznolikost prvin in ali imajo le-ti primerno težavnost. Pri padcih tekmovalca sodnik ni pozoren samo na izvedbo posamične prvine, temveč tudi na nadaljnji tekoči potek izvedbe vožnje. Sodnik ocenjuje tudi intenzivnost, lahkotnost (gladkost) in izkoristek vožnje po površini snežnega žleba. Visoka amplituda in večje tveganje pri izvajanju prvin pomenita tudi višjo oceno celotne vožnje, kot tudi izvajanje težjih, tehnično zahtevnejših prvin na začetku vožnje. Prav tako je pomembno zaporedje izvajanja prvin. Na primer prvine *back to back 720*⁴⁵ so težje, kadar so izvajane zaporedno, kot pa če jih ne vključiš v zaporedje vožnje.

Sodniki odbitke za napake ocenjujejo kot male, srednje in velike, pri čemer je odbitek točk od skupne ocene:

- od 0,1 do 1,0 za male napake, kot so skok na spodnjo ravnino ali zgornjo steno snežnega žleba, podrsi z desko, rahli dotiki tal in ostale nestabilnosti (tehnične in/ali estetske napake),
- od 1,1 do 2,0 za srednje napake, kot so popolno ustavljanje, daljši podrsi roke, očitni dotiki rok s tlemi, lahki dotiki tal z zadnjico in podrsani obrati na snegu,

⁴¹ Tekmovalno žirijo sestavljajo tehnični delegat, glavni sodnik in vodja tekmovanja ali vodja snežnega žleba.

⁴² Raznolikost na tekmovanjih FIS pomeni vključitev standardnega skoka naravnost in rotacij, izvedenih na obeh stenah snežnega žleba. Izvedba prvin zahteva stabilnost, tekoč potek in kontrolo izvedenih prvin.

⁴³ Za razliko od tekmovalcev TTR, na primer, kjer skok na ravnost ni obvezen.

⁴⁴ Vsak od petih sodnikov odbije 2,0 točki, tj. 2,0 točki x 5 sodnikov = 10 točk.

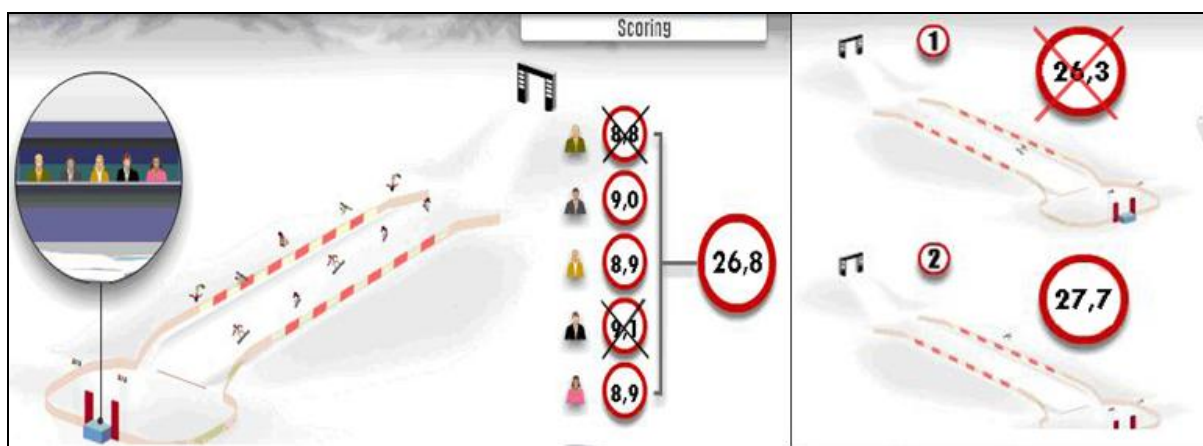
⁴⁵ *Back to back* pomeni izvajanje enake prvine z boljšo (*normal*) in s slabšo (*switch*) stojno nogo v enako smer rotacije, na primer *frontside-cab, backside-switch backside*.

- od 2,1 do 3,0 za velike napake, kot so »siloviti« dotiki tal z zadnjico ali telesom in padci, pri katerih se telo dotakne tal pred desko.

1.7.3. Razvrščanje tekmovalcev

Vsak sodnik FIS vožnjo tekmovalca ocenjuje z ocenami od 0,1 do 10,0 točk. Od sezone 2011/12 sodniki vožnje tekmovalcev ocenjujejo z od 1 do 100 točk, s katerimi razvrščajo tekmovalce. Najboljše vožnje sodnik oceni z od 9 do 10 točkami oziroma od leta 2011 od 90 do 100 točk, povprečne vožnje s približno 5,0 oziroma 50 točk in najslabše vožnje blizu ocene 0.

Na vsaki tekmi sodniki prilagodijo točkovalni kriterij glede na kakovostni razred tekmovalcev, kriterij točkovanja pa vedno določa uvrščenost tekmovalcev. Razvrščanje tekmovalcev je lahko »problem« na primer na regionalnih tekmovanjih, saj tekmovalci pri izvedbi vožnje pogosto prikažejo poznavanje osnovne tehnike prvin in nizko amplitudo, kar jih posledično tudi nižje uvršča. Na regionalnih tekmovanjih navadno tekmuje le peščica najboljših tekmovalcev. Posledično je kakovostni razkorak med tekmovalci velik, sodniki pa morajo le-to pri razporeditvi točkovalnega kriterija upoštevati (ocena boljših tekmovalcev ne sme biti postavljena previsoko v primerjavi s povprečno vožnjo).

Slika 25. Sojenje ene vožnje in rezultat končne odločitve za nadaljnjo uvrstitev tekmovalca (vir: <http://www.veterantraining.org/blog/?tag=snowboarding>).

Pomembno je torej, da sodnik premisli, kako bo razporedil točkovalni kriterij, tj. kako/koliko bo ovrednotil posamezno izvedbo prvine oziroma celotno vožnjo tekmovalca. Namreč pri večjem številu tekmovalcev pride do večje zgoščenosti razvrščanja voženj tekmovalcev, pri čemer lahko pride do več neodločenih⁴⁶ izidov rezultatov. Prav zato sodnik določi (uokviri) kriterij točkovanja že v času ogrevalnega treninga. Vadbni list sodniku kasneje pomaga pri sojenju, saj ima na njem opombe s treninga.

Spreminjanje ocenjevalnega kriterija je namreč med katero koli kvalifikacijsko tekmovalno vožnjo prepovedana. V kolikor bi sodnik spreminjal ocenjevalni kriterij za vožnje tekmovalcev v različnih kvalifikacijskih skupinah, bi to pomenilo neobjektivne pogoje

⁴⁶ Če tekmovalci izvedejo samo eno vožnjo in so končni rezultati voženj tekmovalcev izenačeni, se zmagovalna vožnja določa glede na dve najvišji posamični oceni sodnikov. V kolikor sta oceni še vedno izenačeni, se preverijo tri najvišje ocene sodnikov izenačenih voženj tekmovalcev. Če so tudi slednje izenačene, o zmagovalcu določa višja štartna številka. Enak postopek se upošteva tudi pri (dveh) kombiniranih vožnjah tekmovalcev.

vrnotenja voženj tekmovalcev. Na primer, tekmovalec v prvi kvalifikacijski vožnji bi dosegel boljši rezultat za slabšo vožnjo, kot pa tekmovalec v drugi kvalifikacijski vožnji. Sprememba ocenjevalnega kriterija je dovoljena le pri polfinalni in finalni vožnji, zato ker najboljši tekmovalci v kvalifikacijskih vožnjah še ne izvajajo najtežjih prvin in jih taktično vključujejo v posamične vožnje za nadaljnje uvrstitve. Navadno jih prikažejo v finalni vožnji.

1.7.4. Oblika tekmovanja FIS

Pri tekmovanjih deskanja na snegu je pomemben format tekmovanja, ker je od le-tega odvisen celoten potek tekmovanja. Prav progresivnost športa sovпада z načinom izvedbe tekmovanja.

Format tekmovanja za svetovni pokal v snežnem žlebu⁴⁷ je določen s strani tehničnega odbora pred prvim uradnim sestankom vodje ekip. Tehnični odbor sestavljajo glavni sodnik, tehnični delegat, vodja tekmovanja in direktor tekmovanja. Format tekmovanja vsebuje kvalifikacijske vožnje, morebitne polfinalne vožnje in finalne vožnje.

Na odločitve za sprejem formata tekmovanja vplivajo naslednji dejavniki:

- čas za tekmovanje,
- število prijavljenih tekmovalcev,
- ali bo tekmovanje vsebovalo tudi polfinale,
- predviden čas za trening pred vsakim delom tekmovanja.

Na tekmovanju šteje vedno boljša vožnja od dveh oziroma boljši dve vožnji od treh prikazanih, prav zaradi vpeljevanja kriterija tveganja pri izvedbi prvin in tudi zaradi atraktivnosti tekmovanja. Če bi organizatorji dovolili, da za nadaljnjo tekmovanje tekmovalci opravijo samo eno vožnjo oziroma dve, bi tekmovalci izvajali samo sestave prvin, ki jih lahko izvedejo brezhibno. S tem bi omejili razvijanje izvajanja novih prvin, tekmovanja pa bi tudi izgubila svojo privlačnost. Namreč, tekmovalci pri svojih vožnjah ne bi izvedli tveganih prvin, kar bi ne nazadnje zmanjšalo tudi število gledalcev na tekmi.

Ker nivo tekmovalcev še ni dosegel končnega nivoja pri izvajanju prvin, bi lahko dejali, da z načinom tekmovanja organizatorji upravljajo potek tekmovanja in s tem omogočajo boljše pogoje za sodnike. S povečanjem števila kvalifikacijskih skupin⁴⁸ organizatorji tekem podaljšujejo čas tekmovanja, pri tem pa sodnikom omogočijo boljši pregled nad razvrstitvijo tekmovalcev.

Način izbora kvalifikacijskih skupin (FIS/TTR/WSF)

Kvalifikacijske skupine (*heat*) sestavljajo tekmovalci, porazdeljeni v skupine po posamičnih vožnjah. Pri moških posamična kvalifikacijska skupina vključuje od 20 do 30 tekmovalcev, pri ženskah pa od 15 do 25 tekmovalk. Porazdelitev v kvalifikacijske skupine je določena na podlagi časa za tekmovanje in števila prijavljenih tekmovalcev na tekmovanju ter vrstnega reda točkovanja v seštevku svetovnega pokala ali na podlagi rezultatov vrstnega reda⁴⁹ v snežnem žlebu. Za zagotavljanje boljšega sojenja na tekmovanjih višjega nivoja omejujejo

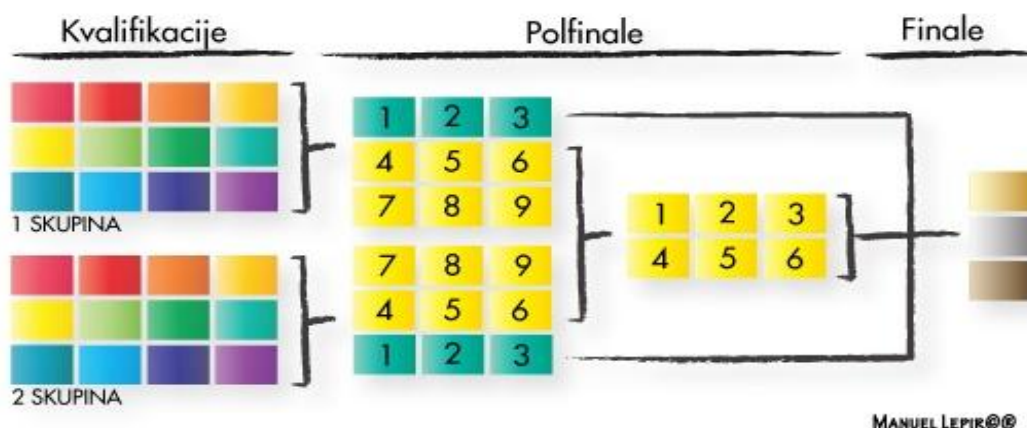
⁴⁷ V nadaljevanju bo predstavljen FIS tekmovalni format svetovnega pokala v snežnem žlebu 2010/2011 (*Snowboard judges manual*, 2011, poglavje 13).

⁴⁸ S tem posledično zmanjšujejo število tekmovalcev znotraj kvalifikacijske skupine.

⁴⁹ Če imajo tekmovalci enako število točk v skupnem seštevku, se šteje rezultat skupnega seštevka v pokalu za snežni žleb. Če je ta še vedno neodločen, položaj v skupini določi žreb.

število tekmovalcev v kvalifikacijskih skupinah (do 20 tekmovalcev), s tem pa povečajo število kvalifikacijskih skupin.

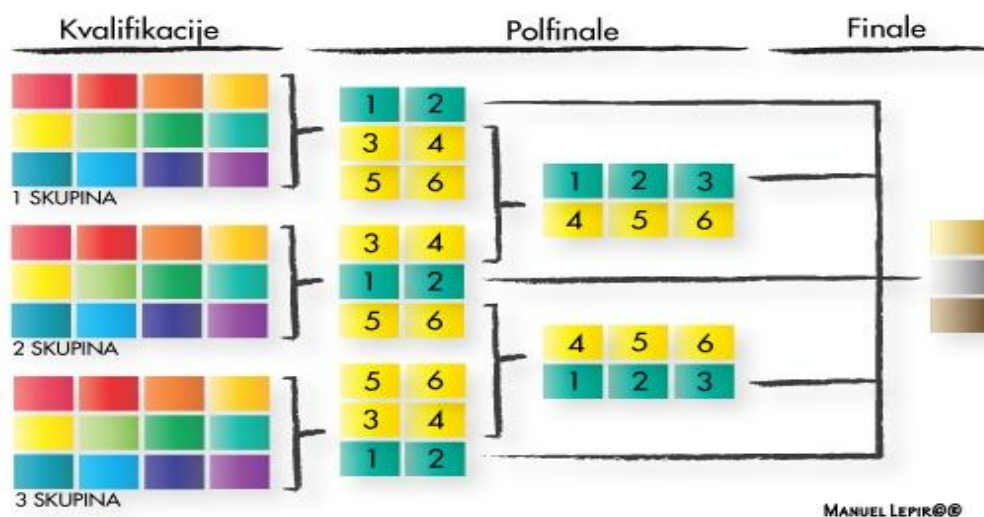
Sodniški odbor vsaki kvalifikacijski skupini (število le-teh je odvisno od števila prijavljenih tekmovalcev) odobri od 15 do 30 minut ogrevalne vožnje, ki jim sledita dve kvalifikacijski vožnji. Nadaljnja uvrstitev posameznega tekmovalca je odvisna od rezultata boljše od dveh kvalifikacijskih voženj.

Slika 26. Format tekmovanja z dvema kvalifikacijskima skupinama s polfinalno in finalno vožnjo (Lepir, 2012).

Če sta **dve** kvalifikacijski skupini (Slika 26), so tekmovalci porazdeljeni v skupine na podlagi položaja trenutne uvrstitve skupnega seštevka v svetovnem pokalu, pri čemer se kvalifikacijska skupina določa po sistemu:

- prva skupina: 1., 3., 5., ... uvrščen tekmovalec v skupnem seštevku svetovnega pokala;
- druga skupina: 2., 4., 6., ... uvrščen tekmovalec v skupnem seštevku svetovnega pokala.

Slika 27. Format tekmovanja s tremi kvalifikacijskimi skupinami s polfinalno in finalno vožnjo (Lepir, 2012).

Če so **tri** kvalifikacijske skupine (Slika 27), se tekmovalce razvrsti po naslednjem sistemu glede na njihove trenutne uvrstitve v skupnem seštevku svetovnega pokala:

- prva skupina: 1., 4., 7., ...,

- druga skupina: 2., 5., 8., ...,
- tretja skupina: 3., 6., 9.,

Če na tekmovanju ni polfinalne vožnje, se v finale uvrsti naslednje število najboljših tekmovalcev posamične kvalifikacijske skupine:

- moški: 6 (dve kvalifikacijski vožnji) oziroma 4 tekmovalci (tri kvalifikacijske vožnje);
- ženske: 3 (dve kvalifikacijski vožnji) oziroma 2 tekmovalki (tri kvalifikacijske vožnje).

Če na tekmovanju **je polfinalna vožnja**, se v finale neposredno kvalificirajo najboljši tekmovalci iz posamične kvalifikacijske skupine:

- moški: 3 (dve kvalifikacijski vožnji, tj. po sistemu $3 + 3 = 6$) oziroma 2 tekmovalca (tri kvalifikacijske vožnje, tj. $2 + 2 + 2 = 6$);
- ženske: 2 (dve kvalifikacijski vožnji, tj. $2 + 2 = 4$) oziroma najboljša tekmovalka posamične kvalifikacijske skupine (tri kvalifikacijske vožnje, tj. $1 + 1 + 1 = 3$).

V **polfinalno vožnjo** se uvrstijo tekmovalci, ki zasedajo mesta posamične kvalifikacijske skupine:

- moški: od 4. do 9. mesta (če sta dve kvalifikacijski vožnji, tj. $6 + 6 = 12$) oziroma od 3. do 6. mesta (tri kvalifikacijske vožnje, tj. $4 + 4 + 4 = 12$);
- ženske: od 3. do 5. mesta (dve kvalifikacijski vožnji, tj. $3 + 3 = 6$) oziroma tekmovalki na 2. in 3. mestu (tri kvalifikacijske vožnje, tj. $2 + 2 + 2 = 6$).

Za **uvrstitev v finale** vsak tekmovalec opravi dve polfinalni vožnji, pri katerih šteje rezultat boljše vožnje. V finale se pri moških uvrsti prvih šest tekmovalcev polfinalne vožnje, pri ženskah pa je odvisno od števila kvalifikacijskih voženj, tj. če sta dve kvalifikacijski vožnji se v nadaljevanje tekmovanja uvrstita prvi dve tekmovalki, v primeru treh kvalifikacijskih voženj pa prve tri uvrščene tekmovalke polfinalne vožnje.

V **finalu tekmovanja** tekmovalec navadno prikaže dve vožnji. Vrstni red tekmovalcev v prvi finalni vožnji se določa na podlagi rezultatov iz kvalifikacij, pri čemer tekmovalec z najvišjim rezultatom iz kvalifikacijskih voženj starta zadnji⁵⁰. Preostale tekmovalce se razvrsti po sistemu od najslabšega do najboljšega rezultata, na podlagi vrstnega reda posamičnih kvalifikacijskih voženj, na primer 10. in 9. startno mesto si razdelita druga najboljša tekmovalca iz posamičnih kvalifikacijskih voženj.

Vrstni red druge finalne vožnje je določen na podlagi rezultatov prve finalne vožnje. Tekmovalec z najslabšim rezultatom starta prvi, najboljši tekmovalec pa zadnji.

V primeru treh kvalifikacijskih voženj se vrstni red tekmovalcev v finalni vožnji določi na podlagi rezultatov treh kvalifikacijskih voženj, tj. od najslabšega do najboljšega rezultata posamične kvalifikacijske vožnje (12. – 11. – 10. startna pozicija, na podlagi rezultatov iz kvalifikacij).

1.8. Sodniki

Soditi na mednarodnih tekmovanjih deskanja na snegu je pravzaprav »umetnost«, ki od sodnikov zahteva mnogo let vaje in usposabljanja. Da sodnik doseže »najvišjo raven sojenja«, pomeni, da je sposoben razumeti in »občutiti« tekmovanje, tj. da sodnik dobro pozna najnovejše trende in tehniko izvajanja prvin, ima jasne misli in se zna pravilno odločati.

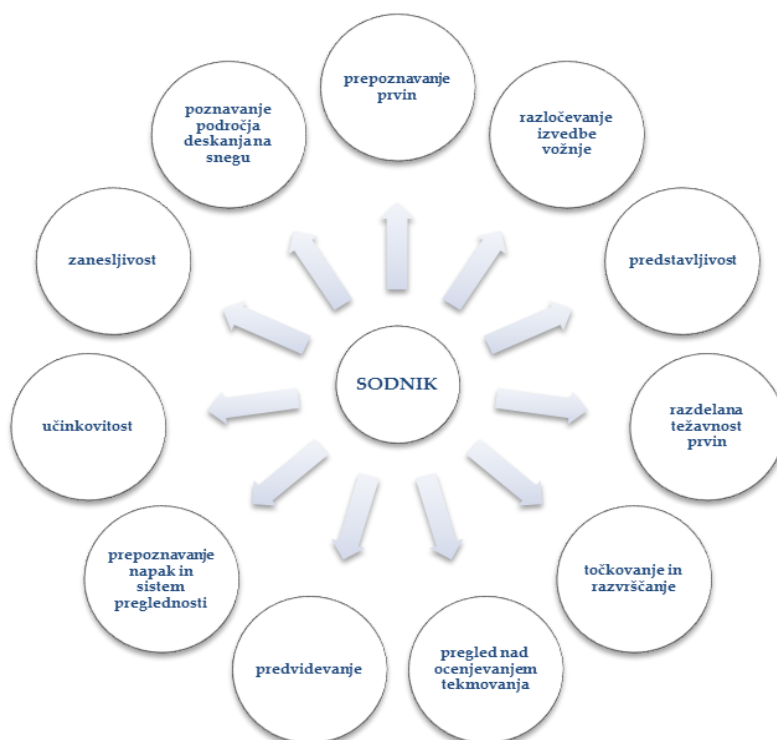
⁵⁰ V primeru dveh kvalifikacijskih voženj si startno pozicijo 11. in 12. mesta v prvi finalni vožnji razdelita najboljša tekmovalca na podlagi boljšega rezultata iz kvalifikacijskih voženj.

Slika 28. Pogled sodnika na tekmovalno prizorišče
(vir: http://www.canadasnowboard.ca/Image/IMG_9026.JPG).

1.8.1. Lastnosti sodnika

Sodniški priročnik IJC (Slika 29) opredeljuje lastnosti in veščine, ki jih mora imeti posamezni sodnik oziroma jih upoštevati pri ocenjevanju voženj tekmovalcev prostega sloga (torej tudi v snežnem žlebu). Pomembno je, da so metode in orodja za ovrednotenje vožnje pri sodnikih uporabljene samodejno, tj. sodnik lahko hitro in učinkovito prepozna izvedene prvine ter jih brez daljših premislekov oceni zanesljivo.

Slika 29. Lastnosti in veščine sodnika (prirejeno po IJC sodniškem priročniku).

- Prepoznavanje prvin: sodnik vsako prvino prepoznana samodejno, pri čemer si lahko pomaga z obstoječimi orodji za prepoznavanje prvin.
- Razločevanje izvedbe vožnje: sodnik razume oziroma prepozna primerno izvedbo prvin, ki ustrezajo izpolnjevanju vseh ocenjevalnih kriterijev (amplituda, tehnična zahtevnost, raznolikost, stopnja tveganja). Zavedati se mora tudi, koliko vplivajo napake (odbitki) pri izvedbi posamičnih prvin, kot tudi celotne vožnje na končni rezultat.
- Predstavljaljivost: vsak sodnik mora imeti dober spomin in vizualno predstavo, saj si mora na podlagi spomina in zapisov na ocenjevalnem listu zabeležiti vožnjo tekmovalca.
- Razdelana težavnost prvin: sodnik je sposoben tudi ob prikazu nove prvine opredeliti in ovrednotiti njegovo tehnično zahtevnost. Poznati mora tako tehniko, rotacije in posebnosti prijemov deske, ki vplivajo na izvedbo prvine, kot tudi značilnosti konstrukcije snežnega žleba.
- Točkovanje in razvrščanje: sodnik je seznanjen s kriteriji sojenja, saj tekmovalca ocenjuje med vožnjo in ne po končani vožnji. Pomembno je, da ima sodnik pregled nad ocenjevanjem vseh tekmovalcev, saj mu le-to v primeru neodločenega rezultata omogoča vpogled v posamične vožnje tekmovalcev.
- Pregled nad ocenjevanjem tekmovanja: sodnik ima pregled nad celotnim tekmovanjem, kot tudi nad posameznimi kvalifikacijskimi vožnjami, kar je odvisno od formata posameznega tekmovanja. Z beleženjem na ocenjevalne liste ima boljši pregled nad sojenjem na tekmovanju.
- Predvidevanje: sodnik je sposoben predvideti sestavo celotne vožnje glede na posamezne prvine, ki jih tekmovalcev izvede. Če sodnik »misli vsaj en korak vnaprej« ima manj možnosti izgubiti pregled nad celotno vožnjo, s tem pa prihrani veliko časa za beleženje sestave vožnje tekmovalca. Po prvi prvini že lahko predvideva celotno sestavo vožnje. Prav tako lahko v mislih ovrednoti vožnjo tekmovalca in se na primer odloči, ali je tekmovalec izboljšal svojo drugo vožnjo.
- Prepoznavanje napak in sistem preglednosti: sodnik uporablja dober in pregleden način ocenjevanja vožnje tekmovalca⁵¹. Sodnik mora tekmovalca ocenjevati zbrano in pozorno, da ne pride do napačnega sojenja ter hkrati biti sposoben prepoznati lastne napake pri sojenju, v kolikor na primer ne prepozna prvine. Dobra samokontrola pomaga pri izogibanju napakam. Vsak sodnik mora biti sposoben ugotoviti, ali je prišlo do napake pri beleženju prvin.
- Učinkovitost sodnikov pri ocenjevanju voženj pomeni njihova hitra, toda kakovostna presoja oziroma ocenjevanje tekmovalcev. Sojenje namreč poteka »po sistemu najpočasnejšega sodnika«. Namreč, slabo poznavanje kriterija ocenjevanja in/ali izvajanja prvin tekmovalcev sodniku onemogoča dober celoten vpogled tako v posamezne vožnje tekmovalcev kot tudi na celotno tekmovanje. Posledično sodnik(i) sodi(jo) pod določenim pritiskom, morebitni zapleti pa lahko vplivajo tudi na samo izvedbo tekmovanja. Cilj slednjega pa je prav nemotena organizacijska izvedba, saj le-tako lahko tekmovalci prikažejo več voženj.
- Zanesljivost sodnikov pomeni pravilno in uspešno sodelovati pri organizaciji in izvedbi celotnega tekmovanja, upoštevajoč vse kriterije formata tekmovanja in sodniških pravil. »Pri zanesljivosti sojenja v estetskih športih ima velik pomen sposobnost sodnika, da pravilno interpretira in ovrednoti izvedene prvine tekmovalcev na zanesljiv način. To pomeni, da skozi oči strokovnjaka upošteva pravila in uporablja primeren sodniški sistem za ovrednotenje rezultata. Če različni sodniki neodvisno ovrednotijo prikazano izvedbo z enakimi oziroma zelo primerljivimi izidi, lahko rečemo da gre za visoko zanesljivost sojenja« (Čuk in Forbes, 2006, str. 76).

⁵¹ Tj. »sidro in primerjava« ali »ovrednotenje in odbitek«. Glej poglavje 1.5.2.

- Poznavanje področja deskanja na snegu: vsak sodnik mora dobro poznati razvoj izvajanja prvin, tj. predvsem je seznanjen z izvajanjem novih prvin, kar mu omogoča verodostojno in zanesljivo sojenje sloga in izvedbe, v primerjavi s težavnostjo posameznih prvin. Sodniki so s tem primorani slediti tekmovalcem in tekmovalcem, pridobivanje informacij (na primer videoposnetki proizvajalcev opreme) pa jim omogoča tudi svetovni splet.

1.8.2. Prave in dolžnosti sodnikov deskanja na snegu

Sodnik se mora tekmovalca udeležiti na enak način kot tekmovalec, tj. skrbeti mora za ustrezno lastno pripravljenost sojenja na tekmovalcu. Sodniški priročnik FIS namreč opredeljuje številne dolžnosti sodnika deskanja na snegu.

Sodnik na tekmovalcu spremlja uradne treninge tekmovalcev, ima dostop do sodniškega odra in omogočen vpogled v rezultate tekmovalcev in sodniške zapisnike. Prav tako ima pravico do povračila stroškov in prejetja dnevnega nadomestila (Judges manual snowboard, 2011, poglavje 2.1).

Sodnik ima veljavno sodniško dovoljenje⁵² in pokaže zanimanje za tekmovalce. Dobro pozna FIS pravila deskanja na snegu ter navodila in pravila za sojenje tekmovalcev, ki jih tudi spoštuje. Dan pred tekmovalcem je prisoten pri zboru s predstavniki tekmovalnih ekip in tudi na uradnem treningu tekmovalcev. Pred pričetkom tekmovalca je sodnik prav tako dolžan pregledati prizorišče tekmovalca (snežni žleb).

Sodniki so pred vsakim tekmovalcem dolžni pregledati tekmovališče (snežni žleb), preveriti strukturo snežne podlage in vremenske pogoje, saj le tako razumejo v kakšnih razmerah tekmujejo tekmovalci. Sodniki (pet na posameznem tekmovalcu)⁵³ pri ocenjevanju uporabljajo stenografijo z namenom beleženja sestave oziroma prikazane izvedbe vožnje tekmovalca. Po uradnem treningu in pred začetkom tekme sodniki razpravljajo o kriterijih ovrednotenja vožnje (amplituda, težavnost, kombinacije) in se med seboj usklajujejo. Pri svojem delu si pomagajo s tehničnimi pripomočki oziroma multimedijskimi napravami; sodijo na primer s pomočjo videoposnetkov (Snowboard Judges Manual, 2010/2011).

Pomembno je, da sodniki pregledajo tekmovalno prizorišče še pred prvim treningom tekmovalcev in preverijo vremenske pogoje, v katerih bodo tekmovalci nastopili. V snežnem žlebu morajo sodniki preveriti izvedbo vožnje prehoda iz ravnine v navpičnico in steno. Sodniki naj bodo pri pregledu pozorni na nepravilnosti v steni in ravninskem delu snežnega žleba.

V dogovoru z glavnim sodnikom tudi sodniki sami poskusijo izvesti dve vožnji v snežnem žlebu. Prav tako se pogovorijo s tekmovalci in s tem pridobijo čim več povratnih informacij o pogojih na tekmovalni površini.

V prvem delu ogrevalnega treninga tekmovalcev si sodniki zabeležijo najtežje, najvišje in najboljše izvedene prvine, pri čemer premislijo o dobri, povprečni in slabi vožnji. Navadno se sodniki dvajset minut pred koncem treninga tekmovalcev pogovorijo in opredelijo najboljšo izvedeno vožnjo v ogrevalnem delu tekmovalca, pri čemer kriterij te vožnje ocenijo s

⁵² Z namenom ohranjanja sodniškega dovoljenja, se mora sodnik vsako drugo leto izobraževati in usposabljanje na nacionalni in na najmanj eni mednarodni sodniški kliniki (Judges manual snowboard, 2011, poglavje 2.2). Več o sodniški kliniki v poglavju 1.9.1.

⁵³ Število sodnikov je pravzaprav odvisno od formata tekmovalca.

približno 9,5 točke oziroma od leta 2011 95 točk. Dogovorijo se tudi o povprečni vožnji (sodniki le-tej posebno pozornost namenijo na tekmovanjih nižjega kakovostnega razreda). Zadnjih deset minut treninga si sodniki pričnejo beležiti ocene tekmovalcev na ocenjevalne liste, ki jih pred pričetkom tekmovanja pri pogovoru z glavnim in ostalimi sodniki tudi predstavijo.

Sodnik ohranja sodniški standard kvalificiranja, vsakega tekmovalca (ne glede na ime in državljanstvo) ocenjuje nepristransko, s svojim znanjem in izkušnjami prispeva pri vseh sodniških odločitvah ter, v kolikor je potrebno, preverja in pomaga glavnemu sodniku pri seštevaniu rezultatov. Na odru za sodnike stoji oziroma počaka (vsaj) petnajst minut pred pričetkom oziroma po koncu tekmovanja, odvisno od zahtev glavnega sodnika.

V kolikor sodnik ne sledi vsem predpisom FIS, mu sodniška delovna skupina za deskanje na snegu (FIS SJWG) lahko odvzame sodniško dovoljenje (Judges manual snowboard, 2011, poglavje 2.2).

Pravice in dolžnosti glavnega sodnika se nekoliko razlikujejo od ostalih sodnikov, predvsem ima vlogo koordinatorja pri pripravi in izvedbi sodniškega dela tekmovanja.

Glavni sodnik ima, tako kot ostali sodniki, veljavno sodniško dovoljenje, je imenovan s strani FIS SJWG in ima izpopolnjeno znanje o sodniškem postopku sojenja tekem FIS, pri čemer tudi spoštuje navodila in pravila FIS. Odgovoren je za koordinacijo sodelovanja in delovanja sodnikov pred in med tekmovanjem ter tudi za vse sodniške zahteve na prizorišču tekmovanja, ki jih usklajuje z organizatorjem in tehničnim delegatom tekmovanja.

Glavni sodnik je prisoten na vseh sodniških in ekipnih sestankih, sodniško ekipo pa tekmovalcem predstavi na zadnjem sestanku pred izvedbo tekmovanja. Na tekmovanju je član žirije z volilno pravico (če je prisotnih šest sodnikov ne ocenjuje voženj tekmovalcev). Skupaj s sodniki preveri rezultate (ocene voženj) tekmovalcev in sodniške zapisnike, ki jih po uradni razglasitvi potrdi tehničnemu delegatu tekmovanja. Nadalje glavni sodnik prevzema odgovornost, da sodniki strokovno in dosledno sodijo v skladu z navodili in pravili sojenja FIS tekem. V primeru nepravilnosti sojenja katerega od sodnikov, lahko glavni sodnik le-tega nadomesti in ocenjuje vožnje tekmovalcev.

Ne nazadnje ima glavni sodnik še nekatere druge tehnične zadolžitve, ki vključujejo nastanitev sodnikov, prevoze na tekmovanju in dnevna nadomestila za sodnike, pri čemer organizator tekmovanja glavnemu sodniku priskrbi podatke o nastanitvi (na primer, naslov, telefonske številke)⁵⁴ (Judges manual snowboard, 2011, poglavje 2.3).

Sodnik deskanja na snegu ima pravico do usposabljanja in izobraževanja, kjer prejeme tudi priročnik sojenja in ostalo izobraževalno gradivo.

1.9. Usposabljanje sodnikov

Sojenje pomeni neprekinjen proces izobraževanja sodnikov. Po eni strani zaradi narave športa (konstantni razvoj), po drugi strani pa tudi sodniške komisije FIS in IJC (*International Judges Commission* – Mednarodna sodniška komisija) ter organizatorji tekmovanj, ki zahtevajo in težijo k najvišji možni stopnji znanja sodnikov.

⁵⁴ Glavni sodnik je odgovoren za koordinacijo nastanitve, pri čemer se nastanitev omogoči v istem hotelu, le-ta pa naj bo čim bližje tekmovalnemu prizorišču. Glavni sodnik mora imeti svojo sobo, ostali sodniki pa sobo lahko skupaj delijo. Prav tako glavni sodnik uredi prevoze sodniške ekipe od lokacije nastanitve do prizorišča tekmovanja oziroma do lokacije srečanja vodij tekmovalnih ekip. Pred začetkom tekmovanja je od organizacijskega odbora dolžen pridobiti sredstva za povračilo stroškov vsem sodnikom, na primer za dnevna nadomestila (Judges manual snowboard, 2011, poglavje 2.3).

Za pridobitev sodniškega dovoljenja (licence oziroma certifikata) morajo sodniki soditi na določenem številu tekmovanj, s čimer si pridobijo izkušnje, in imeti veljavno sodniško dovoljenje, ki ga s preizkusom znanja pridobijo na t. i. sodniški kliniki.

1.9.1. Sodniški seminar ali »sodniška klinika«

Izraz »sodniška klinika« pravzaprav pomeni seminar za izobraževanje in usposabljanje sodnikov deskanja na snegu, ki ga uporabljata tako FIS kot tudi IJC. Na sodniških klinikah namreč posamezniki (sodniki) prek usposabljanja in preverjanja znanja pridobijo sodniško dovoljenje za sojenje tekem deskanja na snegu. Sodniško dovoljenje ima veljavnost enega leta, sodniki pa ga lahko obnovijo.

Cilj obeh organizacij je izobraziti kvalitetne sodnike, ki bodo sposobni dobro in konsistentno soditi na tekmah deskanja na snegu. Prav tako je cilj usposobiti sodnike za vse razrede tekmovanj deskanju na snegu (na primer državna tekmovanja, celinski in svetovni pokal), najboljše med njimi pa povabiti na tekmovanja.

Za razliko od FIS, ki ima pod svojim okriljem tekmovanja svetovnega pokala, svetovnega prvenstva in ZOI, je IJC zadolžena za vsa tekmovanja, ki so pod okriljem WSF, TTR, DEW *tour* in *Burton Global Series*.

Mednarodna sodniška komisija (IJC) je bila ustanovljena leta 1998 z namenom vpeljati kakovost in ustrezno strokovnost sodnikov z organizirano strukturo tekmovanj v vseh disciplinah prostega sloga deskanja na snegu.

Namen IJC je tako usposabljanje in izobraževanje sodnikov deskanja na snegu ter zagotavljanje najvišjega nivoja sojenja tekem deskanja na snegu. Prav tako je namen ohranjanje znanja strokovne usposobljenosti in izkušenosti sodnikov za potrebe vsakršnega nivoja tekmovanja.

IJC se je obvezal za usposabljanje sodnikov po vsem svetu z edinstvenim in obsežnim programom usposabljanja, ki ščiti interese tekmovalcev, predvsem s poštenim in natančnim sojenjem ter naprednim formatom tekmovanj.

FIS vsako leto organizira tri mednarodne sodniške klinike⁵⁵, ki potekajo v Evropi, Severni Ameriki in Aziji (na vsakem kontinentu ena). Vse mednarodne sodniške klinike za tekmovanja pod okriljem FIS so odobrene s strani FIS SJWG (*Snowboard Judges Working Group* – Sodniška delovna skupina deskanja na snegu). IJC svoje sodniške klinike organizira v ZDA, šele od leta 2011 pa tudi v Evropi.

Kandidati pridobijo sodniško dovoljenje z opravljenim preizkusom znanja, ki je sestavljen iz teoretičnega in praktičnega dela. Teoretični del preizkusa od kandidata zahteva:

- poznavanje pravil (pravila krovne organizacije, dolžnosti sodnika, glavnega sodnika),
- prepoznavanje prvin (skoki, drsenje (po trdih objektih), snežni žleb),
- poznavanje formata tekmovanja (2 kvalifikacijski skupini (*heata*), 3 kvalifikacijske skupine, najboljša vožnja od dveh (*best of 2*), najboljša vožnja od prikazanih 3 (*best of 3*)).

Pri praktičnem delu preizkusa pa kandidat svoje znanje izkaže prek ocenjevanja voženj tekmovalcev na določenem številu videoposnetkov tekem za vsako disciplino prostega sloga deskanja na snegu. Sistem praktičnega preizkusa je zastavljen tako, da vsi sodniki na vseh

⁵⁵ Nacionalne sodniške klinike so samo v ZDA in Kanadi.

izobraževanjih (klinikah) spremljajo enake videoposnetke, saj le-tako lahko komisija preverja veljavnost rezultatov in jih primerja z rezultati sodnikov s celega sveta.

Pridobivanje in potrjevanje sodniških dovoljenj na sodniški kliniki FIS za sojenje tekem, tako za splošne sodnike kot tudi za glavnega sodnika, je sestavljeno iz treh delov (segmentov), tj. pisnega preizkusa kandidata, njegovega napredka pri ocenjevanju tekem in določene stopnje sodniške usposobljenosti. Slednje se nanaša na minimalni standard znanja za izpolnitev določenega kriterija skladnosti in zanesljivosti sojenja na tekmovanjih, ki je določen s strani vodstva sodniške organizacije.

- 1. področje združuje ocene pisnega preizkusa⁵⁶ na sodniški kliniki iz poznavanja pravil in prvin, tudi prek videoposnetkov, ter rezultat razvrščanja tekmovalcev in odstopanje od le-tega (100 % popolnoma pravilno, 0 % popolnoma zgrešeno razvrščanje). Na sodniški kliniki namreč merijo kandidatovo uspešnost med vsemi kandidati, ki na usposabljanju opravljajo izpit za sodnika.
- 2. področje pomeni napredek sodnika pri ocenjevanju (sojenju) tekem v prejšnji sezoni (oziroma sezonah)⁵⁷. Če kandidat nima izkušenj, se o ocenjevanju tega segmenta odločata koordinator izobraževanja in kontinentalni direktor sodniške klinike.
- 3. področje od sodnika zahteva določeno stopnjo sodniške usposobljenosti, tj. izkušnje, profesionalnost in zanesljivost.

Mednarodne sodniške klinike so dobra podlaga za preverjanje znanja in sposobnosti sodnikov. Kandidat (sodnik) mora za pridobitev potrdila vložiti veliko truda in znanja, da doseže dober rezultat in se uvrsti med peščico ljudi, ki krojijo vrh kakovostnih sodnikov. Posledično je med sodniki prisotna tekmovalnost, ki pa je dobrodošla in zelo pomembna za zagotavljanje najboljših sodnikov na tekmovanjih.

Proces pridobivanja certifikatov vključuje »regionalne zahteve« in potrebe organizatorjev tekmovanj. Na eni se strani določa število sodnikov glede na število tekmovanj v svetovnem, celinskem in nacionalnem pokalu, na drugi strani pa je pomembno tudi število kakovostnih, višje uvrščenih oziroma izkušenejših sodnikov, ki sodijo v sam svetovni vrh.

1.9.2. Sodniška dovoljenja

FIS opredeljuje različne kategorije⁵⁸ sodniških dovoljenj za prosti slog deskanja na snegu (snežni žleb, *slopestyle* in velika skakalnica), t. i. A, A-prov⁵⁹, B, B-prov in C. Za vsako od omenjenih kategorij so določeni predpogoji za pridobitev sodniškega dovoljenja in na katerih tekmovanjih lahko sodnik z njimi sploh sodi (Tabela 5). Sodniška dovoljenja A, A-prov, B in B-prov lahko izda samo FIS SJWG, medtem ko lahko nacionalne smučarske zveze izdajo samo sodniška dovoljenja kategorije C.

⁵⁶ Preizkus je sestavljen iz treh vsebinskih sklopov, pri čemer 1/3 vsebine vključuje preizkus iz sojenja prek video posnetkov, 1/3 sojenje posameznih prvin prek video posnetkov in 1/3 teorije (poznavanja pravil). Pisni preizkus na sodniški kliniki odraža 50 % skupne ocene za pridobitev sodniškega dovoljenja.

⁵⁷ Ocena napredka sojenja v tekoči sezoni odraža 50 % skupne ocene za pridobitev sodniškega dovoljenja.

⁵⁸ Judges manual snowboard, 2011, poglavje 4.

⁵⁹ »Prov« (lat. *proviso*) pomeni, da sodnik pogojno opravlja sodniško funkcijo eno sezono, v kateri pa mora uspešno potrditi svojo usposobljenost glede na postavljene pogoje sojenja.

Tabela 5 - Kategorije sodniških dovoljenj Mednarodne smučarske zveze (FIS) s katerimi lahko sodnik sodi na tekmovanjih v organizaciji FIS (prirejeno po Judges manual snowboard, 2011, poglavje 4).

Tekmovanja	OWG	WSC	WC	CoC	FIS	NC
Sodniška dovoljenja						
A sodniki	x	x	x	x	x	x
A glavni sodniki	x	x	x	x	x	x
A–prov sodniki		x	x	x	x	x
A–prov glavni sodniki			x	x	x	x
B sodniki			x	x	x	x
B glavni sodniki			x	x	x	x
B–prov			x	x	x	x
B–prov glavni sodniki				x	x	x
C sodniki				x*	x	x
C glavni sodniki				x*	x	x

Legenda: OWG – Olympic Winter Games, WSC – World Snowboard Championship, WC – World Cup, CoC – Continental Cup, FIS, NC – National Cup⁶⁰; * največ dva sodnika s C dovoljenjem na FIS tekmovanjih celinskega pokala.

- A dovoljenje: kandidat (sodnik) je sodil najmanj pet tekem svetovnega pokala (FIS) v zadnjih treh letih, udeležil se je na najmanj enega mednarodnega seminarja v zadnjih dveh letih in ima sodniško dovoljenje najmanj štiri leta. Naziv odobri FIS SJWG. Sodnik z A dovoljenjem lahko sodi na vseh FIS tekmovanjih deskanja na snegu, vključno s svetovnimi prvenstvi in ZOI, pri čemer lahko opravlja tudi funkcijo glavnega sodnika. Sodnik z A–prov dovoljenjem prav tako lahko sodi na vseh FIS tekmovanjih deskanja na snegu, razen na ZOI. Lahko opravlja nalogo glavnega sodnika na tekmah FIS svetovnega pokala, celinskih in nižje uvrščenih tekmovanjih.
- B dovoljenje: kandidat (sodnik) je sodil najmanj tri FIS tekme celinskega pokala in najmanj eno FIS tekmo svetovnega pokala v zadnjih dveh letih; udeležil se je na najmanj enega mednarodnega sodniškega seminarja in ima sodniško dovoljenje najmanj dve leti. Naziv odobri FIS SJWG. Sodnik z B dovoljenjem lahko sodi FIS tekmovanja svetovnega pokala, celinskega pokala in nižje uvrščena tekmovanja, pri čemer lahko opravlja tudi funkcijo glavnega sodnika na FIS celinskih in nižje uvrščenih tekmovanjih. Sodnik z B–prov dovoljenjem lahko sodi FIS tekmovanja svetovnega, celinskega pokala in nižje uvrščenih tekmovanj, funkcijo glavnega sodnika pa lahko opravlja le na FIS tekmah celinskega pokala ali nižje uvrščenih tekmovanjih.
- C dovoljenje: kandidat (sodnik) je sodil najmanj pet tekem v svoji državi in se je udeležil usposabljanja na najmanj eni nacionalni sodniški kliniki. Naziv odobri nacionalna sodniška delovna skupina. Sodnik s C dovoljenjem lahko sodi FIS celinska⁶¹ in nižje uvrščena tekmovanja, funkcijo glavnega sodnika pa lahko opravlja le na državnih tekmovanjih.

⁶⁰ V slovenščini so ustrezni naslednji izrazi: Zimske olimpijske igre (OWG), Svetovno prvenstvo v deskanju na snegu (WSC), Svetovni pokal (WC), Celinski pokal (CoC), Mednarodna smučarska zveza (FIS), Državni pokal (NC).

⁶¹ Na posameznem FIS celinskem tekmovanju lahko sodita največ dva sodnika s C dovoljenjem.

Kandidate za sodnike na sodniških klinikah usposablja inštruktorji sojenja, ki so že potrjeni sodniki s strani FIS SJWG in imajo A sodniško dovoljenje. Za poučevanje na mednarodnih sodniških klinikah mora kandidat za inštruktorja svoj predlog usposabljanja predložiti na predsedstvo FIS vsaj tri tedne pred letnim pomladanskim srečanjem. Inštruktorji so nato izbrani na podlagi njihove sposobnosti priprave gradiva za usposabljanje kandidatov za sodnika, vedenja, sposobnosti in izkušenj, poznavanja športa in izkušenj opravljanja vloge glavnega sodnika na svetovnih pokalih FIS (Judges manual snowboard, 2011, poglavje 5).

1.9.3. Izbor sodnikov pri FIS

Izbira sodnikov poteka na podlagi tekmovalnega koledarja in potrebe po določeni stopnji sodnikov. Kriterij izbora je odvisen tudi od veljavnega sodniškega dovoljenja in predvsem od rezultata usposabljanja na sodniški kliniki.

Pri tekmovanjih nižjega razreda (državni in celinski razred) so upoštevane želje organizatorjev, medtem ko so sodniki na tekmovanjih višjega kakovostnega razreda izbrani oziroma predlagani s strani sodniške organizacije⁶².

Vsi sodniki za naslednjo sezono tekem svetovnega pokala deskanja na snegu, vključno z glavnimi sodniki, so izbrani na zadnjem letnem jesenskem srečanju FIS komisije deskanja na snegu. Sodniki za celinske pokale in nacionalna tekmovanja FIS pa so izbrani (konec oktobra tekoče sezone) na podlagi končnega koledarja načrtovanih tekem⁶³.

Postopek izbora sodnikov se izvaja po naslednjem vrstnem redu. Najprej nacionalne smučarske zveze predlagajo sodnike FIS SJWG⁶⁴. Slednja nato omenjene predloge preuči in izdela seznam sodnikov, pri čemer je predsednik FIS SJWG odgovoren za potrditev nacionalnih sodnikov, ter poda svoj predlog FIS komisije deskanja na snegu, ki ga le-ta nazadnje potrdi.

V primeru organizacije ZOI, svetovnega prvenstva ali mladinskega prvenstva deskanja na snegu, so predlogi FIS SJWG in FIS komisije deskanja na snegu pogojeni s potrditvijo glavnega FIS odbora. Na tekmovanjih 2., 3., 4. stopnje lahko sodijo sodniki, ki jih odobri država gostiteljica tekmovanja (nacionalna smučarska zveza).

Predlogi izbora sodnikov deskanja na snegu s strani nacionalnih smučarskih zvez morajo biti za posamezne kategorije tekmovanj predloženi za:

- ZOI najkasneje osemnajst mesecev pred igrami,
- svetovno (mladinsko) prvenstvo na letnem pomladnem srečanju, natanko dvanajst mesecev pred izvedbo tekmovanja,
- svetovni pokal na letnih jesenskih srečanjih pred začetkom smučarske sezone.

Kriterij izbora sodnikov za ZOI

Nacionalne smučarske zveze lahko FIS SJWG predlagajo kandidate za sodnike na ZOI v kolikor kandidati izpolnjujejo naslednje kriterije: sodnik ima veljavno A sodniško dovoljenje, sodil je najmanj osem tekem FIS svetovnih pokalov, vključno s FIS svetovnim prvenstvom dve leti pred izvedbo ZOI, ima dobro znanje iz angleškega jezika in je imenovan s strani FIS

⁶² IJC je kot sodniška organizacija zadolžena za tekmovanja pod okriljem WSF/TTR.

⁶³ Kriterij izbora sodnikov za FIS tekmovanja deskanja na snegu je enak za vse discipline prostega sloga (snežni žleb, *slopestyle* in velika skakalnica).

⁶⁴ V kolikor FIS SJWG (ang. *Snowboard Judges Working Group* – sodniška delovna skupina za deskanje na snegu) predlaga svojega sodnika, mora pristojna nacionalna smučarska zveza takšen predlog predhodno odobriti.

SJWG. Opravljanje vloge glavnega sodnika je pogojeno z izkušnjami sojenja na prejšnjih ZOI, pri čemer ne nujno v vlogi glavnega sodnika. Sodniški zbor na ZOI mora biti raznolik, tj. vanj so vključeni sodniki z vseh kontinentov.

1.10. Problemi

V svoji kratki »tekmovalni in sodniški« tradiciji se deskanje na snegu ni izognilo številnim težavam, predvsem tistim s sojenjem. Smučarske (športne) zveze so imele številne probleme s sodniki oziroma načinom njihovega (pristranskega) sojenja, kar je navsezadnje škodilo tako športni panogi kot tudi tekmovalcem. Slednji so bili, kljub veliko vloženega truda v svoje tekmovalne nastope, velikokrat oškodovani in razočarani prav zaradi nekonsistentnega in nezanesljivega sojenja.

1.10.1. »Omejevanje na pravila«

Pomen igre oziroma športa je opredeljen izključno na formalnost pravil. To pomeni, da za uspešno igranje oziroma izvedbo neke igre ali športa, igralci upoštevajo določena pravila, hkrati pa med igro ali pri športu pridobivajo znanje. Smisel pravil pri igri je povezan prav z njenim ciljem⁶⁵. Ne nazadnje pa so pri igri ali športu zaželeni tudi sodniki, ki potek igre ali športa spremljajo z namenom preverjanja in zagotavljanja »poštene« izvedbe igre ali športa. Velikokrat pa je prav problem z zagotavljanjem poštenosti sojenja. Upravičeno ali ne, so sodniki deležni očitkov o napačnem, nedoslednem ali nepoštenem sojenju večinoma s strani poraženih tekmovalcev (Morgan, 1995, v McFee, 2004, str. 15).

Deskanje na snegu je šport, ki ne stagnira, saj se neprenehoma spreminja in izboljšuje. Prav zato je naloga sodnikov deskanja na snegu, da se konstantno izpopolnjujejo in sledijo trendom spreminjanja športa. Po eni strani športna panoga še ni dosegla vrhunca svojega razvoja, s čimer ji pripisujemo »mladost« športne oziroma tekmovalne tradicije, in posledično tudi »kratko« olimpijsko zgodovino (tradicijo). Po drugi strani pa se deskanje na snegu ne želi primerjati z ostalimi estetskimi športi (z »daljšo« športno tradicijo), ki naj bi bili po mnenju mnogih deskarjev preveč omejeni s pravili.

1.10.2. Krovna organizacija?

Zimske olimpijske v Naganu so pustile velik pečat na oblikovanje pravil sojenja pri deskanju na snegu. S tem ko je bilo deskanje na snegu prepoznano kot olimpijska športna panoga, so bili deskarji »primorani« k spoštovanju pravil in »življenju vrhunskih športnikov«. Če je prej deskanje na snegu pomenilo brezbržnost, zavračanje pravil in zgolj rekreativno udejstvovanje, so ga zimske olimpijske igre spremenile v šport. Deskarjev način preživljanja prostega časa je postal trening, deskarji pa so postali tekmovalci – profesionalci. Tekmovalci so se vedno bolje pripravljali in vlagali veliko truda v izvedbo prvin, kar je ne nazadnje spodbudilo tudi težnjo po profesionalno usposobljenih sodnikih. Nalogo izobraževanja in usposabljanja sodnikov deskanja na snegu so prevzele krovne organizacije deskanja na snegu (WSF, FIS), toda med njimi je prišlo do številnih nasprotovanj in nesoglasij, in sicer predvsem katera organizacija naj bi prevzela vodilno vlogo pri oblikovanju pravil deskanja na snegu in organizaciji tekmovanj. Problem je pravzaprav nastal že pred ZOI v Naganu.

⁶⁵ Pri igri golfa na primer, ni cilj igralca samo spraviti žogico v luknjo, temveč jo spraviti v luknjo s čim manj udarci.

Mednarodni olimpijski komite je namreč dodelil organizacijske pravice FIS in ne ISF, ki je do sprejetja športne panoge na ZOI organizirala tekmovanja iz deskanja na snegu. Prav omenjena odločitev MOK je vznemirila deskarsko javnost, saj naj FIS ne bi imela prav nič skupnega z deskanjem na snegu, razen »zimskega športa«. Nadalje je FIS pred ZOI v Naganu predstavil svoj koncept sojenja, ki pa se je po mnenju mnogih takratnih vrhunskih deskarjev na snegu izkazal za nekakovostnega. Uporabljen je bil ločen sistem ocenjevanja, vendar nekorektno. Tekmovalci so namreč dajali prevelik poudarek le določenim sodniškim kriterijem, kar je na koncu vplivalo na »razdrobljenost ocene«.

1.10.3. Razdrobljenost tekmovanj

WSF/TTR in FIS ločeno organizirata številna tekmovanja, kar je za tekmovalce po eni strani dobrodošlo, zaradi raznovrstnosti tekmovanj in dostopa do tekmovanj na različnih kontinentih ter povečanja konkurenčnosti med tekmovalci. Toda problem je neskladnost WSF/TTR in FIS pri sistemu točkovanja, saj tekmovanja niso del poenotenega točkovalnega sistema. Vendar pa ni težava v številu tekmovanj, temveč v sami koordinaciji le-teh. Brez poenotenega sistema, obe krovni organizaciji »prisilita« tekmovalce, da vsako leto izbirajo in dajejo prednost le določenim tekmovanjem. Na primer, tekmovalci dajejo prednost tekmovanjem FIS samo v času olimpijskih kvalifikacij, saj jim le-ta (torej sistem točkovanja znotraj FIS tekmovanj) omogočajo uvrstitev na ZOI. To pomeni, da tekmovalci tekmovanja FIS »cenijo manj«, kot pa na primer igre X in *DEW Tour*. Posledično tekmovalci izbirajo tekmovanja glede na »kakovost« in se na podlagi točkovnega sistema odločajo o udeležbi na posamezno tekmovanje. Slabost tega je predvsem neudeležba najboljših tekmovalcev na vseh tekmovanjih FIS in WSF.

Sommer (2005, str. 5–6) ugotavlja, da človek dobi občutek, kot da je deskanje na snegu sestavljeno iz dveh ločenih vej. Po eni strani so tekmovalci, čeprav v manjšini, popolnoma zvesti FIS, tj. tekmujejo samo pod okriljem FIS in na ZOI. Večinoma se odmikajo od tipičnega življenjskega sloga deskarjev (obnašanje, način življenja). Kot večina vrhunskih športnikov imajo predpisane treninge in upoštevajo ustrezne prehranjevalne diete.

Po drugi strani pa se deskarji raje udeležijo tekmovanj WSF oziroma tekmovanj, ki jih organizira »deskarska scena«, na primer igre X, *DEW tour*, TTR. Narava takih tekmovanj je bolj namenjena zabavi, predvsem pa so privlačna zaradi bogatih denarnih nagrad. Večina tekmovalcev ima dobre sponzorske pogodbe z deskarsko industrijo, v svoji poklicni karieri preživijo veliko časa na snemanjih in fotografiranjih in so posledično bolj znani kot tekmovalci s FIS tekmovanj⁶⁶.

1.10.4. Sodniški kriterij in uvajanje novosti

Pri ocenjevanju izvedbe vožnje tekmovalca v snežnem žlebu morajo sodniki (FIS/IJC) upoštevati tri ključne kriterije:

- raznolikost: ali je deskar sposoben izvesti večje število različnih prvin, saj le-tako izkazuje svoje tehnično znanje in se hkrati razlikuje od tekmovalcev, ki izvedejo le omejeno število prvin;
- težavnost: dober deskar mora biti sposoben izvajati tehnično zahtevne prvine;
- idealna izvedba celotne vožnje.

⁶⁶ Primer takšnega tekmovalca je ameriški deskar Shaun White.

Glavna težava sodnikov pri ocenjevanju tekmovalcev je prav določanje idealne izvedbe celotne vožnje. Pravzaprav nimamo enoznačnega odgovora, »kaj je idealna izvedba vožnje«. Vsak sodnik (in najbrž tudi tekmovalec ali gledalec) subjektivno vrednoti izvedbo vožnje, kljub upoštevanju sodniškega ocenjevalnega kriterija.

Na primer (Slika 14), če tekmovalec pri skoku izvede prvo *Method Air* (prijem), pri tem pa noge komajda pokrči in se deske le dotakne, še ne dokaže zahtevnosti izvedbe prvine in da le-to »obvlada«. Drugi tekmovalec lahko izvede enako prvino, vendar pa pri izvedbi le-te desko prime, povleče mimo glave in jo drži, pri tem pa noge iztegne. Kako bo sodnik ocenil oba tekmovalca, je seveda stvar njegove lastne presoje. Ocena sodnika pa je odvisna tudi od kakovostnega razreda, tako tekmovalcev kot tudi tekmovanja.

Prepoznavanje zahtevno izvedenih prvin in s tem tudi celotne dobro izvedene vožnje tekmovalcev od sodnika zahteva predvsem sposobnost pozornega opazovanja izvajanja prvin. Prav zato je pomembno, da se sodniki izobražujejo in usposablajo. Ocene, ki jih sodniki tekmovalcem dodelijo za izvedene vožnje, izkazujejo tudi njihovo sposobnost in znanje, ki se kaže prav pri doslednosti oziroma površnosti vrednotenja voženj tekmovalcev. Ne nazadnje, pa so pomembne neprecenljive izkušnje, ki jih sodnik pridobi prek sojenja tekmovanj. Šele takrat lahko svoje teoretično znanje združi s prakso, pri čemer se sooča s številnimi dejavniki, ki vplivajo na njegovo presojo (kakovost tekmovalcev in tekmovanj, format tekmovanja, sodelovanje z bolj izkušenimi sodniki, ipd.).

Na primer, novost sodniškega kriterija FIS na ZOI v Torinu leta 2006:

- zvišanje odbitkov za napake, tj. z 10 na 20 % pri posamičnih izvedbah prvin;
- najvišja možna ocena je 50 točk⁶⁷, saj sta pri sedmih sodniških ocenah najvišja in najnižja ocena izločeni;
- obvezna prvina pri sestavi oziroma izvedbi vožnje je skok naravnost, ki se ga razume kot standardni skok, pri čemer neupoštevanje tega kriterija pomeni odbitek 2,0 točke.

Prav uvedbi zadnje novosti, tj. obveznega skoka naravnost, so tekmovalci množično nasprotovali. Menili so, da postavljanje tega pravila omejuje njihovo izvedbo vožnje in tudi svobodo izražanja. Toda FIS vztraja; prvina skok naravnost ostaja osnovni element izvedbe vožnje tekmovalca v snežnem žlebu deskanja na snegu, predvsem z namenom spodbujanja mlajših generacij pri udeležbi v športu. Deskanje na snegu je namreč doseglo že tako visok nivo razvoja, da je mlajše generacije težko pritegniti v šport.

Pravilo obveznega skoka naravnost kot obvezne osnovne prvine izvedbe vožnje v snežnem žlebu torej ostaja do naslednjih ZOI s Sočiju leta 2014.

Spremembe so bile tudi pri ocenjevanju tekmovalcev. Na ZOI v Torinu je ocene podajalo sedem sodnikov, pri čemer sta se dve sodniški oceni odbili, skupno možno število doseženih točk pa je bilo 50. Na svetovnem prvenstvu v La Molini je bila skupna najvišja možna ocena 30 točk (najnižja in najvišja ocena se je odbila, ostale se je seštel). Trenutno je možnih največ 100 točk. Sodniki ocenjujejo z od 1 do 100 točkami, pri čemer se kot končna ocena izračuna povprečje petih ocen.

⁶⁷ Najvišje možno število točk petih sodnikov (vsak sodnik je vožnjo tekmovalca ocenil z od 1 do 10 točk).

1.10.5. Sistem ocenjevanja

Sodniški protokol pri deskanju na snegu, podobno kot pri drugih akcijskih športih (na primer deskanje na valovih, rolkanje, BMX), trenutno temelji na subjektivnem ocenjevanju. Sodniška ocena oziroma vrednotenje izvedbe vožnje tekmovalca v snežnem žlebu temelji na vsesplošnem vtisu najmanj petih sodnikov, in sicer vsi sodniki ocenjujejo amplitudo skokov, rotacije, izvedbo prvin, izkoristek površine snežnega žleba, kombinacijo prvin, brezhibnost vožnje. Vsak posamezni sodnik vožnjo oceni z od 0,1 do 10,0 točke oziroma od leta 2011 z od 0 do 100 točk. Skupna najvišja ocena, ki jo lahko prejme tekmovalec za izvedbo svoje vožnje pa je 30,0 oziroma od leta 2011 100 točk. FIS je sistem ocenjevanja vsesplošnega vtisa upošteval na zadnjih štirih zimskih olimpijskih igrah⁶⁸. Sodniki so do ZOI v Torinu leta 2006 namreč uporabljali ločen sistem ocenjevanja, tj. vsak od petih sodnikov je bil zadolžen za ocenjevanje določenega kriterija⁶⁹. Prav tako so omenjeni sistem ocenjevanja do leta 2006 uporabljali na drugih tekmovanjih višjega kakovostnega razreda⁷⁰, pri katerem je vsak sodnik opravljal svojo, točno določeno vlogo pri ocenjevanju vožnje tekmovalca v snežnem žlebu. Toda tekmovalci so dosegli⁷¹, da se je sistem ocenjevanja njihovih voženj spremenil, saj se jim je takrat obstoječi zdel »nepošten«.

Ločen sistem ocenjevanja tekmovalcem ne odgovarja, saj so pri izvedbi vožnje morali ustrezati vsem »ločenim« kriterijem sodnikov. Pri sistemu ocenjevanja vsesplošnega vtisa pa tekmovalec pri izvedbi svoje vožnje dejansko lahko pokaže svoje sposobnosti. Z izvedbo skokov in kombinacijami le-teh ima tekmovalec priložnost izraziti svojo nadarjenost, kar mu omogoča prav svoboda izražanja.

Ločen sistem ocenjevanja ima sicer dve prednosti. Po eni strani je predvsem primeren za usposabljanje novih oziroma neizkušenih sodnikov, po drugi strani pa tekmovalcu (predvsem tekmovalcem nižjega in srednjega kakovostnega razreda) omogoča povratno informacijo o pomanjkljivostih oziroma slabostih njegove vožnje. Prav takšna ločena ocena tekmovalca spodbudi k napredovanju lastnega razvoja udejstvovanja pri športu.

Sistem ocenjevanja vključuje štiri različna merila, s katerimi je ocenjena celotna vožnja tekmovalca. Namreč, vsaka prikazana prvina v vožnji je ocenjen ločeno, kar omogoča boljšo oceno posameznega sodnika in posledično tudi boljšo skupno oceno celotne vožnje. Na primer, če tekmovalec ne prikaže določene prvine bo sodnik, zadolžen za t. i. standardne skoke, to opazil in temu primerno podal (nižjo) oceno.

Slaba stran tega pa je, da zaradi »zaprtosti sistema« tekmovalce prisili v uravnotežen kriterij točk, kar pa ovira izvajanje novih prvin. Izkušen tekmovalec namreč vé, kaj bo izvedel v snežnem žlebu in kako bo sestava prvin vplivala na njegovo vožnjo ter sodniško oceno. Tekmovalec torej le malo pridobi od ločenega sistema ocenjevanja.

⁶⁸ Leta 2010 je bilo prizorišče ZOI Vancouver, 2006 Torino, 2002 Salt Lake City in 1998 Nagano.

⁶⁹ Po en sodnik je ocenjeval amplitudo, standardne skoke in rotacije ter dva sodnika splošni vtis.

⁷⁰ Danes se ločen sistem ocenjevanja redko uporablja (pri mlajših kategorijah na tekmovanjih nižjega kakovostnega razreda) in se ga raje »izogibajo« zaradi »razdrobljenosti« sodniške ocene.

⁷¹ Tekmovalci namreč lahko vplivajo tudi na spremembe pri organizaciji tekmovanj ali sojenja deskanja na snegu. Od leta 2011 deluje t. i. WAS (*We are Snowboarders*), združenje profesionalnih deskarjev, katerega cilj je zagotavljati (več/večje) pravic deskarjev (tekmovalcev) pri športu, in sicer poenoten, načrtovan razpored sistema serij tekmovanj, varnost tekmovalcev, zdravstvena oskrba, pravično in transparentno sojenje. WAS predvsem zahteva upravljanje lastne deskarske organizacije in ne podrejanje FIS-u (Project RAILS, <http://www.wearesnowboarding.com/>).

V zadnjih letih je deskanje na snegu doseglo velik napredek, tako s porastom kakovostnih tekmovalcev, kot tudi izvedbo tekmovanj. Tekmovalci, še posebej finalisti, so med seboj vedno bolj primerljivi, kar vedno bolj otežuje delo sodnikov. Namreč, tekmovalci so vedno bolj sposobni izvesti enake vožnje s podobnimi amplitudami in enakim izkoristkom žleba. Posledično imajo sodniki težje delo prav zaradi sistema sojenja, saj se srečujejo s problemom vrednotenja enakih oziroma podobnih voženj tekmovalcev. Po drugi strani pa so se s sistemom ocenjevanja vsesplošnega vtisa strinjali tekmovalci sami, saj jim najbolj ustreza in je po njihovem mnenju tudi najbolj korekten.

S približno od štiri do šest izvedenimi skoki mora tekmovalec zadovoljiti vsem zahtevanim kriterijem vožnje v snežnem žlebu. Kako bo tekmovalec izvedel vožnjo, je stvar njegove lastne odločitve, ustvarjalnosti in iznajdljivosti. Pomembno je le, da je njegova vožnja med prehodi (tranzicijami) tekoča, amplituda visoka, rotacije nadzorovane v vse osi. Hkrati pa vsak od tekmovalcev skuša pri svoji vožnji izvesti tiste prvine, ki jih »drugi še ne obvladajo«, in s katerimi se lahko uvrščajo na tekmovalne stopničke. Sodnik se tako osredotoči na celotno izvedbo vožnje tekmovalca, od štartne črte do cilja, in ne samo na posamezne kriterije izvedene vožnje. Toda dokler se bo deskanje na snegu razvijalo in se tekmovalci med seboj še ne bodo povsem »izenačili«, bo sistem ocenjevanja vsesplošnega vtisa »primeren«. V nasprotnem primeru pa bo delo sodnikov oteženo in potrebno bo poiskati nove načine sojenja.

1.10.6. Uporaba sodobne tehnologije

Harding in James (2008) menita, da bi bila uvedba mikrotehnologije na treningih in tekmovanjih v snežnem žlebu deskanja na snegu v pomoč tako trenerjem kot tudi sodnikom, saj lahko vpliva na izboljšavo avtomatiziranega objektivnega sojenja.

Namreč, obstaja povezava med znanstvenimi dognanji in merljivimi objektivnimi ključnimi kriteriji sojenja. Morebitna vključitev tehnologije v sojenje deskanja na snegu bi lahko zmanjšala določene (objektivno merljive) kriterije sojenja, tj. pri rotaciji in amplitudi. Vendar hkrati obstaja bojazen, da bo le-to škodilo športu in mu odvzelo primarno vrednoto svobode izražanja (slog tekmovalca). Sodniki omenjena kriterija pri izvedbi voženj tekmovalcev v snežnem žlebu trenutno ocenjujejo s pomočjo video analize, kar pa vpliva na sodnikovo subjektivno oceno tekmovalca prav na tekmovanjih višjega kakovostnega razreda.

Harding in James (2008) prav tako menita, da sodniki z video analizo izgubljajo preveč časa. Obdelava podatkov je preveč zamudna, posledično pa je tekmovalcem, trenerjem in sodnikom omejena tudi možnost izkoristka povratne informacije na treningih in tekmovanjih.

Raziskovalci Avstralskega inštituta za šport (*Australian Institute of Sport – AIS*) so leta 2008 z mednarodnimi sodniki deskanja na snegu odprli razpravo o vplivu nove tehnologije na šport z namenom le-to približati procesu treninga in tekmovanj, s ciljem povečanja nadzora nad pristranskostjo sodniških odločitev.

Sledila je raziskava AIS (*Technology and half-pipe snowboard competition – insight from elite-level judges*) v okviru katere so prek odprtih intervjujev s šestnajstimi mednarodnimi sodniki deskanja na snegu zbrali podatke. Študija je bila sestavljena iz petih glavnih tem⁷²:

- osnovne kulturne značilnosti deskanja na snegu,
- osnovna »samouničujoča teleologija« (smotrnost)⁷³,

⁷² Pet glavnih tem v študiji je bilo nadalje tematsko razdeljenih na osem glavnih sklopov in dvainštirideset podsklopov.

- tehnološka objektivnost,
- upravljanje koncepta sojenja,
- predviden razvoj v prihodnosti.

Nato je AIS leta 2008, v sodelovanju z Avstralskim zimskim olimpijskim inštitutom (*Olympic Winter Institute of Australia*), razvil sistem spremljanja izvedbe vožnje tekmovalca v snežnem žlebu. S pomočjo gibalnih senzorjev, t. i. tri-aksialnim pospeškometrom in tri-aksialnim giroskopom, so beležili vožnje deskarjev v snežnem žlebu z namenom objektivizirati določene kriterije sojenja in jih primerjati z rezultati sodnikov (število rotacij in amplituda skokov).

Osnovni namen omenjenega sistema za beleženje podatkov pri vožnjah tekmovalcev je sicer izboljšati sestavo prvin že v času treninga deskarjev. Hkrati pa je sistem uporaben tudi za sodnike kot tehnični pripomoček pri ocenjevanju izvedbe vožnje tekmovalcev.

Končne rezultate študije so raziskovalci ocenili pozitivno, vendar s številnimi opozorili. Sodnikom deskanja na snegu uporabo tehnologije priporočajo, vendar le kot pripomoček (pomagalo) pri ocenjevanju tekmovalcev in ne za »avtomatsko« ocenjevanje. Namreč z integriranjem avtomatske objektivnosti bi sodniki deskanja na snegu pravzaprav lahko omejili svobodo izražanja in posameznikovo individualnost pri izvedbi svoje vožnje. Uporaba tehnologije pri sojenju tekem deskanja na snegu je torej bolj namenjena povečevanju nadzora nad pristranskostjo sodniških odločitev oziroma za zmanjšanje števila kriterijev. Na zimskih igrah X so leta 2012 v snežnem žlebu uvedli merjenje amplitude s pomočjo tehnologije, tj. merila se je amplituda vsakega skoka posebej, izračunana je bila tudi povprečna amplituda vožnje. S tem so povečali atraktivnost voženj za gledalce, sodnikom pa omogočili popolno osredotočenje nad predstavo tekmovalca. Objektivno merljiv kriterij je tako v pomoč sodnikom pri ocenjevanju in zagotavljanju večje zanesljivosti oziroma skladnosti pri sojenju.

Toda nov (tehnološki) pristop lahko vpliva na vrhunski šport tudi proti prvotnemu namenu in z nepričakovanimi posledicami. Človeka lahko pri sojenju zamenja računalnik. Sodnik pri sojenju ne bo več imel vloge ocenjevalca, ampak bo samo preverjal in potrjeval ocene računalnika. »Preveč« tehnologije lahko torej negativno vpliva na razvoj športa, saj bo človek postal samo formalnost in bo tehnologija opravila »svoje delo«.

Uporaba sodobne tehnologije pri deskanju na snegu ima svoje prednosti, vendar pa ima večina deskarske javnosti tudi zadržke do vpeljave le-te v šport. Skrb je predvsem povezana z morebitno izgubo tekmovalčeve individualnosti in svobode izražanja, kar pa bi navsezadnje deskanju na snegu »odvzelo« vse tiste lastnosti, na katerih je ta šport osnovan.

1.11. Cilji in hipoteze

Problematiko kakovosti sojenja, tj. predvsem zanesljivost sodnikov in skladnost sojenja, smo lahko zasledili že pri številnih športih (na primer umetnostno drsanje, športna gimnastika, skoki v vodo), v okviru tega diplomskega dela pa nas zanima, ali se s podobnim problemom sooča tudi deskanje na snegu.

Namen diplomskega dela je ugotoviti skladnost in zanesljivost sodniških odločitev pri panogah prostega sloga deskanja na snegu, natančneje pri izvedbah voženj v snežnem žlebu,

⁷³ Po eni strani je deskanje na snegu *freestyle* šport, ki ne določa pravil, po drugi strani pa krovne deskarske organizacije vpeljujejo pravila.

saj je omenjena športna panoga vključena tudi na ZOI. Posledično smo si v diplomskem delu zastavili naslednje tri cilje:

- predstaviti pravila sojenja snežnem žlebu (tako FIS kot IJC),
- ugotoviti skladnost sojenja, in
- ugotoviti zanesljivost sojenja.

Pravila sojenja v snežnem žlebu smo predstavili že v zgornjih poglavjih. Zato bomo v nadaljevanju diplomskega dela, preko analize sodniških odločitev izvedbe voženj v snežnem žlebu, ugotavljali skladnost in zanesljivost sojenja tekmovalcem na svetovnem prvenstvu v La Molini (Španija) leta 2011.

Kvaliteta merjenja ima več vidikov. Najpomembnejša sta zanesljivost in veljavnost, brez katerih ni objektivnih spoznanj v znanosti. Zanesljivost je zmožnost proizvesti enake rezultate ob ponovljenih meritvah istih enot (ob istih pogojih merjenja), veljavnost pa sposobnost merjenja tistega, kar želimo meriti (konstrukta, teoretične spremenljivke). Zanesljivost je mera slučajnih, veljavnost pa sistematičnih napak (Čuk in Forbes, 2006).

O veljavnosti ocenjevanja, zaradi nedoločene vrednosti posamičnih prvin, v deskanju na snegu ne moremo govoriti. Lahko pa primerjamo medsebojno usklajenost sodnikov.

Skladnost je mera, s katero ugotavljamo povezanost med posameznimi pari ali več spremenljivkami

V naslednjem poglavju bomo torej preko analize sodniških odločitev izvedbe voženj tekmovalcev v snežnem žlebu deskanja na snegu na svetovnem prvenstvu v La Molini preverjali hipotezi:

- H_1 : Sojenje nima primerne skladnosti.
- H_2 : Sojenje nima primerne zanesljivosti.

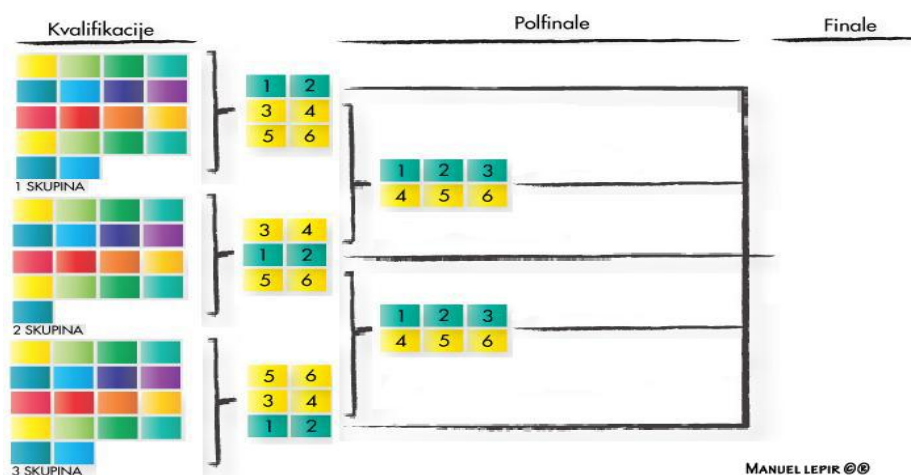
2. METODE DELA

Pri diplomskem delu bodo uporabljene spodaj navedene metode dela, s katerimi bodo analizirane sodniške odločitve izvedbe voženj tekmovalcev v snežnem žlebu deskanja na snegu na Svetovnem prvenstvu v La Molini (Španija) leta 2011.

2.1. Preizkušanci

Vzorec merjencev bo obsegal rezultate voženj uvrščenih moških tekmovalcev ($N = 53$) v snežnem žlebu deskanja na snegu na Svetovnem prvenstvu v La Molini leta 2011. Povprečna starost tekmovalcev najvišjega kakovostnega razreda je 22 let in prihajajo iz devetnajstih držav. Vzorec tekmovalcev smo pridobili z uradne spletne strani FIS⁷⁴.

Vzorec spremenljivk v raziskavi predstavljajo sodniške ocene petih sodnikov iz različnih držav, ki so ocenjevali po dve vožnji tekmovalcev v kvalifikacijah, polfinalu in finalu. Tekmovalec se je v nadaljevanje tekmovanja uvrstil glede na rezultat boljše vožnje (višja ocena).

Slika 30. Format tekmovanja treh kvalifikacijskih skupin na SP La Molina (Lepir, 2012).

Tekmovalci so bili razdeljeni v tri kvalifikacijske skupine, pri čemer je v prvi skupini tekmovalo 18, v drugi 17 in tretji 18 tekmovalcev. V polfinalno vožnjo so se uvrstili po štirje tekmovalci, v finalno vožnjo pa sta se neposredno uvrstila po dva tekmovalca iz vsake skupine in to z najboljšim rezultatom v posamični kvalifikacijski skupini. Vsak tekmovalec je namreč imel možnost izpeljati dve vožnji, pri katerih je za nadaljnjo uvrstitev štel rezultat boljše vožnje.

Pet sodnikov je na tekmovanju skupno podalo 770 ocen. Ocenili so vsako kvalifikacijsko, polfinalno in finalno vožnjo, pri čemer je kot končni rezultat posamezne vožnje štel seštevek treh srednjih ocen. Najboljša in najslabša sodniška ocena se je odštela.

V prvi kvalifikacijski skupini je tekmovalo 18 tekmovalcev. Sodniki so v eni vožnji kvalifikacijske skupine vseh tekmovalcev podali 90 ocen (18 tekmovalcev x 5 sodnikov), pri čemer je bilo odšteti 18 visokih in 18 nizkih ocen. V drugi kvalifikacijski skupini je tekmovalo 17 tekmovalcev, kjer je bilo podanih 85 (17 x 5) ocen, pri čemer je bilo 17 previsokih in 17 prenizkih ocen. V tretji kvalifikacijski skupini pa je tekmovalo 18

⁷⁴ <http://www.fis-ski.com/uk/604/610.html?sector=SB&raceid=9090>.

tekmovalcev. Sodniki so podali 90 (18 x 5) ocen, pri čemer je bilo odštetih 18 previsokih in 18 prenizkih ocen.

V kvalifikacijskih skupinah (po dve vožnji vsakega tekmovalca) je bilo torej skupno podanih 530 ocen, od tega je bilo za končni rezultat izbrisanih 106 prenizkih in 106 previsokih ocen. To pomeni, da je bilo za nadaljnje tekmovanje (za izvedbo polfinala) veljavnih 318 ocen.

V polfinalni vožnji je nastopilo dvanajst tekmovalcev. Vsak od le-teh je izvedel dve vožnji, rezultat boljše pa je štel za napredovanje. V finalno vožnjo se je nato uvrstilo šest najboljših tekmovalcev. Sodniki so skupno podali 60 ocen, pri čemer jih je bilo 12 previsokih in 12 prenizkih, veljavnih pa 36 ocen.

V finalni vožnji se je pomerilo dvanajst najboljših tekmovalcev, tj. šest iz kvalifikacijskih in šest iz polfinalnih voženj. Vsak od tekmovalcev je ponovno izvedel po dve vožnji, za končno uvrstitev štela pa se je upoštevala boljša. Sodniki so skupno podali 60 ocen, pri čemer jih je bilo 12 previsokih in 12 prenizkih, veljavnih pa 36 ocen.

Če seštejemo vse ocene kvalifikacijskih, polfinalnih in finalnih voženj, ugotovimo, da je bilo vsega skupaj podanih 770 ocen. Od le-teh je bilo 308 neveljavnih, in sicer 154 previsokih in 154 prenizkih ocen, kar pomeni skupno 462 veljavnih ocen.

2.2. Pripomočki

V raziskavo smo vključili rezultate sodniških odločitev petih sodnikov, ki so ocenjevali tekmovalce na svetovnem prvenstvu deskanja na snegu v La Molini leta 2011. Na podlagi sodniških ocen (rezultatov) smo preverili glavne cilje, zastavljene v raziskovalni nalogi, tj. pojasniti sodniški priročnik sojenja v deskanju na snegu – disciplini snežni žleb, in preveriti skladnost in zanesljivost sojenja sodnikov. Snežni žleb smo izbrali zaradi tekmovalnega prizorišča, ki je standardiziran s strani deskarskih organizacij⁷⁵.

Na podlagi zastavljenih ciljev smo preverjali, koliko sodniških ocen v kvalifikacijskih, polfinalnih in finalnih vožnjah tekmovalcev na svetovnem prvenstvu deskanja na snegu, v disciplini snežnega žleba v La Molini, je bilo neveljavnih, tj. bodisi previsokih ali prenizkih, in kako je le-to vplivalo na odločitve sodnikov. Preverjali smo sodniške ocene in jih med seboj primerjali, tj. kako so sodniki ocenjevali vožnje tekmovalcev v različnih delih tekmovanja (kvalifikacije, polfinale in finale). Nadalje smo preverjali moč povezave med sodniki pri ocenjevanju tekmovalcev in usklajenost sodnikov pri ocenjevanju tekmovalcev. Ne nazadnje pa smo preverili tudi zanesljivost sodniških odločitev.

Uporabili smo statistične metode opisne statistike, pri čemer smo izračunali frekvenčno porazdelitev, standardno deviacijo ter s pomočjo Pearsonovega koeficienta korelacije (p), Kendallovega koeficienta konkordance (W) in Cronbachovega α koeficienta tudi usklajenost in zanesljivost sodniških odločitev. Metode obdelave podatkov so bile analizirane v programu za statistično obdelavo podatkov SPSS 17.0.

2.3. Postopek

Način zbiranja podatkov je temeljil na prebiranju in analizi sekundarnih virov, tj. domače in tuje strokovne literature ter spletnih virov s področja deskanja na snegu. Večina prebrane strokovne literature je sicer vključevala (estetske) športe z daljšo tradicijo sojenja, saj smo le

⁷⁵ Pri ostalih disciplinah prostega sloga (velika skakalnica, *slopestyle*) se prizorišče spreminja, tj. organizatorji ne zagotavljajo enake postavitve.

tako lahko predstavili oziroma preverili problem sojenja na tekmovanjih deskanja na snegu. Pričujoče diplomsko delo je namreč prvi primer pri nas, ki se ukvarja s sojenjem sodnikov na tovrstnih tekmovanjih, in sploh prvo tovrstno delo, ki se ukvarja z skladnostjo sodnikov in zanesljivostjo sojenja v deskanju na snegu.

Uporabili smo tudi primarne vire, tj. priročnik za sojenje prostega sloga deskanja na snegu. S pomočjo statističnih metod opisne statistike smo analizirali vzorec tekmovalcev in sodniških ocen, ki smo jih pridobili z uradne spletne strani FIS.

Pri obdelavi podatkov je bila najprej izračunana opisna statistika, tj. najmanjša in največja vrednost, aritmetična sredina, standardni odklon, asimetričnost, sploščenost.

Najprej smo preverili odklon od sodniških ocen pri različnih vožnjah tekmovalcev v posameznih delih tekmovanja (kvalifikacije, polfinale in finale), pri čemer smo izračunali povprečni absolutni odklon, standardni odklon ter najmanjšo in najvišjo vrednost standardnega odklona.

V nadaljevanju naloge nas je zanimala širina razvrščanja tekmovalcev petih sodniških ocen, ki smo jo izračunali s pomočjo aritmetične sredine, mediane in standardnega odklona. Najprej smo izračunali razvrstitve sodniških ocen v kvalifikacijah, sledili so podatki za polfinalne in finalne vožnje ter na koncu še širina razvrstitve ocen vseh sodnikov, tj. skupno vse vožnje.

Sledil je izračun za moč povezave med sodniki pri ocenjevanju tekmovalcev, ki smo ga izvedli s pomočjo Paersonovega korelacijskega koeficienta. Zato smo preverili odločitve petih sodnikov, ki so podali ocene za 53 tekmovalcev v kvalifikacijskih vožnjah ter za po 12 tekmovalcev v polfinalnih in v finalni vožnji.

V nadaljevanju smo nato preverili usklajenost petih sodnikov pri njihovih ocenah za 53 tekmovalcev v kvalifikacijskih vožnjah ter za po 12 tekmovalcev v polfinalnih in v finalnih vožnjah. Usklajenost sodnikov pri ocenjevanju smo preverjali s Kendallovim koeficientom konkordance, ki testira odnos med resnično (dejansko) uskladitvijo sodnikov in maksimalno mogočo uskladitvijo. Rezultate smo pridobili prek izračuna Hi-kvadrata (χ^2) in jih primerjali z vrednostmi stopenj prostosti v kontingenčnih tabelah, pri čemer smo upoštevali 5 % stopnjo tveganja.

Ne nazadnje pa smo preverjali tudi zanesljivost sodniških odločitev za 53 tekmovalcev v kvalifikacijskih vožnjah ter za po 12 tekmovalcev v polfinalnih in v finalni vožnji, tj. prek Cronbachovega α koeficienta, najprej za prvo in drugo vožnjo tekmovalcev posebej ter nato skupno prvo in drugo vožnjo.

3. REZULTATI

3.1. Opisna statistika sodniških ocen

V nadaljevanju bomo predstavili širino porazdelitev sodniških ocen, pri čemer bomo preverili ocene vsakega sodnika posebej. Najprej bomo prikazali porazdelitev sodniških ocen v prvih vožnjah kvalifikacij, polfinal in final. Nato pa bodo sledili podatki za druge vožnje kvalifikacij, polfinal in final. Prav tako bo predstavljena širina porazdelitve ocen vseh sodnikov, tj. skupno vse vožnje.

Slika 31 in Tabela 6 prikazujeta razvrstitev vseh tekmovalcev v prvih vožnjah kvalifikacij (N = 53), polfinal (N = 12) in final (N = 12). Opazimo, da je porazdelitev ocen pri vseh vožnjah različna. Najširša porazdelitev v prvih vožnjah je v prvi kvalifikacijski vožnji (Sodnik 2). Največja zgoščenost rezultatov je v prvi polfinalni vožnji.

Tabela 6 – Ocenjevanje v prvih vožnjah.

		Prva vožnja								
		M	PO	Me	min	max	SD	Asim.	Spl.	KVar
Kvalifikacije	S 1	5,01	1,99	5,2	0,7	9,2	2,37	-0,31	-0,9	0,47
	S2	4,9	2	5	0,3	8,8	2,35	-0,3	-1	0,48
	S3	5,18	1,95	5,5	0,8	8,3	2,25	-0,37	-1,1	0,43
	S4	5,11	1,93	5,3	0,5	8,6	2,25	-0,29	-1	0,44
	S5	5,19	1,89	5,5	1	8,6	2,19	-0,24	-1,1	0,42
	povp.	5,08	1,95	5,3	0,7	8,7	2,28	-0,30	-1,02	0,45
Polfinale	S1	6,98	0,72	6,85	5,7	8,5	0,86	0,28	-0,93	0,12
	S2	7,13	0,75	7,15	5,8	8,5	0,9	0	-1,25	0,13
	S3	7,18	0,88	7,25	5,7	8,7	1	-0,01	-1,5	0,14
	S4	6,97	0,84	6,7	5,7	8,8	1,02	0,59	-0,85	0,15
	S5	7,23	0,63	7,4	5,8	8,2	0,77	-0,48	-0,78	0,11
	povp.	7,10	0,76	7,1	5,7	8,5	0,91	0,08	-1,06	0,13
Finale	S1	6,64	1,51	7,3	2,0	8,5	0,86	-1,28	1,29	0,13
	S2	6,7	1,47	7,3	2,5	8,5	0,9	-1,13	0,61	0,14
	S3	6,77	1,48	7,3	3,0	8,7	1	-0,92	-0,14	0,15
	S4	6,88	1,77	7,7	2,7	8,8	1,02	-0,91	-0,46	0,15
	S5	6,57	1,62	7,2	2,5	8,2	0,77	-1,04	-0,19	0,12
	povp.	6,704	1,57	7,3	2,5	8,5	0,91	-1,06	0,22	0,14

Legenda: M – srednja vrednost; PO – povprečni absolutni odklon od aritmetične sredine; Me – mediana; min – najnižja ocena; max – najvišja ocena; SD – standardni odklon; Asim. – koeficient asimetričnosti; Spl. – koeficient sploščenosti; S1 – Sodnik 1; povp. – povprečne vrednosti vseh sodnikov; KVar. – koeficient variacije.

V prvi **kvalifikacijski vožnji** (Tabela 6) je mediana med 5,00 in 5,50. Najnižja ocena sodnikov v prvi kvalifikacijski vožnji se je gibala med 0,30 in 1,00. Najvišja ocena v prvi kvalifikacijski vožnji je bila 8,30 in 9,20. Povprečni absolutni odklon v prvi kvalifikacijski vožnji je med 1,89 in 2,00. Povprečna ocena sodnikov v prvi kvalifikacijski vožnji se je gibala med 4,90 in 5,19. Standardni odklon je bil v prvi kvalifikacijski vožnji med 2,19 in 2,37. Koeficient variacije je bil med 0,42 in 0,48.

V **prvi polfinalni vožnji** (Tabela 6) so ocene zelo ozko porazdeljene, vzrok takšne porazdelitve pa so vožnje tekmovalcev, izpeljane brezhibneje. V prvi polfinalni vožnji je mediana med 6,70 in 7,35. Najnižja ocena sodnikov v prvi polfinalni vožnji se je gibala med 5,70 in 5,80. Najvišja ocena v prvi polfinalni vožnji je bila med 8,20 in 8,80. Povprečni absolutni odklon v prvi vožnji je med 0,63 in 0,88. Povprečna ocena sodnikov v prvi polfinalni vožnji se je gibala med 6,97 in 7,23. Standardni odklon je bil v prvi polfinalni vožnji med 0,77 in 1,02. Koeficient variacije je bil med 0,11 in 0,15.

V **prvi finalni vožnji** (Tabela 6) so ocene relativno ozko porazdeljene (M), kljub temu pa prejeli najvišje sodniške ocene. V prvi finalni vožnji je Me med 6,57 in 6,88. Najnižja ocena sodnikov v prvi finalni vožnji se je gibala med 2,00 in 3,00. Najvišje ocene v prvi finalni vožnji so bile med 8,20 in 8,80. Povprečni absolutni odklon v prvi finalni vožnji je med 1,47 in 1,77. Povprečna ocena sodnikov v prvi finalni vožnji se je gibala med 6,57 in 6,88. Standardni odklon je bil v prvi finalni vožnji med 0,77 in 1,02. Koeficient variacije je bil med 0,12 in 0,15. Opazimo tudi, da je širina porazdelitve v prvi finalni vožnji v primerjavi s Sodnikom 5 zelo podobna kot pri Sodniku 1 in 2. Slednja imata zelo ozko porazdelitev ocen, medtem ko ima Sodnik 5 zelo široko. Prav tako imajo vsi sodniki podobno maksimalno vrednost ocene, so pa razlike pri minimalnih vrednostih ocen.

Tabela 7 – Ocenjevanje v drugi vožnjah.

		Druga vožnja								
		M	PO	Me	min	max	SD	Asim.	Spl.	KVar
Kvalifikacije	S1	4,76	2,19	4,5	0,5	9,0	2,5	0,14	-1,2	0,53
	S2	4,44	2,22	4	0,2	8,8	2,54	0,12	-1,2	0,57
	S3	4,62	2,22	3,9	0,7	8,8	2,53	0,2	-1,3	0,55
	S4	4,55	2,31	4,5	0,6	9,0	2,6	0,19	-1,4	0,57
	S5	4,76	2,21	4,3	0,5	9,0	2,51	0,12	-1,3	0,53
	povp.	4,63	2,23	4,2	0,5	8,9	2,54	0,15	-1,28	0,55
Polfinale	S1	4,77	1,9	5,2	1,0	7,5	2,25	-0,4	-1,12	0,47
	S2	4,6	2,18	4,9	0,3	7,6	2,65	-0,41	-1,36	0,58
	S3	4,82	2,32	5,2	0,2	8,0	2,65	-0,38	-1,27	0,55
	S4	4,9	2,12	4,9	1,0	8,1	2,38	-0,15	-1,53	0,49
	S5	4,87	2,15	5,2	0,5	8,1	2,57	-0,36	-1,21	0,53
	povp.	4,79	2,13	5,1	0,6	7,9	2,50	-0,34	-1,30	0,52

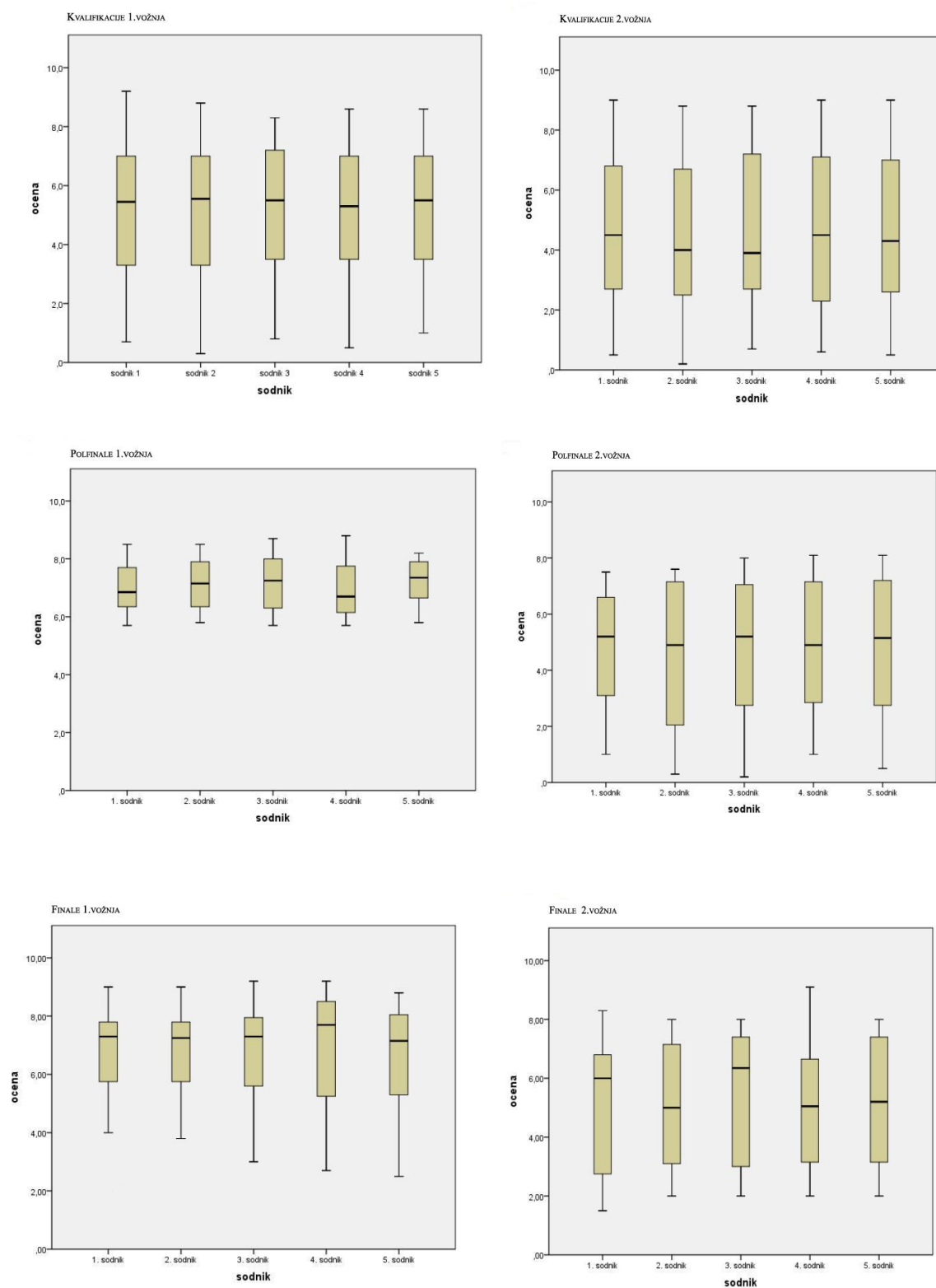
Finale	S1	5,01	2,12	6,0	1,5	8,3	2,38	-0,3	-1,62	0,48
	S2	5,0	2,02	5,0	2,0	8,0	2,22	-0,03	-1,86	0,44
	S3	5,35	2,14	6,4	2,0	8,0	2,37	-0,35	-1,88	0,44
	S4	5,13	1,86	5,1	2,0	9,1	2,3	0,23	-0,84	0,45
	S5	5,16	2,01	5,2	2,0	8,0	2,21	-0,04	-1,87	0,43
	povp.	5,13	2,03	5,5	1,9	8,3	2,30	-0,10	-1,61	0,45

Legenda: M – srednja vrednost; PO – povprečni absolutni odklon; Me – mediana; min – najnižja ocena; max – najvišja ocena; SD – standardni odklon; Asim. – asimetrija; Spl. – sploščenost; S 1 – Sodnik 1; povp. – povprečne vrednosti vseh sodnikov; KVar. – koeficient variacije.

V **drugi kvalifikacijski** vožnji (Tabela 7) je mediana med 3,90 in 4,50. Ugotovimo, da so tekmovalci v drugi kvalifikacijski vožnji več tvegali pri izvedbi prvin. Posledično so napravili več napak, kar je vplivalo na njihov končni rezultat. Najnižja ocena v drugi kvalifikacijski vožnji je med 0,20 in 0,70. Najvišja ocena v drugi pa med 8,80 in 9,00. Povprečni absolutni odklon v drugi kvalifikacijski vožnji je med 2,19 in 2,31. Povprečna ocena v drugi kvalifikacijski vožnji je med 4,44 in 4,76. Standardni odklon v drugi je med 2,50 in 2,60. Koeficient variacije je bil med 0,53 in 0,57.

V **drugi polfinalni vožnji** (Tabela 7) Mediana v drugi polfinalni vožnje je med 4,90 in 5,20. Najnižja ocena v drugi polfinalni vožnji med 0,30 in 1,00, najvišja ocena v drugi polfinalni vožnji pa med 7,50 in 8,10. Povprečni absolutni odklon v drugi polfinalni vožnji med 1,90 in 2,32. Povprečna ocena sodnikov v drugi polfinalni vožnji med 4,60 in 4,90. Standardni odklon pa med 2,25 in 2,65. Koeficient variacije je bil med 0,47 in 0,58. Širina porazdelitve je popolnoma različna v primerjavi s prvo polfinalno vožnjo. Ugotovimo lahko, da so tekmovalci v drugi vožnji več tvegali pri izvedbi prvin in posledično napravili več napak, kar je vplivalo na njihov končni rezultat ocene. Posledično to pomeni več odbitkov pri končni oceni in širšo porazdeljenost tekmovalcev.

V **drugi finalni vožnji** (Tabela 7) je mediana med 5,00 in 5,35. Najnižja ocena v drugi finalni vožnji je med 1,50 in 2,00, najvišja ocena v drugi finalni pa med 8,00 in 9,10. Povprečni absolutni odklon v drugi finalni vožnji je med 1,86 in 2,14, povprečna ocena sodnikov v drugi finalni vožnji je med 5,00 in 5,35, standardni odklon v drugi finalni vožnji pa med 2,21 in 2,38 pri katerih opazimo, da je širina porazdelitve popolnoma različna. Koeficient variacije je bil med 0,43 in 0,48. Opazimo, da so tekmovalci pri izvedbi prvin več tvegali. Posledično so tekmovalci za izvedbo svojih voženj prejeli več odbitkov pri končni sodniški oceni in s tem širšo porazdeljenost tekmovalcev. V drugi finalni vožnji so rezultati nekoliko nenavadni, ker so vrednosti mediane pri sodnikih zelo različne. Izstopa sodnik 3, ki ima v primerjavi z drugimi sodniki zelo visoko mediano, sodnik 4 pa zelo visok maksimum.

Slika 31. Ocenjevanje sodnikov v vseh vožnjah (prve in druge vožnje), v vseh delih tekmovanja (kvalifikacije, polfinale in finale).

V tabelah 6 in 7 prav tako prikazuje povprečne vrednosti podanih ocen vseh sodnikov posamično po vožnjah. V kvalifikacijskih vožnjah je tekmovalo 53 deskarjev, v polfinalnih in finalnih pa po 12. Srednje vrednosti (M) se gibljejo med 4,63 in 7,10. Pri tem opozorimo, da je najvišja srednja vrednost v prvi polfinalni vožnji, najnižja pa v drugi kvalifikacijski vožnji. Poudariti je tudi potrebno, da so povprečja srednjih vrednosti posamičnih delov tekmovanj v prvih vožnjah višja (5,08–7,10), kot v drugih vožnjah (4,63–5,13).

Povprečne vrednosti povprečnega absolutnega odklona so med 0,20 in 0,38, pri čemer je najnižja vrednost povprečnega absolutnega odklona v prvi polfinalni vožnji, najvišja vrednost odklona pa v drugi finalni vožnji. Vrednosti povprečnega absolutnega odklona med prvimi (0,20–0,31) in drugimi (0,32–0,38) vožnjami posamičnih delov tekmovanj.

Vrednosti mediane se gibljejo med 4,65 in 7,08, pri čemer je najnižja vrednost (4,65) v drugi kvalifikacijski vožnji, najvišja (7,08) pa v prvi polfinalni vožnji. Med posamičnimi deli tekmovanj so povprečne vrednosti prvih (5,10–7,08) višje od drugih voženj (4,65–5,03).

Povprečne vrednosti standardnih odklonov se gibljejo med 0,25 in 0,49, pri čemer je najnižja povprečna vrednost odklona (0,25) v prvi polfinalni vožnji, najvišja (0,49) pa v drugi finalni vožnji. Vrednosti povprečnih vrednosti standardnih odklonov se prav tako razlikujejo med prvimi (0,25–0,40) in drugimi vožnjami (0,40–0,49).

Vrednosti koeficienta variacije se gibljejo med 0,11 in 0,58, pri čemer je najnižja posamična vrednost sodnikov v prvi polfinalni vožnji (0,11) najvišja vrednost pa v drugi polfinalni vožnji. Med posamičnimi deli tekmovanj so v povprečju najnižje vrednosti v prvi polfinalni vožnji (0,11–0,15), najvišje vrednosti pa v drugi kvalifikacijski vožnji (0,53–0,57).

Sklenemo lahko, da je razvrstitev tekmovalcev odvisna od več dejavnikov. Širina porazdelitve je odvisna od števila tekmovalcev v tekmovalnih skupinah (kvalifikacije, polfinalna in finalna vožnja). Prav tako sodniki upoštevajo število napak pri sestavah voženj tekmovalcev, ki jih le-ti prikažejo v svoji prvi in drugi vožnji. Ker za napredovanje, tj. v polfinale in finale, šteje samo boljša vožnja od dveh prikazanih, so tekmovalci bolj previdni pri izvajanju prvin v prvi vožnji. Cilj posameznega tekmovalca je seveda prikazati sestavo vožnje, s katero bo dosegel relativno zadovoljiv rezultat za napredovanje. V drugi vožnji pa navadno tekmovalci pri izvajanju prvin tvegajo več, saj želijo izboljšati rezultat predhodne (prve) vožnje.

3.2. Kolmogorov-Smirnov test normalne porazdelitve

S Kolmogorov-Smirnov testom smo pri nalogi ugotavljali normalnost porazdelitve ocen sodnikov v vseh delih tekmovanja. Velikost vzorca predstavljajo ocene petih sodnikov preko celotnega tekmovanja, kar pomeni, da je vsak sodnik skupno podal 153 ocen (v kvalifikacijskih, polfinalnih in finalnih vožnjah), in sicer pri 5 % tveganju.

Tabela 8 – Kolmogorov-Smirnov test normalne porazdelitve.

	M	SD	D_{max}	Kritična vrednost
Sodnik 1	5,18	2,38	0,1084	0,1096
Sodnik 2	5,04	2,44	0,1144	0,1096
Sodnik 3	5,25	2,40	0,1187	0,1096
Sodnik 4	5,18	2,42	0,0870	0,1096
Sodnik 5	5,28	2,34	0,1096	0,1096

Legenda: N=153; M – aritmetična sredina; SD-standardni odklon; D_{max} – Kolmogorov-Smirnov statistika, ki predstavlja največjo absolutno razliko med empirično porazdelitvijo in funkcijo normalne porazdelitve; kritična vrednost – Kolmogorov-Smirnov statistike, pri izbrani velikosti vzorca in stopnji tveganja 5 %.

V Tabeli 8 opazimo, da je pri Sodniku 1 maksimalna vrednost (0,1084) manjša od kritične vrednosti. Zato lahko sprejmemo ničelno hipotezo, ki pravi: ocena Sodnika 1 na celotnem tekmovanju je normalno porazdeljena s povprečno vrednostjo 5,18 in SD 2,38. Pri Sodniku 2 je maksimalna vrednost manjša (0,1144) od kritične vrednosti (0,1096), zato lahko sprejmemo ničelno hipotezo, ki pravi: ocena Sodnika 2 na celotnem tekmovanju je normalno porazdeljena s povprečno vrednostjo 5,04 in SD 2,44. Pri Sodniku 3 je maksimalna vrednost manjša (0,1187) od kritične vrednosti (0,1096), zato lahko sprejmemo ničelno hipotezo, ki pravi: ocena Sodnika 3 na celotnem tekmovanju je normalno porazdeljena s povprečno vrednostjo 5,04 in SD 2,44. Pri Sodniku 4 je maksimalna vrednost manjša (0,0870) od kritične vrednosti (0,1096), zato lahko sprejmemo ničelno hipotezo, ki pravi: ocena Sodnika 4 na celotnem tekmovanju je normalno porazdeljena s povprečno vrednostjo 5,04 in SD 2,44. Pri Sodniku pa 5 je maksimalna vrednost enaka (0,1096) kritični vrednosti (0,1096). Zato s 5 % tveganjem ničelno hipotezo, ki pravi: ocena Sodnika 5 na celotnem tekmovanju je normalno porazdeljena s povprečno vrednostjo 5,28 in SD 2,34 težko sprejmemo oziroma zavrnemo.

Na podlagi dobljenih vrednosti lahko trdimo, da so ocene prvih štirih sodnikov, pri 5 % tveganju skozi celotno tekmovanje porazdeljene normalno.

3.3. Povezanost med sodniki pri ocenjevanju tekmovalcev

V nadaljevanju so predstavljeni rezultati sodniških odločitev petih sodnikov, ki so podali ocene za 53 tekmovalcev (N_1) v kvalifikacijskih vožnjah ter za po 12 tekmovalcev v polfinalnih (N_2) in v finalnih vožnjah (N_3). Moč povezave med sodniki pri ocenjevanju tekmovalcev smo preverjali s Paersonovim korelacijskim koeficientom (ρ)⁷⁶.

Rezultati v nadaljevanju so predstavljeni za prvo in drugo vožnjo tekmovalcev, nato pa skupno prva in druga vožnja, pri čemer so podani rezultati kvalifikacijskih, polfinalnih in finalnih voženj.

⁷⁶ S Paersonovim korelacijskim koeficientom (ρ) merimo moč linearne povezanosti dveh spremenljivk. Vrednost koeficienta določa stopnjo povezanosti spremenljivk in ima vrednost med -1 in 1. Vrednost blizu +1 pomeni visoko pozitivno povezanost, bližje -1 pa visoko negativno povezanost. Vrednost koeficienta blizu vrednosti 0 pa pomeni, da med spremenljivkama ni povezanosti.

Tabela 9 – Pearsonovi korelacijski koeficienti med ocenami sodnikov po krogih tekmovanja in vožnjah.

		Prva vožnja					Druga vožnja					Prva in druga vožnja skupaj				
		S1	S2	S3	S4	S5	S1	S2	S3	S4	S5	S1	S2	S3	S4	S5
Kvalifikacije	S1	1	0,972	0,967	0,964	0,977	1	0,983	0,974	0,967	0,975	1	0,977	0,968	0,963	0,974
	S2		1	0,986	0,956	0,965		1	0,978	0,97	0,974		1	0,973	0,963	0,97
	S3			1	0,963	0,962			1	0,97	0,973			1	0,967	0,968
	S4				1	0,98				1	0,968				1	0,973
	S5					1					1					1
Polfinale	S1	1	0,969	0,937	0,968	0,886	1	0,937	0,991	0,984	0,979	1	0,98	0,988	0,962	0,976
	S2		1	0,933	0,956	0,868		1	0,967	0,954	0,99		1	0,973	0,964	0,985
	S3			1	0,95	0,969			1	0,954	0,99			1	0,971	0,98
	S4				1	0,985				1	0,972				1	0,968
	S5					1					1					1
Finale	S1	1	0,997	0,97	0,98	0,979	1	0,964	0,979	0,943	0,948	1	0,981	0,977	0,964	0,965
	S2		1	0,972	0,986	0,986		1	0,953	0,939	0,965		1	0,963	0,965	0,975
	S3			1	0,976	0,986			1	0,911	0,953			1	0,943	0,969
	S4				1	0,988				1	0,941				1	0,966
	S5					1					1					1

Legenda: S1 – sodnik 1; $N_1 = 53$ (kvalifikacije); $N_2 = 12$ (polfinale); $N_3 = 12$ (finale); pri $p < 0,01$.

Če pogledamo rezultate Paersonovega korelacijskega koeficienta (Tabela 9) so vrednosti med 0,868 in 0,997. Najnižji koeficient (0,868) je v prvi polfinalni vožnji med Sodnikom 2 in Sodnikom 5, najvišji (0,997) pa v prvi finalni vožnji med Sodnikom 1 in Sodnikom 2.

Iz ocen petih sodnikov smo izračunali vrednosti Paersonovega korelacijskega koeficienta na podlagi kvalifikacijskih voženj, v katerih je tekmovalo 53 tekmovalcev ($N_1 = 53$). Vrednosti ρ se gibljejo med 0,956 in 0,986. Ugotovimo, da so le-te zelo blizu 1, kar pomeni močno stopnjo povezanosti. Sklepamo, da je dovolj dokazov, da smo pri 1 % stopnji tveganja ($p < 0,01$) ugotovili, da je močna značilna povezanost med ocenami sodnikov glede na prikazano vožnjo tekmovalcev. Vrednosti iz druge kvalifikacijske vožnje se gibljejo med 0,967 in 0,983.

V prvi in drugi kvalifikacijske vožnji je skupaj tekmovalo 53 tekmovalcev, ki so izvedli po dve vožnji ($N = 106$), in jih je ocenilo pet sodnikov. Vrednosti ρ se gibljejo med 0,963 in 0,977. Ugotovimo, da so vrednosti zelo blizu 1, kar pomeni močno stopnjo povezanosti. Sklepamo, da je dovolj dokazov, da smo pri 1 % stopnji tveganja ugotovili, da je močna značilna povezanost med ocenami sodnikov glede na prikazane vožnje tekmovalcev.

V Tabeli 10 so prav tako predstavljene vrednosti ρ prve polfinalne vožnje. Tekmovalo je 12 tekmovalcev ($N_2 = 12$), katerih vrednosti ρ se gibljejo med 0,868 in 0,985. Ugotovimo, da so vrednosti zelo blizu 1, kar pomeni močno stopnjo povezanosti.

Najnižja vrednost koeficienta je med Sodnikom 1 in Sodnikom 5, tj. $\rho = 0,886$, zatem pa med Sodnikom 2 in Sodnikom 5, tj. $\rho = 0,868$. Sklepamo, da je Sodnik 5 nedosledno ocenjeval, zaradi različnega kriterija v primerjavi z ostalimi sodniki.

Vrednosti ρ se gibljejo v drugi polfinalni vožnji so med 0,937 in 0,991. Najvišja vrednost koeficienta je bila med Sodnikom 1 in Sodnikom 3 (0,991).

V prvi in drugi polfinalni vožnji skupaj je tekmovalo 12 tekmovalcev, ki so izvedli po dve vožnji ($N = 24$), in jih je ocenilo pet sodnikov. Vrednosti ρ se gibljejo med 0,962 in 0,988. Ugotovimo, da so vrednosti zelo blizu 1, kar pomeni močno stopnjo povezanosti. Sklepamo, da je dovolj dokazov, da smo pri 1 % stopnji tveganja ugotovili, da je močna značilna povezanost med ocenami sodnikov glede na prikazano vožnjo tekmovalcev.

V Tabeli 9 so predstavljene izračunane vrednosti ρ prve finalne vožnje. Tekmovalo je 12 tekmovalcev ($N_3 = 12$), in jih je ocenilo pet sodnikov. Vrednosti ρ se gibljejo med 0,970 in 0,997. Najvišja vrednost ρ (0,997) je bila med Sodnikom 1 in Sodnikom 2. Vrednosti ρ iz druge finalne vožnje se gibljejo med 0,911 in 0,979.

Vrednosti ρ v prvi in drugi finalni vožnji skupaj se gibljejo med 0,943 in 0,981. Ugotovimo, da so vrednosti finalnih voženj zelo blizu 1, kar pomeni močno stopnjo povezanosti. Sklepamo, da je dovolj dokazov, da smo pri 1 % stopnji tveganja ugotovili, da je močna značilna povezanost med ocenami sodnikov glede na prikazano vožnjo tekmovalcev.

3.4. Usklajenost sodnikov pri ocenjevanju

V nadaljevanju so predstavljeni rezultati usklajenosti petih sodnikov, ki so podali ocene za 53 tekmovalcev v kvalifikacijskih vožnjah ter za po 12 tekmovalcev v polfinalnih in v finalnih vožnjah. Usklajenost sodnikov pri ocenjevanju smo preverjali s Kendallovim koeficientom konkordance (W)⁷⁷. V nadaljevanju so predstavljeni najprej rezultati kvalifikacijskih voženj ter nato še polfinalnih in finalnih voženj.

⁷⁷ Vrednost koeficienta določa stopnjo skladnosti ocen sodnikov in ima vrednost med 0 in 1. Vrednost 1 pomeni, da je nek (prvi) sodnik tekmovalce ocenjeval dosledno višje kot nek drugi, ta pa spet višje kot tretji itd.

Tabela 10 – Usklajenost sodnikov pri ocenjevanju kvalifikacijske vožnje.

		n	N	Kendall-W ^a	χ^2	df	p
Kvalifikacije	1. vožnja	5	53	0,078	16,617	4	0,002
	2. vožnja	5	53	0,135	28,588	4	0
Polfinale	1. vožnja	5	12	0,148	7,105	4	0,13
	2. vožnja	5	12	0,044	2,132	4	0,711
Finale	1. vožnja	5	12	0,224	10,734	4	0,03
	2. vožnja	5	12	0,12	5,76	4	0,218

Legenda: n – število sodnikov; N – število tekmovalcev; Kendall-W^a – Kendallov koeficient konkordance; χ^2 – Hi-kvadrat; df – stopnje prostosti; p – približna statistična značilnost. Izbrana stopnja tveganja je 5 %.

V Tabeli 10 vidimo vrednost Kendall-W^a koeficienta konkordance, ki določa stopnjo povezanosti spremenljivk, in je tako v prvi kvalifikacijski vožnji ($W^a = 0,078$) kot tudi v drugi kvalifikacijski vožnji ($W^a = 0,135$) zelo nizek. To pomeni, da lahko pri izbrani stopnji tveganja (5%) zaključimo, da so bile sodniške ocene prve in druge kvalifikacijske vožnje nepristranske. Med sodniškimi ocenami se namreč nakazujejo statistično značilne razlike.

V polfinalnih vožnjah se je število tekmovalcev zmanjšalo na 12. Iz Tabele 10 lahko vidimo, da sta vrednosti Kendall-W^a koeficienta konkordance ponovno v obeh polfinalnih vožnjah zelo majhni (prva polfinalna vožnja $W^a = 0,148$, druga polfinalna vožnja $W^a = 0,044$). Tudi za obe polfinalni vožnji velja podoben zaključek, kot za obe kvalifikacijski vožnji.

V finalni vožnji je prav tako kot v polfinalni vožnji tekmovalo enako število tekmovalcev ($N=12$). Podobno kot v vseh predhodnih vožnjah lahko na podlagi vrednosti Kendall-W^a konkordance pri izbrani stopnji tveganja trdimo, da so sodniki v finalni vožnji ocene podali nepristransko. V splošnem lahko ugotovimo, da je bilo celotno tekmovanje z vidika sodniškega podajanja ocen zelo nepristransko.

3.5. Zanesljivost sodniških odločitev

S Cronbachovim α koeficientom smo preverili zanesljivost sodniških odločitev. Rezultati v nadaljevanju so predstavljeni najprej za prvo in drugo vožnjo tekmovalcev posebej ter nato skupno za prvo in drugo vožnjo, pri čemer so najprej podani rezultati kvalifikacijskih, nato pa polfinalnih in finalnih voženj.

Tabela 11 – Korelacija med sodniki.

		Prva vožnja				Druga vožnja		
		Interklasna korelacija	Kvadrirana multipla korelacija	Cronbach α		Interklasna korelacija	Kvadrirana multipla korelacija	Cronbach α
Kvalifikacije	S1	0,983	0,969	0,991		0,985	0,973	0,993
	S2	0,977	0,958	0,992		0,987	0,976	0,992
	S3	0,976	0,956	0,992		0,983	0,968	0,993
	S4	0,977	0,967	0,992		0,978	0,956	0,994
	S5	0,984	0,976	0,991		0,982	0,965	0,993
Polfinale	S1	0,968	0,96	0,978		0,984	0,99	0,992
	S2	0,957	0,95	0,979		0,982	0,982	0,991
	S3	0,973	0,977	0,977		0,985	0,989	0,991
	S4	0,97	0,955	0,978		0,968	0,967	0,993
	S5	0,923	0,951	0,986		0,992	0,991	0,99
Finale	S1	0,988	0,996	0,995		0,98	0,978	0,985
	S2	0,993	0,997	0,994		0,975	0,955	0,986
	S3	0,981	0,977	0,996		0,968	0,971	0,987
	S4	0,989	0,981	0,995		0,947	0,928	0,989
	S5	0,992	0,99	0,994		0,97	0,955	0,986

Legenda: S-1 – Sodnik 1.

Kvalifikacijski vožnji

V Tabeli 11 vidimo vrednosti Cronbachovega α koeficienta zanesljivosti v prvi kvalifikacijski vožnji, v katerih je nastopilo 53 tekmovalcev ($N = 53$). Vrednosti interklasne korelacije so med 0,976 in 0,984, pri čemer ima najnižjo vrednost Sodnik 3 (0,976), najvišjo pa Sodnik 5 (0,984). Kvadrirana multipla korelacija ima vrednosti med 0,956 in 0,976, pri čemer ima najnižjo vrednost Sodnik 3 (0,956), najvišjo pa Sodnik 5 (0,976). Pri vrednostih Cronbach α , so vrednosti koeficienta med 0,991 in 0,992. To pomeni, da so vrednosti blizu 1, ocene sodnikov pa so s tem pri 5 % stopnji tveganja ($p < 0,05$) zelo zanesljive.

Vrednosti Cronbachovega α koeficienta zanesljivosti v drugi kvalifikacijski vožnji so izračunane za 53 tekmovalcev ($N = 53$). Vrednosti interklasne korelacije so med 0,978 in 0,987, pri čemer ima najnižjo vrednost Sodnik 4 (0,978), najvišjo pa Sodnik 2 (0,987). Kvadrirana multipla korelacija ima vrednosti med 0,968 in 0,976, pri čemer ima najnižjo vrednost Sodnik 3 (0,968), najvišjo pa Sodnik 2 (0,976). Pri vrednostih Cronbach α , so vrednosti koeficienta med 0,992 in 0,994. To pomeni, da so vrednosti blizu 1, ocene sodnikov pa so pri 5 % stopnji tveganja ($p < 0,05$) s tem zelo zanesljive.

Nadalje so podane vrednosti Cronbachovega α koeficienta zanesljivosti za obe kvalifikacijski vožnji, v katerih je nastopilo po 53 tekmovalcev ($N = 106$). Vrednosti interklasne korelacije so med 0,977 in 0,983, pri čemer ima najnižjo vrednost Sodnik 4 (0,977), najvišjo pa Sodnik 5 (0,983). Kvadrirana multipla korelacija ima vrednosti med 0,959 in 0,968, pri čemer ima najnižjo vrednost Sodnik 4 (0,959), najvišjo pa Sodniki 1, 2 in 5 (0,968). Pri vrednostih Cronbach α , so vrednosti koeficienta med 0,992 in 0,994. To pomeni, da so vrednosti blizu 1, ocene sodnikov pa so pri 5 % stopnji tveganja ($p < 0,05$) s tem zelo zanesljive.

Polfinalni vožnji

Najprej so podane vrednosti Cronbachovega α koeficienta zanesljivosti v prvi polfinalni vožnji, v katerih je nastopilo 12 tekmovalcev ($N = 12$). Vrednosti pri popravljenih vrednosti

korelacije so med 0,923 in 0,973, pri čemer ima najnižjo vrednost Sodnik 5 (0,923), najvišjo pa Sodnik 3 (0,973). Kvadrirana multipla korelacija ima vrednosti med 0,950 in 0,977, pri čemer ima najnižjo vrednost Sodnik 2 (0,950), najvišjo pa Sodnik 3 (0,977). Pri vrednostih Cronbach α , so vrednosti koeficienta med 0,977 in 0,986. To pomeni, da so vrednosti blizu 1, ocene sodnikov pa so pri 5 % stopnji tveganja ($p < 0,05$) s tem zelo zanesljive.

Nadalje Tabela 11 prikazuje vrednosti Cronbachovega α koeficienta zanesljivosti v drugi polfinalni vožnji, v katerih je nastopilo 12 tekmovalcev ($N = 12$). Vrednosti interklasne korelacije so med 0,968 in 0,992, pri čemer ima najnižjo vrednost Sodnik 4 (0,968), najvišjo pa Sodnik 5 (0,992). Kvadrirana multipla korelacija ima vrednosti med 0,967 in 0,991, pri čemer ima najnižjo vrednost Sodnik 4 (0,967), najvišjo pa Sodnik 3 (0,991). Pri vrednostih Cronbach α , so vrednosti koeficienta med 0,990 in 0,993. To pomeni, da so vrednosti blizu 1, ocene sodnikov pa so pri 5 % stopnji tveganja ($p < 0,05$) s tem zelo zanesljive.

Pri obeh polfinalnih vožnjah, v katerih je nastopilo po 12 tekmovalcev ($N = 24$), pa Tabela 12 prikazuje vrednosti interklasne korelacije, ki so med 0,974 in 0,988. Najnižjo vrednost ima Sodnik 4 (0,974), najvišjo pa Sodnik 5 (0,988). Kvadrirana multipla korelacija ima vrednosti med 0,952 in 0,985, pri čemer ima najnižjo vrednost Sodnik 4 (0,952), najvišjo pa Sodniki 3 (0,985). Pri vrednostih Cronbach α , so vrednosti koeficienta med 0,992 in 0,994. To pomeni, da so vrednosti blizu 1, ocene sodnikov pa so pri 5 % stopnji tveganja ($p < 0,05$) s tem zelo zanesljive.

Finalni vožnji

Na zadnje lahko preverimo še vrednosti Cronbachovega α koeficienta zanesljivosti v prvi finalni vožnji, v kateri je nastopilo 12 tekmovalcev ($N = 12$). Vrednosti interklasne korelacije so med 0,981 in 0,993, pri čemer ima najnižjo vrednost Sodnik 3 (0,981), najvišjo pa Sodnik 2 (0,993). Kvadrirana multipla korelacija ima vrednosti med 0,977 in 0,997, pri čemer ima najnižjo vrednost Sodnik 3 (0,977), najvišjo pa Sodnik 2 (0,997). Pri vrednostih Cronbach α , so vrednosti koeficienta med 0,994 in 0,996. To pomeni, da so vrednosti blizu 1 in pomenijo, ocene sodnikov pa so pri 5 % stopnji tveganja ($p < 0,05$) s tem zelo zanesljive.

Nadalje so bile izračunane vrednosti Cronbachovega α koeficienta zanesljivosti v drugi finalni vožnji, v kateri je nastopilo 12 tekmovalcev ($N = 12$). Vrednosti pri popravljenih vrednosti korelacije so med 0,947 in 0,980, pri čemer ima najnižjo vrednost Sodnik 4 (0,947), najvišjo pa Sodnik 1 (0,980). Kvadrirana multipla korelacija ima vrednosti med 0,928 in 0,978, pri čemer ima najnižjo vrednost Sodnik 4 (0,928), najvišjo pa Sodnik 1 (0,978). Pri vrednostih Cronbach α , so vrednosti koeficienta med 0,985 in 0,989. To pomeni, da so vrednosti blizu 1, ocene sodnikov pa so pri 5 % stopnji tveganja ($p < 0,05$) s tem zelo zanesljive.

Pri obeh finalnih vožnjah, v katerih je nastopilo po 12 tekmovalcev ($N = 24$), pa v Tabeli 12 vidimo vrednosti interklasne korelacije so med 0,970 in 0,985, pri čemer ima najnižjo vrednost Sodnik 4 (0,970), najvišjo pa Sodnik 1 (0,985). Kvadrirana multipla korelacija ima vrednosti med 0,952 in 0,980, pri čemer ima najnižjo vrednost Sodnik 4 (0,952), najvišjo pa Sodniki 1 (0,980). Pri vrednostih Cronbach α , so vrednosti koeficienta med 0,990 in 0,993. To pomeni, da so vrednosti blizu 1, ocene sodnikov pa so pri 5 % stopnji tveganja ($p < 0,05$) s tem zelo zanesljive.

4. RAZPRAVA

Odločitve sodnikov so pri subjektivnem sojenju »težje«. Obstaja namreč še toliko večja možnost »človeških napak«, kar je morda v času tehnološko-informacijske razvite dobe kar malo nenavadno. Sodniki so velikokrat izpostavljeni in sodijo »pod določenim pritiskom«, tako tekmovalcev in njihovih strokovnih spremljevalcev, kot tudi javnosti. S (subjektivnim) vrednotenjem sestave prvin tekmovalcev na tekmovanjih vedno ne »zadovoljijo« občinstva, ki bolj ali manj podpira določene tekmovalce. Toda, morda lahko spregledamo slabo sojenje, ne moremo pa spregledati načrtnega slabega sojenja. Prav zato moramo začrtati mejo med storjeno »človeško napako« in načrtnim slabim sojenjem. Slednje lahko odpravimo ali vsaj skušamo zmanjšati z izobraževanjem in usposabljanjem sodnikov, pri čemer se moramo osredotočiti na tri ključne dejavnike:

- pristranskost sojenja,
- objektivnost sojenja,
- razumevanje pravil sojenja, tj. zagotavljanje razumevanja pravil, s čimer dosežemo konsistentnost sojenja (Morgan, 1995, v McFee, 2004, str. 15).

Kot smo že zapisali, je deskanje na snegu mlada športna panoga in s tem tudi njena tradicija v tekmovanjih. Prva večja tekmovanja v deskanju na snegu so se pričela izvajati leta 1995 (igre X), pomembnejša pa so postala po vstopu panoge v olimpijsko družino leta 1998. Prav zaradi »mladosti panoge« so pravila sojenja, v primerjavi z drugimi športnimi panogami, morda precej »nedovršena« oziroma »nedorečena«. Osnovno vodilo športa je namreč svoboda izražanja in predvsem svojevrstnost izvajanja prvin. Največkrat je polemika ovrednotenje rezultata tekmovalca, ker le-ta ni določen kot na primer pri moški športni gimnastici. Športna gimnastika ima v primerjavi z deskanjem na snegu daljšo športno tradicijo. Posledično je tudi na nek način dosegla (naj)višji nivo izvajanja prvin. Prav tako so tudi telovadna orodja in postavitve le-teh standardizirane.

Deskanje na snegu pa še ni doseglo končnega nivoja izvajanja prvin. Če se osredotočimo na disciplino snežnega žleba deskanja na snegu, so se od obdobja prvih tekmovanj do danes že večkrat spremenile dimenzije snežnega žleba. Danes višina stene snežnega žleba meri 7 (prej 5) metrov; žleb je dolg 120 in širok 20 metrov, kar trenutno omogoča najoptimalnejše izvedbe prvin. Prav sprememba zgradbe snežnega žleba je tekmovalcem omogoča izvedbo novih in višjih prvin oziroma jim omogoča več časa za izvedbo prvin. Vendar pa tekmovalci še niso dosegli najvišjega nivoja izvajanja prvin.

Ker je deskanje na snegu zimski šport, je največji problem zagotavljanje enakih pogojev za vse tekmovalce. Ker imamo opravka z vremenskimi pogoji (mehka, trda snežna podlaga), tudi od tekmovalcev ne moremo pričakovati enakih rezultatov oziroma izvedbe prvin na tekmovanjih. Razumeti moramo, da se pri deskanju na snegu pogoji tekmovanja in treninga nenehno spreminjajo. Prav zato ne moremo govoriti o enakih pogojih za vse tekmovalce, kaj šele o standardiziranem ovrednotenju prvin.

Ko govorimo o veljavnosti ocenjevanja tekmovalcev oziroma vrednotenju izvedenih prvin, pomeni, da »test meri, to kar bi naj meril«. Problem veljavnosti ocenjevanja pri deskanju na snegu je predvsem zaradi kriterijev pri sestavi ocen. Seveda je odvisno od posameznega sodnika, kako (subjektivno) sodi in kateri kriterij ocenjevanja je zanj pomembnejši, pri čemer se sicer naj ne bi delalo razlik. Prvine, ki jih izvajajo tekmovalci, namreč niso »v naprej« ovrednotene, kot je to na primer pri športni gimnastici. Pri slednji so prvine določene po težavnostnih stopnjah. Tekmovalec (telovadec) mora v svojo sestavo vključiti določene prvine, ki imajo tudi primerno izhodiščno oceno. Sodniki lahko nato ustrezno ovrednotijo

rezultat posamezne izvedene prvine oziroma celotno sestavo vaje. Pri deskanju na snegu pa bi zaradi določanja vrednosti prvin deskanje izgubilo svojo atraktivnost, ker bi tekmovalci izvajali podobne oziroma enake skoke in sestave voženj.

Problem pri določanju težavnosti izvedene prvine je tudi ta, da je smer gibanja tekmovalca pri deskanju na snegu bočna. To pomeni, da ima deskar v smeri vožnje spredaj desno (*goofy*) ali levo (*regular*) nogo, pri rotacijah pa se lahko vrti s hrbtom nazaj (*backside*) ali s prsmi naprej (*frontside*). Na tekmovanjih deskanja na snegu sicer ni določeno, da se morajo deskarji vrteti v eno in drugo smer, s slabšo nogo spredaj (*switch*) naprej in nazaj. Vendar pa izkušen deskar v svojo sestavo vožnje vloži prvine v vse smeri, z boljšo in slabšo stojno nogo, in jih skuša izvesti v vse smeri vrtenja. Pri športni gimnastici pa smer vrtenja ni pomembna. Pomembna je samo prvina, ki jo tekmovalec izvaja, in ni pomembno, ali v levo ali desno smer. Torej, pri ostalih estetskih športih (kot tudi pri športni gimnastici) je tehnika izvajanja prvin določena, medtem ko je pri deskanju na snegu pomemben slog izvedbe prvine in ne način izvedbe prvine.

Če se osredotočimo na dobljene statistične rezultate iz prejšnjega poglavja, in povzamemo srednje vrednosti ocen (Tabela 6 in 7), ugotovimo, da so normalno porazdeljene. Vrednosti namreč relativno nihajo med posamičnimi vožnjami tekmovalcev, različnimi tekmovalnimi deli (kvalifikacije, polfinale in finale) in tudi med ocenami sodnikov. Najnižjo srednjo vrednost porazdelitve ocene smo zasledili pri Sodniku 2, tj. v drugi kvalifikacijski vožnji ($M = 4,44$), najvišjo pa pri Sodniku 5, tj. v prvi polfinalni vožnji ($M = 7,23$). Glede na izračunane vrednosti pa lahko ugotovimo, da so tekmovalci v prvih vožnjah prejeli veliko višje povprečne vrednosti ocene, kot v drugih vožnjah. Do takšnih razlik je prišlo predvsem zaradi tekmovalcev, ki so v drugi vožnji napravili več napak, čeprav s ciljem za boljšo uvrstitev. V drugi vožnji so tvegali več in s tem napravili več spodrseljajev, ki pa so jih sodniki toliko bolj kaznovali in temu primerno ocenili vožnje tekmovalcev. Najnižjo spremembo pri srednjih vrednostih, tj. porazdelitvi ocene, je moč opaziti v kvalifikacijskih vožnjah, najvišjo pa v polfinalnih vožnjah. Toda hkrati moramo upoštevati tudi razliko pri številu tekmujočih, saj je v kvalifikacijskih vožnjah tekmovalo več tekmovalcev (53), kot pa v nadaljnjem tekmovanju (12).

Zanimivi so rezultati širine porazdelitve tekmovalcev med posameznimi deli tekmovanja in tudi prvo oziroma drugo vožnjo (Slika 31). Če primerjamo kvalifikacijske vožnje tekmovalcev s polfinalnimi in finalnimi, kjer je v prvih tekmovalo več tekmovalcev, tj. 53, v zadnjih pa po 12, so vrednosti (ocene) sodnikov v kvalifikacijah porazdeljene bolj podobno. Najboljši primer širine razvrščanja tekmovalcev vidimo v polfinalnih vožnjah. Oblika razvrstitve tekmovalcev (ocene) je v prvi vožnji zelo ozka, v drugi pa zelo široka. Razlog temu so izpeljane prve vožnje tekmovalcev, pri katerih so svoje sestave voženj izvedli brez (ali z manj) napak, vrednosti (ocen) pa so zato zelo podobne. Po drugi strani pa so tekmovalci za nadaljnjo uvrstitev v finalne vožnje pri svojih sestavah tvegali več, temu primerljivi pa so tudi rezultati. Zaradi več napak so tekmovalci prejeli več odbitkov in s tem nižje sodniške ocene.

Pri povprečnih odklonih (od sodniške ocene) je rezultat vrednosti ocene popolnoma enak srednjim vrednostim ocene, tj. razlike so med prvo in drugo vožnjo in tudi med posameznimi tekmovalnimi deli. Najnižji standardni odklon od sodniške ocene (0,63) smo zasledili v prvi, najvišjega pa v drugi polfinalni vožnji (2,32). Opazne so razlike med posameznimi deli tekmovanja, tj. nižji povprečni absolutni odkloni so v prvih vožnjah. Najvišja razlika pri povprečnem absolutnem odklonu pa je med prvo in drugo polfinalno vožnjo. Pri povprečnih

absolutnih odklonih vseh sodnikov (primerjava vseh ocen vseh sodnikov) (Tabeli 6 in 7) so povprečne vrednosti med po posameznih delih tekmovanja različne, vrednosti (ocene) pa višje v prvih vožnjah tekmovalcev. Popolnoma enako velja za povprečne absolutne odklone med sodniki (sodniškimi odločitvami). Odkloni od sodniške ocene so višji v prvih vožnjah in to v vseh delih tekmovanja. Zanimivo je, da so povprečni absolutni odkloni najmanjši pri vožnjah brez padcev. To pomeni, da je razlika pri dodeljevanju sodniških ocen pri vožnjah z več napakami.

Pri deskanju na snegu ni določeno, koliko lahko odstopa posamična sodniška ocena od povprečja vseh sodniških ocen. Zato smo takšno določilo poiskali v drugih sodniških priročnikih. V športni gimnastiki, na primer, kjer je tradicija sojenja bolj dovršena in izkušenejša, obstaja takšno določilo. Presenečeni lahko zapišemo, da je sojenje športne gimnastike primerljivo s sojenjem pri deskanju na snegu, čeprav slednje omenjenega pravila ne določa. Glede na dobljene rezultate lahko torej zapišemo, da so odstopanja glede na višino sodniške ocene. Višja odstopanja so pri nižjih sodniških ocenah, ki so posledice napak v sestavah voženj tekmovalcev. Bolj strnjena pa so pri višjih rezultatih/ocenah, še posebej pri tistih tekmovalcih, ki se borijo za odličja.

Ugotovili smo torej, da zaradi višjih odstopanj pri nižjih sodniških ocenah, vrednost napak pri deskanju na snegu ni določena, kot je to pri športih z daljšo tekmovalno tradicijo (športna gimnastika, skoki v vodo). Napake so sicer opredeljene v sodniškem priročniku FIS deskanja na snegu (*FIS judges manual*)⁷⁸, vendar so le grobo umeščene v tri stopnje napak, tj. male, srednje in velike. Toda razpon med ocenami ni določen in ga določa le intenzivnost napake. Prav zato bi lahko sodniki med seboj bili neusklajeni. Pri športni gimnastiki je razpon med dosojenimi napakami določen po vrednostih (0,1; 0,3; 0,5 in 1,0), pri čemer ni vmesnih vrednosti, pri deskanju na snegu pa so.

S tekmovalno sezono 2011/12 so pri FIS spremenili sistem vrednotenja napak, tj. s 3,0 (prej 30) na 2,0 (20). Namreč, prej je previsok seštevek vrednosti odbitkov vodil do zelo nizke oziroma celo tudi negativne ocene. Zato so vrednosti odbitkov zmanjšali s prejšnjih 30 % na 20 % ocene. FIS je tudi določil, da se za male napake sodi od 1 do 5, srednje od 5 do 15 (imajo najvišji razpon) in velike od 15 do 20 točk za posamični skok. Pri tem pa so določene samo skupine napak, ki sodijo v določeno skupino, vrednost ocene pa se določa glede na intenzivnost napake.

Presenečeni smo bili tudi nad rezultati moči povezave med sodniki pri ocenjevanju tekmovalcev, ki smo jih dobili s Paersonovim korelacijskim koeficientom (Tabela 9). Vrednosti koeficientov so na visoki stopnji povezanosti (0,868–0,997) in s tem tudi rezultati, pri čemer sta samo dve vrednosti bili nižji od 0,9. Slednji smo izračunali v prvi polfinalni vožnji med Sodnikom 1 in 5 (0,886) ter med Sodnikom 2 in 5 (0,868). Najvišjo vrednost pa smo izračunali v prvi finalni vožnji, tj. 0,997. V povprečju so najvišje vrednosti koeficienta v prvi finalni vožnji, najnižje pa v prvi polfinalni vožnji.

Tudi dobljeni rezultati usklajenosti sodnikov pri ocenjevanju tekmovalcev, ki smo jih pridobili s pomočjo Kendallovega koeficienta konkordance (Tabela 10), so nad našimi pričakovanji. Vrednosti koeficientov so zelo nizke in se gibljejo med 0,044 in 0,224, kar dokazuje, da so sodniki na nizki stopnji usklajenosti. Najvišjo vrednost smo dobili v prvi

⁷⁸ Glej poglavje 1.7.2. Mednarodna smučarska zveza.

finalni, najnižjo pa v kvalifikacijski vožnji. Glede na to, da vrednosti prvin niso določene, so sodniki tekmovalce ocenjevali zelo usklajeno.

Ne nazadnje smo preverjali tudi zanesljivost sodniških odločitev s Cronbachovim α koeficientom. Na začetku naloge smo zanesljivost opredelili, da »za enako storitev dobiš enako oceno storitev«. Menili smo, da pri deskanju na snegu le-to ne vzdrži, zaradi raznolikosti izvedbe prvin, hitrosti tekmovalca, višine in skoka. Toda pri računanju vrednosti koeficienta smo, glede na vrednosti za stopnje prostosti (df), dobili višje vrednosti od predpisanih v kontingenčnih tabelah. Ugotovitve za računanje vrednosti hi-kvadrata pri 5 % stopnji tveganja so višje, kar pomeni, da moramo hipotezo H_2 (sojenje nima primerno zanesljivost) zavrniti. Sodniki torej sodijo zanesljivo.

V celoti gledano so nas rezultati proti pričakovanjem pozitivno presenetili. Ker je ta naloga pravzaprav prvi primer, ki se ukvarja s tematiko sojenja sodnikov na tekmovalnih deskanja na snegu in s tem tudi zanesljivostjo in skladnostjo sojenja, smo pravilnik FIS primerjali s pravilnikom (*Code of points*) Mednarodne gimnastične zveze (*Fédération Internationale de Gymnastique* – FIG). Med estetskimi športi ima športna gimnastika najdaljšo tradicijo tekmovalj in sojenja. Posledično v tej športni panogi obstaja tudi največ raziskav o problematiki sojenja.

Številni avtorji so se že ukvarjali s problematiko kakovosti sojenja. Ansorge, Scheer, Laub in Howard (1978) so zasledili nepravilnosti sojenja na podlagi vrstnega reda tekmovalcev. Ansorge in Scheer (1988) sta zasledila napake pri sodnikih, ki so favorizirali tekmovalce svojih narodnosti, proti drugim pa bili hkrati nenaklonjeni. Prav tako je Popović (2000) zasledil nepravilnosti sojenja, kjer so sodniki bili bolj naklonjeni tekmovalcem istih držav, kot njihovi tekmovalci. Plessner in Schallies (2005) sta ugotovila, da se izkušenejši sodniki bolj zanesljivo odrežejo kot neizkušeni. Boen, Van Hoyer, Auweele, Feys in Smits (2008) so ugotovili, da če sodniki poznajo vrednosti drugih sodnikov, je posledica popravljanja oziroma prilagajanja rezultatov drugih sodnikov. Zato so v FIG leta 2009 sprejeli odlok, da sodniki ne morejo spremljati ocen drugih sodnikov pred in po oddaji ocen in vidijo le končni rezultat (Leskošek, Čuk, Karachony, Bučar, 2011).

Leskošek, Čuk, Karachony, Bučar (2011) so raziskovali zanesljivost sojenja športne gimnastike na univerzijadi v Beogradu leta 2009, in ugotovili, da obstajajo razlike med ocenjevanjem posamičnih orodij, kakor tudi v samih disciplinah in med posamičnimi deli tekmovalja (kvalifikacije, polfinale in finale). Dokazali so, da se kakovost sojenja razlikuje glede na orodja, potek tekmovalja in med sodniki. Ugotovili so, da obstaja visoka zanesljivost ocenjevanja, vendar pa nižja veljavnost ocen, prav zaradi večjega števila tekmovalcev v posameznih delih tekmovalja. Za te razlike obstajajo objektivni in subjektivni dejavniki, kot so število tekmovalcev v posamičnem delu tekmovalja, položaj sodnika na tekmovalju in sodnikov zorni kot (pogled na tekmovališče in tekmovalca) ter izkušnje sodnika pri sojenju.

V FIS komisiji deskanja na snegu so se odločili, da bodo svoje delo še izboljšali. S sezono 2011/12 so posodobili pravila sojenja. Na svetovnih prvenstvih so dodali še enega sodnika, s čimer želijo povečati zanesljivost sojenja. S povečanjem števila sodnikov na 6 (prej 5) so ohranili sistem, ki omogoča, da se najvišja in najnižja sodniška ocena izbriše. Za zagotavljanje optimalne srednje vrednosti ocene, način seštevanja rezultata sodniške ocene, se torej izračuna povprečje vseh veljavnih sodniških ocen. Ključna sprememba je pri ovrednotenju voženj tekmovalcev, tj. s prejšnjih 10 točk je FIS povišal največje možno število

točk na 100. Po novem je sodnikom prav tako onemogočen vpogled v vrednosti (ocene) ostalih sodnikov, s čimer FIS skuša preprečiti medsebojno vplivanje pri sodniških odločitvah. FIS naj bi tako zagotovil oziroma zmanjšal sojenje brez predsodkov.

Vrstni red tekmovalcev se po skupinah v posameznem delu tekmovanja spreminja. Boljši tekmovalci imajo v prvi kvalifikacijski skupini nižje štartne številke in s tem štartajo med prvimi. Vrstni red v drugi kvalifikacijski skupini je obraten prvemu. V nadaljevanju tekmovanja, v polfinalnih in finalnih vožnjah, pa vrstni red določa rezultat iz kvalifikacijskih voženj. Slednji je odvisen od boljše vožnje in ne seštevka voženj. Namreč, če bi veljal samo seštevka voženj, bi na tekmovanjih spremljali samo takšne sestave voženj, ki jih tekmovalci izpeljejo brezhibno. S tem bi tudi zmanjšali atraktivnost deskanja na snegu, posledično pa bi se ustavil razvoj prvin.

Živimo v času, ko je nova tehnologija zelo pomemben dejavnik v našem življenju. Zato nas je zanimalo, kako vpeljati le-to v deskanje na snegu. Pri preverjanju literature smo na *Australian Institute of Sport* – AIS zasledili več raziskav na to temo. Torej, kako vpeljati novo tehnologijo v deskanje na snegu, kot pomoč v/pri trenažnem procesu oziroma kot pripomoček pri sojenju.

AIS želi izboljšati trenutni sistem sojenja deskanja na snegu z namenom nadomestiti objektivno (merljive) določljive kriterije sojenja z sodobno tehnologijo. S tem bi olajšali delo sodnikov, ki bi se posvetili vrednotenju izključno subjektivnih ocenjevalnih kriterijev (slog, težavnost, napake). Vendar je bila težava, kako to prenesti na tekmovalce, in kako bodo tekmovalci to sprejeli. Na AIS so menili, da je najbolje merilne naprave skriti v drese štartnih števil, saj jih tekmovalci tako ali tako morajo obleči za pristop k tekmovanju. Uspelo jim je na igrah X, kjer že uporabljajo sistem merjenja določenih kriterijev, tj. merijo višino amplitude in seštevka povprečne amplitude. Sodniki imajo s tem manj dela, saj so s pomočjo sodobne tehnologije objektivizirali enega ključnih kriterijev sojenja. Prav tako so takšna tekmovanja atraktivnejša za gledalce, saj dobijo predstav o amplitudi skokov tekmovalcev.

Harding (2008) je skupaj z mednarodnimi sodniki na mednarodni konferenci⁷⁹ razpravljal o prednostih in slabostih trenutnega sodniškega sistema v deskanju na snegu ter morebitni vpeljavi sodobne tehnologije za povečanje objektivnosti v sojenju. Ugotovili so, da je razvijanje in vključitev le-te pozitivna. Sodniki lahko elektronsko beležijo sestave voženj tekmovalcev na elektronske spominske table. Sodniki namreč, zaradi sprotne beleženja izvedenih prvin tekmovalcev, izgubljajo pogled nad tekmovalčevim nastopom in s tem tudi pregled nad celotno vožnjo tekmovalca. Z elektronskim beleženjem bi si sodniki lahko »olajšali« in izboljšali svoje delo.

⁷⁹ ISEA (*International Sport Engineering Association*), Biarritz (Francija), 2008.

Tabela 12 - *Vpliv vključitve sodobne tehnologije na različne dejavnike v deskanju na snegu (povzeto po Harding, 2008).*

Svoboda izražanja tekmovalcev	Potencialna vloga tehnologije
- Svoboda pri predstavi individualnosti, - napredek (stopnjevanje) vožnje tekmovalca, - nadzor nastopov tekmovalcev, tj. tekmovalci določajo intenziteto tekmovanja, - ne-konformistična narava deskanja na snegu.	- Avtomatizacija spominskih tabel, - koristno v »nenaklonjenih« okoljskih pogojih, - koristno v primeru podaljšanja snežnega žleba, - koristno v primeru protesta tekmovalcev, trenerjev.
Eksistenca samouničujoče teleologije	Negativni vpliv tehnologije
- Neizbežna grožnja zanesljivosti sojenja, - daljna grožnja zanesljivosti sojenja, - trenutni fenomen dogajanja na tekmovanjih, - pozitivni vidiki športa, - neustrezna teorija v deskanju na snegu.	- Oddaljitev in/ali odstranitev prioritete deskarskega »duha oziroma duše«, - odstranitev tekmovalčeve svobode izražanja.
Objektivni kriteriji prikazane vožnje	Progresivna partnerska ideologija
- Pomembnost amplitude in leta, - zmanjšana pomembnost rotacije (število obratov), - negativni pogled na pristop »rotiraj – obračaj za zmago« (<i>spin to win</i>).	- Skepsa do vpeljave tehnološke objektivnosti, - Ugotavljanje športnikovih dojemaj in njihovih ciljev.
	Smernice za prihodnost deskanja na snegu - Šport naj ohranja kulturne običaje, značilnosti in svobodo izražanja, - ohranja oddaljenost od bolj tradicionalnih športov, - ohranja tekmovalni kriterij, ki ga vrednotijo in cenijo tekmovalci.

Sodniki se strinjajo z idejo vpeljevanja sodobne tehnologije v šport, vendar le na podlagi posvetovanj s širšo deskarsko skupnostjo. Za dojetje in vključitev tega koncepta je potrebno sodelovanje med/s ključnimi ljudmi v tem športu, hkrati pa mora biti vključena tehnologija z njihove strani tudi nadzorovana. Po drugi strani pa so sodniki nasprotovali vključitvi kakršnekoli tehnologije, ki bi določala kriterij – komponento sojenja oziroma imela vpliv nad končno sodniško oceno. Deskarska skupnost se predvsem boji, da bi tehnologija prevzela oziroma nadomestila človeka. Interes tekmovalcev, trenerjev in sodnikov je, da se ohranjajo in spoštujejo primarne značilnosti deskarske kulture in njene vrednote.

Na tekmovanjih je omogočeno tudi snemanje z videokamerami, vendar jih sodniki uporabljajo le v primeru protestov oziroma spornih situacijah. Sodniki se držijo preprostega pravila, da »sodiš tisto, kaj vidiš«. Pravzaprav se sodniki branijo sojenja prek upočasnenih videoposnetkov, ker bi to lahko vplivalo na spremembe njihove ocene (pozitivno in negativno).

Trenutni položaj v sojenju sodnikom omogoča, da spoštujejo in cenijo tisto, kar pri izvajanju prvin vrednotijo tekmovalci sami. Problem je predvsem, ker je vedno več tekmovalcev sposobnih prikazati podobne sestave voženj, s čimer preraščajo trenutni sistem subjektivnega sojenja. Tekmovalci se strinjajo s souporabo sodobne tehnologije pri tistih objektivnih kriterijih, s katerimi ne izgubijo pomena svobode izražanja in sloga pri izvedbi svojih predstav. Sojenje največjih tekmovanj pa zaupajo najboljšim in najizkušenejšim sodnikom, ki so zanesljivi, in so le-to že dokazali na številnih tekmovanjih.

Ne nazadnje je ključna težava v vseh športih vnašanje oziroma dovoljevanje (nove) tehnologije. Šport lahko začne prav zaradi le-te izgubljati svoj primarni namen, saj se v ospredje postavi tehnologijo in ne človeka. Marsikateri šport je dosegel nadpovprečne rezultate s pomočjo tehnoloških pripomočkov, ki pa so jih kasneje ukinili, prav zaradi prehitrega razvoja samega športa (na primer plavanje z neoprenskimi kopalkami, alpsko smučanje in smučarski skoki z zračno prepustnostjo smučarskih dresov).

Primer dobre prakse je na primer sojenje smučarskih skokov oziroma poletov, kjer so sodniki z namenom dodeljevanja objektivnih ocen, prevzeli pozitivne lastnosti tako namenskih kot tudi estetskih športnih panog. Rezultat namreč vključuje tako razdaljo doskoka tekmovalca kot tudi sodniško oceno njegovega sloga skoka oziroma poleta. Skupna ocena je pravzaprav seštevek s pomočjo tehnologije izmerjenih parametrov celotne izvedbe skoka oziroma poleta tekmovalca in subjektivne ocene sodnika.

5. SKLEP

Prvi začetki sojenja za prosti slog deskanja na snegu so bili prevzeti iz rolkanja in deskanja na valovih. Prvi sodniki pa so bili predvsem navdušenci tega športa, ki so hkrati tudi osnovali športno disciplino prostega sloga deskanja na snegu. V središče ocenjevanja so sodniki postavili osebno izraznost in slog tekmovalca. Kasneje so številna tekmovanja privabila množice deskarjev, ki so postajali med seboj vedno bolj konkurenčni, kar pa je hkrati zahtevalo tudi potrebo po profesionalnem sojenju in temu primerno izobraženih in usposobljenih sodnikih. Vendar pa je bilo v športni panogi, ki v osnovi zavrača pravila in improvizacijo, težko vpeljati pravila igre, ki so določala, kaj se sme in kaj ne.

Pravzaprav lahko vsem akcijskim športom pripišemo svojevrstno kulturo, ki predstavlja nekakšno zmes skupinskega udejstvovanja z individualnim izražanjem. Deskanje na snegu v primerjavi z drugimi popularnimi športi zaobjema individualnost in neomejeno ustvarjalnost ter slog. Pravila športa so namreč dinamična, prav tako pa sam šport spodbuja eksperimentiranje. Prav ti vidiki so ključni in nasploh cenjeni s strani deskarjev. Na profesionalnem nivoju je prav tveganje in visoka stopnja nevarnosti tista, ki privlači živeti na robu. Kar ne pomeni, da si tekmovalci želijo poškodb, vendar sam šport zaobjema tak način življenja. Pomeni lahko razliko med uspehom in pogubo. Tveganje je vedno povezano z napredkom ali dosežkom, zato nikoli ni izključeno. Postati ali ostati profesionalni deskar je ključni faktor »za hojo po robu«, vendar je meja med uspehom in neuspehom vedno zelo tanka in posledice so lahko kočljive (Sommer, 2005, str. 8).

S tem ko je deskanje na snegu postalo »šport«, s katerim se ukvarja vse več ljudi, se je povečala tudi konkurenca in množična udeležba na tekmovanjih. Narava tekmovanj se je spremenila, tj. od druženja prijateljev do povečane tekmovalnosti. Deskanje na snegu se je razvilo v najbolj množični akcijski šport, posledično pa se povečuje tudi progresivnost izvajanja prvin. To pomeni, da s tem ko se večja število tekmovalcev, se od njih pričakuje tudi izvedba vse težjih in inovativnih prvin. Tekmovalci so med seboj vedno bolj izenačeni pri sestavi in izvajanju prvin in s tem tudi konkurenčni, kar pa sodnikom otežuje ocenjevanje prikazanih voženj tekmovalcev. Prav tako je deskanje na snegu dinamičen šport, zato ne moremo govoriti o standardiziranem ocenjevanju in določanju vrednosti posameznih prvin, saj športna panoga še ni dosegla vrh svojega razvoja. Vendar pa se točki, ki bi lahko predstavljala dosežen vrh, naglo približuje.

Deskanje na snegu nima vzpostavljene dolge tradicije sojenja, kot jo poznamo pri ostalih estetskih športih oziroma namenskih športih, pri katerih je rezultat popolnoma odvisen od subjektivne ocene sodnikov. Rezultat izvedbe prvine tekmovalca⁸⁰ je odvisen od »videne predstave« in je določen s strani »očividca«, tj. sodnika. Posledično imajo sodniki pri estetskih športih, za razliko od namenskih, bistveno vlogo pri sojenju in ocenjevanju tekmovalcev. Prav zaradi njihove pomembne vloge in zahtevnega dela, je pomembno, da so sodniki primerno izobraženi in usposobljeni za opravljanje takšnega dela. Natančno morajo poznati tako pravila športa, kot tudi spremljati njegov razvoj. Le tako bo sodnik izvedbo prvin tekmovalca ocenil objektivno in zanesljivo, izognil pa se bo morebitni pristranskosti ocenjevanja.

Rezultati raziskave diplomskega dela so proti pričakovanjem pokazali, da je sojenje odlično in da so sodniki svoje delo opravili dobro. Čeprav prva ocena grafične ponazoritve rezultatov (Slika 31) daje občutek »zbeganega« in neskladnega ocenjevanja, so testi pokazali popolnoma

⁸⁰ Deljenje športa glede na cilj (McFee, 2004, str. 90).

nasprotno. Na podlagi sodniških ocen izračunani koeficienti merjenja skladnosti in zanesljivosti so pokazali, da so sodniki med sabo usklajeni in zelo zanesljivi pri vrednotenju ocen tekmovalcev na najvišjih nivojih tekmovanj. Kar pomeni, da so na sodniških klinikah skrbno in previdno izbrali sodnike, ki sicer sodijo med peščico ljudi in so sposobni soditi na najvišjem nivoju tekmovanj deskanja na snegu.

Svoboda izražanja in individualni slog tekmovalca pri izvedbi vožnje v snežnem žlebu sta pravzaprav dva ključna elementa, ki dajeta deskanju na snegu poseben čar. O tem ne dvomi prav nihče, ki je vpleten v ta šport, tj. tako tekmovalci in trenerji, kot tudi sodniki. Deskanje na snegu se zato v takšnem »duhu« progresivno razvija, tako po tekmovalni kot tudi sodniški plati.

Deskanje na snegu progresivno napreduje, saj tekmovalci vedno znova prikazujejo nove izvedbe prvin. Vendar tehnika le-teh še ni razdelana v vse osi rotacije (*frontside*, *backside*, *switch frontside*, *switch backside*), število obratov (trije ali več obrati) in tudi rotacije prek glave. Prav pri slednjih so s prikazovanjem dvojnih in trojnih obratov odprli novo poglavje deskanja na snegu. Torej, dokler bodo deskarji na tekmovanjih prikazovali nove prvine, bodo tudi sodniki imeli veliko prostora za ocenjevanje. Toda pomembneje je, ali/in koliko časa bodo sodniki sposobni slediti vsem novostim.

Nadalje, vedno več je tekmovalcev, sposobnih prikazati enake izvedbe s približno enako amplitudo. Posledično se uvrščajo v sam vrh deskanja na snegu, kar pa sodnikom s sedanjimi oblikami merjenja uspešnosti otežuje razlikovanje kvalitete med tekmovalci. Namreč, ko se bo v finale tekmovanja uvrstilo dvajset tekmovalcev (trenutno le dvanajst), kompetentnih prikazati enake sestave vožnje, bodo sodniki soočeni s problemom subjektivnega ocenjevanja. Nastala bo potreba po vpeljavi določenih tehnološko izmerljivih objektivnih parametrov, kot so amplituda in število obratov (rotacije), z namenom povečati zanesljivost sodniških odločitev pri razlikovanju enako kompetentnih tekmovalcev.

Krovne deskarske organizacije (in organizatorji tekmovanj) bi lahko odobrili podaljšanje snežnega žleba, tj. iz zdajšnjih 200 na 300 metrov. Tekmovalci bi tako v svoje sestave voženj vključili več skokov, tj. iz sedanjih od štiri do šest skokov na od deset do dvanajst skokov. Da bi takšno vožnjo tekmovalci lahko izpeljali brez napak, bi dokazali s svojo fizično pripravljenost in koncentracijo (Harding, 2008).

Vključitev nove tehnologije v sistem ocenjevanja bi pozitivno vplivalo predvsem na sedanji sistem ocenjevanja. Sodniki bi se z merjenjem objektivnih parametrov, kot sta čas letenja in število rotacij, izključno osredotočili na ocenjevanje subjektivnih elementov (kot sta izvedba prvin in slog pri vožnji). S tem ko sodniki beležijo oceno posameznih prvin pri vožnji posameznega tekmovalca v snežnem žlebu »izgubljajo čas«, saj svoj pogled usmerjajo od tekmovalca na ocenjevalni list, pri tem pa morda ne vidijo celotne izvedbe vožnje tekmovalca. Z uvedbo nove tehnologije bi se sodnikom odpravilo beleženje na ocenjevalne liste. S tem bi se sodniki osredotočili samo na vožnjo tekmovalca in pri ocenjevanju upoštevali dejansko pomembne kriterije, kot sta slog in izvedba prvin. Prav tako bi si sodniki z uporabo nove tehnologije lahko pomagali v primeru protesta tekmovalcev na tekmovanju.

Obstaja torej določen potencial uvedbe nove tehnologije v tekmovanja deskanja na snegu, predvsem z namenom zagotavljanja zanesljivosti sojenja. Toda pomembno je, da sodniki obdržijo svoj vpliv pri odločanju in določene kriterije ocenjujejo tudi subjektivno, pri tem pa spoštujejo osnovne vrednote deskanja na snegu, tj. svobodo izražanja in individualnost.

Dokler se šport še razvija, bojazni o večjih spremembah z uvedbo nove tehnologije ni. Ko pa bo meja razvoja športa določena, pa lahko razmišljamo o uvedbi nove tehnologije pri sojenju tekem v snežnem žlebu deskanja na snegu.

6. VIRI

- Alliance of Action Sports. Pridobljeno 2011/2012, iz www.allisports.com/.
- Australian Institute of Sport (AIS). Pridobljeno 2011/2012, iz <http://www.ausport.gov.au/ais>.
- Ansorge, C.J., Scheer, J.K., Laub, J., & Howard, J., (1978). *Bias in judging Women's Gymnastics Induced by Expectations of Within-Team Order*. *Research Quarterly*, 49(4), 399-405.
- Ansorge, C.J. & Scheer, J.K., (1988). *International bias detected in Judging Gymnastics Competition at the 1984 Olympic Games*. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 59(2), 103-107.
- Ažman, D., Giacomelli, O., Grabnar, P., Guček, A., Kordež, M., Kordiš, I. idr. (2002). *Smučanje danes: gradivo za usposabljanje / Aleš Guček in Dušan Videmšek s sodelavci*. Ljubljana: Združenje učiteljev in trenerjev smučanja Slovenije.
- Back in the day. 2001. Burton Snowboards. Pridobljeno 12.4.2011, iz <http://www.burton.com/Company/History.aspx>.
- Best, D. (1978) *Philosophy and Human Movement*, London: George Allen & Unwin
- Bergem, Boodhum, Granli, Hestman, Larsen. (2011). *Project RAILS – Reviewing and analyzing the international level of snowboarding*. Pridobljeno 8.6.2011, iz <http://www.sv.uio.no/iss/om/samarbeid/prosjektforum/prosjekter/rapporter/2011%20SnowboardforbundetrappportOrganisering.pdf>.
- Best, D. (1978) *Philosophy and Human Movement*, London: George Allen & Unwin.
- Boen, F., van Hoyer, K., Vanden Auweele, Y., Feys, J. & Smits, T. (2008). *Open feedback in gymnastic judging causes conformity bias based on international influencing*. *Journal of Sports Sciences*, 26(6), 621–628.
- Booth, D. in Thorpe, H. (ur.). (2007). *Berkshire Encyclopedia of Extreme Sports*. Great Barrington, Massachusetts: Berkshire Publishing Group LLC.
- Crane, L. (1996). *A Complete History of the Snowboard Halfpipe*. Pridobljeno 3.1.2011, iz <http://snowboarding.transworld.net/1000022540/featuresobf/a-complete-history-of-the-snowboard-halfpipe/>.
- Čuk I. in Forbes W. (2006). Kam greš sojenje?. V Kolar E. in Piletič S. (ur.), *Gimnastika za trenerje in pedagoge 2*, (str. 76–86). Ljubljana: Gimnastična zveza Slovenije.
- DEW tour. Pridobljeno 2011/2012, iz <http://www.allisports.com/dew-tour>.
- Experience and observation how the judging system works* (2002). Transworld Snowboarding. Pridobljeno 23.5.2011, iz <http://snowboarding.transworld.net/1000022536/how-to/experience-and-observation-how-the-judging-system-works/>.
- FIS Snowboard. Pridobljeno 2011/2012, iz <http://www.fissnowboard.com/>.
- FIS–Ski – International Ski Federation. Pridobljeno 2011/2012, iz www.fis-ski.com/.
- Halfpipe Snowboarding Competition. (2004). Snowboard Coach. Pridobljeno 14.7.2011, iz <http://www.snowboard-coach.com/halfpipe-snowboarding-competition.html>.
- Harding, J. W. in James, D. A. (2008). *Fusion of technological objectivity into underlying anarchy of elite snowboarding-insight from the Australian national snowboard coach*. *Sports Technology*, Volume 1, issue 6 (239–248). Canberra: ACT Australia.
- Harding, M. (2008). *Automated scoring for elite half-pipe snowboard competition: important sporting development or techno distraction?*, *Sports Technology*, Volume 1, issue 6 (277–290). Canberra: ACT Australia.
- Harding, J. W. in James, D. A. (2010). *Performance Assessment Innovations for Elite Snowboarding*. Na *8th Conference of the International Sports Engineering Association (ISEA)*. Canberra: Elsevier Ltd. Pridobljeno 16.7.2011, iz <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877705810003425>.

- Harding, J. W., Toohney, K., Martin, D. T., Hahn, A. G., James, D. A. (2008). *Technology and Half-Pipe Snowboard Competition – Insight From Elite-Level Judges*. The Engineering of Sport 7 (467–476). Francija: Springer-Verlag.
- International Judges Commission (IJC). Pridobljeno 2011/2012, iz <http://www.ijc.info/>.
- Judges manual snowboard. Edition 2011/2012. 2011. Oberhofen: International Ski Federation.
- Kristan, S. (2012). *Športni terminološki slovar*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Leskošek, B., Čuk, I., Karacsony, I., Pajek, J., & Bučar, M. (2010). Reliability and validity of judging in men's artistic gymnastics at the 2009 university games. *Scientific Journal of gymnastics*, vol.2, num.1, (25–34).
- McFee, G. (2004). *Sport, Rules and Values: Philosophical investigations into nature of Sport*. New York: Routledge.
- Morgan, W. J. (1995) 'The logical incompatibility thesis and rules: a reconsideration of formalism as an account of games', in W. J. Morgan and K. V. Meier (eds) *Philosophic Inquiry in Sport*, second edn, Champaign, IL: Human Kinetics.
- Muhič, D., Guček, A. in Videmšek D. (ur.). (2002). *Smučanje danes: gradivo za usposabljanje*. Ljubljana: Združenje učiteljev in trenerjev Slovenije.
- Olympic Winter Institute of Australia. Pridobljeno 2011/2012, iz <http://www.owia.org/>.
- Popovic, M. I. (2007). *Snowboarding, Berkshire Encyclopedia of Extreme Sports*. Great Barrington: Berkshire Publishing Group (286–294).
- Schwartz, S. (2008). *The History of snowboarding – From Garages to the Olympics*. TheHistoryOf.net. Pridobljeno 16.8.2011, iz <http://www.thehistoryof.net/history-of-snowboarding.html>.
- Smučarska zveza Slovenije. Deskanje na snegu. Pridobljeno 2011/2012, iz <http://www.sloski.si/deskanje>.
- Smučarska zveza Slovenije. O zvezi – Predstavitev. Pridobljeno 1.2.2012, iz <http://www.sloski.si/Smucarska-zveza/Predstavitev>.
- Smučarska zveza Slovenije. O zvezi – Zgodovina. Pridobljeno 1.2.2012, iz <http://www.sloski.si/Smucarska-zveza/Zgodovina>.
- Smučarska zveza Slovenije. Pridobljeno 2011/2012, iz <http://www.sloski.si/>.
- Sommer, M. (2005). *Snowboarders – The missing Link? A descriptive of 21st. century elite riders*. Umeå, Švedska, Umeå University, Department of Psychology.
- Ticket to Ride (TTR) World Snowboarding Tour, Pridobljeno 10.6.2011, iz <http://www.worldsnowboardtour.com/history/>.
- Transworld Snowboarding. Pridobljeno 2011/2012, iz <http://snowboarding.transworld.net/>.
- World Snowboard Federation. Pridobljeno 2011/2012, iz <http://www.worldsnowboardfederation.org/>.
- WAS – We Are Snowboarding (2011). Pridobljeno 2011/2012 iz <http://www.wearesnowboarding.com/>.
- WSF General assembly – Minutes (2011). Stockholm, Švedska. Pridobljeno 25.9.2011, iz <http://www.worldsnowboardfederation.org/article816-wsf-general-assembly-minutes.html>.
- Žvikart, T. (2002). *Prosti slog deskanja na snegu*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

6.1. Arhiv slik

<i>Slika 1.</i> Alpske discipline deskanja na snegu (vir: http://wheretruthlies.com/drupal/node/5810).....	8
<i>Slika 2.</i> Deskarski kros pri katerem se od 4 do 6 tekmovalcev hkrati spusti po progi (vir: http://www.rosslandevents.ca/node/4325)..	9
<i>Slika 3.</i> Prizorišča prostega sloga. Levo snežni žleb in desno slopestyle poligon z drsnimi objekti, tj. skakalnici in akrobatski skoki na veliki skakalnici (vir: http://www.mountainwatch.com/twentyten/features/7341704).	9
<i>Slika 4.</i> Zgodovinski razvoj disciplin deskanja na snegu (vir: http://www.illicitsnowboarding.com/2009/10/illicits-fully-interactive-snowboarding.html).....	10
<i>Slika 5.</i> Dodana vratca približajo deskanje na snegu alpskim smučarskim tekmovanjem (vir: http://farm5.static.flickr.com/4052/4404219531_62927169d8_o.jpg).	11
<i>Slika 6.</i> Prvo tekmovanje v snurfanju leta 1981 v Sucide Sixu (vir: http://farm3.static.flickr.com/2769/4404982570_4bf2fa1934_o.jpg).	11
<i>Slika 7.</i> Medsebojno delovanje organizacij deskanja na snegu (vir: Bergem, idr. 2011).	14
<i>Slika 8.</i> Trenutna situacija tekmovanj različnih disciplin deskanja na snegu (prirejeno po WSF Report from general assembly, Stockholm, 2011; http://www.worldsnowboardfederation.org/article816-wsf-general-assembly-minutes.html).	15
<i>Slika 9.</i> Snežni žleb pred sprejetjem v olimpijsko družino (vir: http://jasonsacrephoto.blogspot.com/).....	16
<i>Slika 10.</i> Rezkalnik za urejanje snežnega žleba (vir: http://planetsnowdesign.com/gallery-ussa-grand-prix.html).....	17
<i>Slika 11.</i> Snežni žleb danes (višina stranic visoka do 7 metrov) (vir: http://snowboarding.transworld.net/files/2010/02/olympicspracticeone_29.jpg).	17
<i>Slika 12.</i> Osi gibanja deskarja na snegu z desno stojno nogo (<i>regular</i>) (Lepir, 2012).	18
<i>Slika 13.</i> Drsenje z desno stojno nogo v smeri (+) pomeni <i>regular</i> (<i>switch goofy</i>), v smeri (–) pa <i>goofy</i> (<i>switch regular</i>) (Lepir, 2012).	18
<i>Slika 14.</i> Osnovna opredelitev prvin prostega sloga deskanja na snegu (Lepir, 2012).	19
<i>Slika 15.</i> Primer skoka naravnost s pet (<i>backside</i>) ali prstov (<i>frontside</i>) (vir: http://extremesportchallenge.blogspot.com/2011_08_01_archive.html).	19
<i>Slika 16.</i> Sodniki si s pomočjo transparentov pomagajo določiti amplitudo skokov tekmovalcev (prirejeno po vir: http://snowbroader.eu/2011/03/02/sprint-us-snowboarding-grand-prix/). ..	22
<i>Slika 17.</i> Primer raznolikosti izvajanja sestave vožnje tekmovalca v snežnem žlebu (vir: http://snowboarding.transworld.net/1000110522/featuresobf/shaun-and-kelly-win-first-grand-prix/).	23
<i>Slika 18.</i> Rotacije v vertikalni osi nazaj (+) in naprej (–) (Lepir, 2012)..	25
<i>Slika 19.</i> Rotacije v sagitalni (medialni) osi naprej (<i>frontflip</i>) (+) in nazaj (<i>backflip</i>) (–); tranzverzalni (horizontalni) naprej (<i>frontloop</i>) (+) in nazaj (<i>backloop</i>) (–) (Lepir, 2012).	26
<i>Slika 20.</i> Različice prijemov deske z eno ali obema rokama (prirejeno po vir: http://www.maverix.org/product_images/uploaded_images/snowboard-illustrated-grabs.jpg).	27
<i>Slika 21.</i> Primer ohranjanja, padanja in naraščanja amplitude (Lepir, 2012).	28
<i>Slika 22.</i> Primerjava sistemov ocenjevanja, tj. ločen sistem in splošni vtis (prirejeno po FIS sodniškem priročniku).	31
<i>Slika 23.</i> Primer prvine opore na rokah (<i>Handplant</i>) (vir: http://lumsdenlive.com/legacy/snowboarding/).	32
<i>Slika 24.</i> Primer ohranjanja in padanja amplitude	

(prirejeno po Raoul Ranoa http://www.latimes.com/sports/olympics/graphics/la-sp-oly-kelly-clark-4feb2010-gr,0,6705500.graphic).	33
<i>Slika 25.</i> Sojenje ene vožnje in rezultat končne odločitve za nadaljnjo uvrstitev tekmovalca (vir: http://www.veterantraining.org/blog/?tag=snowboarding).	37
<i>Slika 26.</i> Format tekmovanja z dvema kvalifikacijskima skupinama s polfinalno in finalno vožnjo (Lepir, 2012).	39
<i>Slika 27.</i> Format tekmovanja s tremi kvalifikacijskimi skupinami s polfinalno in finalno vožnjo (Lepir, 2012).	39
<i>Slika 28.</i> Pogled sodnika na tekmovalno prizorišče (vir: http://www.canadasnowboard.ca/Image/IMG_9026.JPG).	41
<i>Slika 29.</i> Lastnosti in veščine sodnika (prirejeno po IJC sodniškem priročniku).	41
<i>Slika 30.</i> Format tekmovanja treh kvalifikacijskih skupin na SP La Molina (Lepir, 2012).	56
<i>Slika 31.</i> Ocenjevanje sodnikov v vseh vožnjah (prve in druge vožnje), v vseh delih tekmovanja (kvalifikacije, polfinale in finale).	62

6.2 Seznam Tabel

Tabela 1 <i>Označevanje rotacij (število obratov) pri izvedbi prvin.</i>	25
Tabela 2 - <i>Označevanje amplitude pri sojenju.</i>	28
Tabela 3 - <i>Označevanje odbitkov izvedbe prvin pri sodniški stenografiji.</i>	29
Tabela 4 - <i>Kriterij za ocenjevanje vožnje tekmovalca v snežnem žlebu (lasten prikaz).</i>	35
Tabela 5 - <i>Kategorije sodniških dovoljenj Mednarodne smučarske zveze (FIS) s katerimi lahko sodnik sodi na tekmovanjih v organizaciji FIS (prirejeno po Judges manual snowboard, 2011, poglavje 4).</i>	47
Tabela 6 - <i>Ocenjevanje v prvih vožnjah.</i>	59
Tabela 7 - <i>Ocenjevanje v drugi vožnjah.</i>	60
Tabela 8 – <i>Kolmogorov-Smirnov test normalne porazdelitve.</i>	64
Tabela 9 – <i>Pearsonovi korelacijski koeficienti med ocenami sodnikov po krogih tekmovanja in vožnjah.</i>	65
Tabela 10 - <i>Usklajenost sodnikov pri ocenjevanju kvalifikacijske vožnje.</i>	67
Tabela 11 - <i>Korelacija med sodniki.</i>	68
Tabela 12 - <i>Vpliv vključitve sodobne tehnologije na različne dejavnike v deskanju na snegu (povzeto po Harding, 2008).</i>	75

7. PRILOGE

Priloga 1: Stenografija

DIRECTION OF MOVEMENT

Natural (forward)	=(blank)
Switch or Fakie	= s
Cab (shortcut for sf)	= c

ROTATIONS STYLE

vertical	=(blank).
with front flip	= m
With back flip	= r
Off Axes	= o
Ally Oop	= a or @
To Fakie	= tf

AMOUNT OF ROTATION

180	= 1
360	= 3
540	= 5
720	= 7
900	= 9
1080	= 10
1260	= 12
1440	= 14

GRABS

Capital Letters for Grabs	
General Grab	= G
Backside	= B
Stale	= S
Indy	= I
Mute	= M
Nose	= N
Tail	= T
Crail	= C
Tai Pan	= TP
Roastbeef	= R
Canadian Bacon	= CB

EXECUTION

Poor	= -
Average	= ~
Good	= +
Excellent	= + +

INSTABILITIES

Hand Touch	= ht
Light Bail	= lb
Bail	= b
Hard Bail	= hb
Flat Landing	= fl
Disaster Landing	= dl
Edge Change	= ec
Slide In	= sl
Reverted	= re
Line Change	= lc
Touch Grab	= tg
No Trick	= nt
Insecurity in Flat	= if

Priloga 2: Štartna lista

Halfpipe Overall Impression

Memory Boards	Judge:	1	2	3	4	5
Ladies Men	Qualification/Heat	1	2	3	Finals	

[illegible]